

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
*Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση
και Σπουδές Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας*

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΙΤΛΟ:

Οι Υπηρεσίες πληροφοριών σε επιχειρήσεις γκρίζας ζώνης και οι νέες στρατιωτικές τεχνολογίες στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον της Ν.Α. Μεσογείου

Επόπτες:

Ιωάννης Θ. Μάζης, κύριος επιβλέπων, Ομότιμος Καθηγητής, Τμήμα
Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Κωνσταντίνος Γρίβας, Καθηγητής, Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων και Τμήμα
Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ιωάννης Κωτούλας, Ιστορικός, Δρ. Φ. & Δρ Γεωπολιτικής, Τμήμα Τουρκικών
Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών, ΕΚΠΑ

Ονοματεπώνυμο: Καλλίσης Νικόλαος

Αθήνα, 2024

«When political leaders decide, intelligence services tend to seek to justify»

Henry A. Kissinger

Ευχαριστίες

Για την εκπόνηση της απαιτητικής αυτής διπλωματικής εργασίας θα ήθελα, πρωτίστως, να ευχαριστήσω τους γονείς μου. Η αγάπη και στήριξή τους καθ' όλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού αυτού Προγράμματος, αποτέλεσε το ισχυρότερο στήριγμά μου.

Ευνόητο είναι το γεγονός ότι η παρούσα εργασία δεν θα μπορούσε ποτέ να εκπονηθεί χωρίς τους επιβλέποντες καθηγητές μου. Αρχικά, θερμά ευχαριστώ στον κ. Ιωάννη Θ. Μάζη, Καθηγητή Οικονομικής Γεωγραφίας και Γεωπολιτικής του Εθνικού Και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, και ιθύνοντα νου του εν λόγω Μεταπτυχιακού Προγράμματος, ο οποίος, εισάγοντας την πρωτοποριακή μέθοδο της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, άλλαξε ριζικά την επιστήμη της Γεωπολιτικής, εξοπλίζοντάς μας παράλληλα με τα κατάλληλα μεθοδολογικά εργαλεία.

Εκτός αυτού, πολλές ευχαριστίες αξίζουν και στους δύο επιβλέποντες καθηγητές, τον κ. Κωνσταντίνο Γρίβα, Καθηγητή της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, και τον κ. Ιωάννη Κωτούλα, Ιστορικό και Δρ. Γεωπολιτικής, για την πολύτιμη καθοδήγησή τους, τόσο κατά την προεργασία του πλάνου της εργασίας, όσο και κατά την ολοκλήρωσή της.

Τέλος, νιώθω ευγνώμων και οφείλω ένα τεράστιο ευχαριστώ στην κα. Γεωργία Κουλούρη, η οποία, από την αρχή, μέχρι και το τέλος του Μεταπτυχιακού αυτού Προγράμματος, από τη θέση της γραμματειακής υποστήριξης, ήταν πάντοτε στο πλάι όλων των φοιτητών, παρέχοντας τους την αμέριστη, έγκυρη και εγκάρδια υποστήριξή της.

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	5
Λίστα Ακρωνυμίων	6
Ευρετήριο Εικόνων	7
1. Εισαγωγή	8
1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	9
1.2 Επισκόπηση βιβλιογραφίας (State of the Art)	12
2. Μεθοδολογία	14
2.1 Περιγραφή της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας.....	14
2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης	18
2.3 Περιγραφή της έρευνας	20
2.4 Ερευνητικοί περιορισμοί.....	22
3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση.....	24
3.1 Θεμελιώδεις έννοιες	24
3.2 Οι νέες στρατιωτικές τεχνολογίες.....	25
3.2.1 Κυβερνοπόλεμος	26
3.2.2 Μη Επανδρωμένα Αεροσκάφη	27
3.2.3 Τεχνητή Νοημοσύνη και Ρομποτική.....	31
3.3 Υπηρεσίες Πληροφοριών της Ελλάδος.....	36
3.3.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια	41
3.3.2 Πυλώνας Πολιτικής.....	45
3.4 Υπηρεσίες Πληροφοριών της Τουρκίας.....	49
3.4.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια	52
3.4.2 Πυλώνας Πολιτικής.....	57
3.5 Υπηρεσίες Πληροφοριών του Ισραήλ	61
3.5.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια	63
3.5.2 Πυλώνας Πολιτικής.....	66
3.6 Υπηρεσίες Πληροφοριών της Αιγύπτου	71
3.6.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια	74
3.6.2 Πυλώνας Πολιτικής.....	76
4. Γεωστρατηγική Σύνοψη.....	79
5. Επίλογος και συμπεράσματα	85
Βιβλιογραφία.....	88

Περίληψη

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη των τεσσάρων πιο σημαντικών Υπηρεσιών Πληροφοριών των χωρών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, ήτοι της Ελλάδος, της Τουρκίας, του Ισραήλ και της Αιγύπτου. Αφού πρώτα γίνει μια ιστορική αναδρομή στον κόσμο της κατασκοπείας και των Υπηρεσιών αυτών, θα χρησιμοποιηθεί η μέθοδος της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, όπως την εισήγαγε ο καθηγητής Μάζης, ως η πιο ασφαλής και πρωτοποριακή μέθοδος εξαγωγής συμπερασμάτων.

Οι Γεωπολιτικοί Πυλώνες ισχύος που επιλέχτηκαν να είναι η βάση της μελέτης είναι ο Πυλώνας Άμυνας/Ασφάλειας και ο Πυλώνας Πολιτικής, αφού αυτοί, κυρίως, διαμορφώνουν τη δυναμική των κρατών ως προς τη χάραξη του δόγματος εθνικής τους ασφάλειας. Εξάλλου, βάσει αυτών, αναζητήθηκαν και οι ανάλογοι δείκτες, όπως για παράδειγμα το ποσοστό των αμυντικών δαπανών επί του συνολικού ΑΕΠ κάθε χώρας, η χάραξη του εκάστοτε πολιτικού δόγματος, η σύνθεση των Υπηρεσιών αυτών, κ.λπ.

Τέλος, γίνεται μια σύγκριση ανάμεσα σε αυτά τα κράτη, ως προς τη σημασία που αυτά αποδίδουν στο στρατό και στις Υπηρεσίες Πληροφοριών τους, με σκοπό την εξαγωγή συμπερασμάτων, σχετικά με το ποιο κράτος θα είχε μεγαλύτερο πλεονέκτημα στις περιπτώσεις συμβατικών πολεμικών συγκρούσεων, καθώς και υβριδικού πολέμου.

Λίστα Ακρωνυμίων

MI-5: Military Intelligence Section 5

MI-6: Military Intelligence Section 6

ΕΥΠ: Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών

MIT: Milli Istihbarat Teskilati

GIS: General Intelligence Service

ΣΓΑ: Συτημική Γεωπολιτική Ανάλυση

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

CIA: Central Intelligence Agency

KGB: Комитет государственной безопасности

UAV: Unmanned Aerial Vehicle

PKK: Partiya Karkeren Kurdistanane

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΜΚΟ: Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

Ευρετήριο Εικόνων

Εικόνα 1: ο παγκόσμιος χάρτης του Mackinder.....	10
Εικόνα 2: ένα πανίσχυρο αμερικανικό UAV, εν ονόματι MQ-9 Reaper.....	28
Εικόνα 3: ένα τουρκικό drone STM Kargu	35
Εικόνα 4 Το σήμα της ΕΥΠ.....	36
Εικόνα 5: γαλλικές φρεγάτες στα νερά του Αιγαίου	43
Εικόνα 6: Το σήμα της MIT	49
Εικόνα 7: το αναλυτικό budget της MIT για το 2024.....	54
Εικόνα 8:Το σήμα της Μοσάντ	61
Εικόνα 9: Το σήμα της GIS	72

1. Εισαγωγή

Στην εποχή που ζούμε, όπου όλα έχουν καταστεί τόσο ρευστά, όπου το νήμα μεταξύ ειρήνης και ασφαλούς διαβίωσης και πολέμου και ψυχολογικού φόβου, είναι πλέον πολύ λεπτό και ανά πάσα στιγμή μπορεί να κοπεί, οι ηγέτες των κρατών οφείλουν να είναι πολύ προσεκτικοί και σφαιρικοί, ως προς τη χάραξη της εσωτερικής, αλλά και εξωτερικής πολιτικής. Όπως χαρακτηριστικά είπε στο ως άνω ρητό η (ίσως) πιο αμφιλεγόμενη και συζητήσιμη (κυρίως με αρνητική χροιά)¹ προσωπικότητα της πολιτικής σκηνής των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και προσφάτως αποβιώσας, Χένρι Α. Κίσινγκερ, Υπουργός Εξωτερικών, διπλωμάτης και καθηγητής πολιτικής επιστήμης και διεθνών σχέσεων, όταν οι ηγέτες των κρατών λαμβάνουν μια απόφαση, ορθή ή λαθεμένη, οι Υπηρεσίες Πληροφοριών της χώρας τους (οφείλουν να) επιδιώκουν να βρίσκουν αποδείξεις για να την στηρίξουν.

Προς επίρρωση και της εν λόγω σκέψης, ο John Le Carre, ο διάσημος μυθιστοριογράφος κατασκοπείας και στενός συνεργάτης των Υπηρεσιών Πληροφοριών της Μεγάλης Βρετανίας MI-5 και MI-6², κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, έγραψε στο βιβλίο του «Tinker Tailor Soldier Spy»³: *«Οι υπηρεσίες Πληροφοριών είναι η μόνη αληθινή μονάδα μέτρησης της πολιτικής υγείας ενός Έθνους. Η μόνη γνήσια έκφραση του υποσυνειδήτου του»*. Αν αναλογιστεί κανείς τις συνεχιζόμενες γεωπολιτικές διενέξεις, διαφορές και ενίοτε πολεμικές συγκρούσεις, από τις οποίες διακρίνεται ο κόσμος μας τους δύο τελευταίους αιώνες, ανά τα μήκη και τα πλάτη της γης, καθίσταται εμφανές ότι οι Υπηρεσίες αυτές (σε συνδυασμό φυσικά και με τον στρατό) αποτελούν τον ίσως πιο νευραλγικό βραχίονα, τον «παίκτη κλειδί», ως προς την προστασία της Εθνικής Ασφάλειας, αλλά και στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων στο εξωτερικό, του κάθε κράτους και της κάθε κυβέρνησης, που αυτές προστατεύουν.

¹ Χαρακτηριστική είναι η ατάκα που πασίγνωστου σεφ Antony Bourdain “έτσι και βρεθείς στην Καμπότζη, δεν θα πάψεις ποτέ να θέλεις να σκοτώσεις τον Χένρι Κίσινγκερ με τα γυμνά σου χέρια”, ύστερα από την επίσκεψη του στην Ασιατική χώρα και αντικρύζοντας τα απομεινάρια της φρικτής εκστρατείας βομβαρδισμών, στην οποία πρωτοστάτησε και υπήρξε επιβλέπων ο Κίσινγκερ, οδηγώντας στη δολοφονία περί των 150.000 αμάχων, εν έτει 1970.

² Κύριο μέλημα του ήταν η “ανάκριση” και άντληση πληροφοριών από φυγάδες ή υπόπτους κατασκοπείας από τη Σοβιετική Ένωση

³ Le Carre J. “Tinker Tailor Soldier Spy”, publisher Hodder & Stoughton, 1974, pg. 15

Εν τη γενέσει τους, οι Υπηρεσίες πληροφοριών (ή άλλως μυστικές υπηρεσίες) οφείλουν να πραγματοποιούν αυτό που ομολογεί και το όνομά τους: να παραμένουν μυστικές. Αυτό σημαίνει ότι πάντα δρουν στο παρασκήνιο και υπογείως, υπό το πέπλο της μυστικότητας και του άκρως απορρήτου, αφού τα θέματα και οι αποστολές που τους ανατίθενται αφορούν στην εθνική ασφάλεια και άμυνα της χώρας, έναντι σε εσωτερικές και ξένες απειλές. Πιο χαρακτηριστικές αποστολές των υπηρεσιών αυτών εν συντομία (στη συνέχεια θα ακολουθήσει η υπερανάλυση) είναι η κατασκοπεία, η διαχείριση κρίσεων, η υποκλοπή επικοινωνιών, η κρυπτανάλυση και η προστασία μυστικών και ευαίσθητων πληροφοριών⁴.

1.1 Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ειδικώς στην περίπτωση της Ελλάδας, με την πολύ καίρια και κομβική γεωπολιτική και γεωστρατηγική της θέση, ως το σημείο ένωσης και προστριβής τριών ηπείρων (Ευρώπη-Ασία-Αφρική), και το μήλον της έριδος πολλών υπερδυνάμεων, το να παραμένει στιβαρή και ασφαλής, ως προς την επιβίωσή της και την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της, έναντι πολύ επικίνδυνων και απρόβλεπτων γειτόνων, και εν μέσω μιας περιόδου πολλών εντάσεων και πολέμων, εν πολλοίς εξαρτάται και από την ορθολογική και αποφασιστική λειτουργία και συνεργασία Υπηρεσιών πληροφοριών της και του στρατού. Για τη χώρα μας άλλωστε, όπως είχε πει χαρακτηριστικά και ο σπουδαίος Άγγλος γεωγράφος και εις εκ των πατεράδων/ιδρυτών της γεωπολιτικής, Ser John Mackinder: *«η κατάκτησή της από μία ισχυρή χερσαία Δύναμη θα δώσει πιθανότατα σε αυτή τη Δύναμη τη δυνατότητα του ελέγχου όλης της Παγκόσμιας Νήσου»*, εννοώντας προφανώς την παγκόσμια κυριαρχία.⁵

⁴ Gale e-books, Encyclopedia of Espionage, Intelligence and Security, publisher: Gale, 2004.

⁵ H.J Mackinder, “Democratic ideas and Reality”, publisher Praeger, 1981, pg 150.

Εικόνα 1: ο παγκόσμιος χάρτης του Mackinder

Αν αναλογιστεί δε κανείς, ότι την ώρα που γράφονταν αυτές οι αράδες, στην ευρύτερη γειτονιά μας βρίσκονται σε εξέλιξη τόσοι πόλεμοι και εν γένει συρράξεις,⁶ με τη χρήση δε πολύ εξελιγμένων και νέων, για την ανθρωπότητα, οπλικών συστημάτων⁷, επιβεβαιώνεται η σημαντικότητα και ο νευραλγικός ρόλος της ορθής λειτουργίας των Υπηρεσιών πληροφοριών (εν προκειμένω η Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών, ΕΥΠ, με την οποία θα ασχοληθούμε αναλυτικά στη συνέχεια).

Εκτός της ΕΥΠ φυσικά, στην περιοχή υφίστανται και δρουν πολλαπλές Υπηρεσίες πληροφοριών, άλλες πανίσχυρες, και άλλες πιο ισχνές, οι οποίες, σε συνδυασμό και με τις μεγάλες υπερδυνάμεις (ΗΠΑ-Ρωσία-ΕΕ-Κίνα κ.λπ.), και τις αντίστοιχες υπηρεσίες τους προφανώς, δημιουργούν ένα άκρως εκρηκτικό και εύθραυστο μείγμα γεωπολιτικών συμφερόντων και συγκρούσεων, που ανά πάσα ώρα και στιγμή λαμβάνει νέες διαστάσεις και μορφές. Στην παρούσα εργασία κρίνεται

⁶ Ουκρανία-Ρωσία και Ισραήλ-Χαμάς, αλλά θα μπορούσε κανείς να προσθέσει και τα συνεχιζόμενα πολεμικά γεγονότα ανάμεσα σε ΗΠΑ, Μ. Βρετανίας κ.λπ. εναντίον των ανταρτών της Υεμένης Χούτις, έχοντας τη στήριξη της Χεζμπολά και του Ιράν

⁷ Ο Καθηγητής Κωνσταντίνος Γρίβας, ως προς την Ουκρανία, ήδη έχει προβλέψει αυτή τη χρήση των αμυντικών αυτών τεχνολογιών στο βιβλίο του “Η νέα στρατιωτική επανάσταση και η ελληνική αμυντική στρατηγική”, εκδόσεις Λιβάνης, 2019, σελ. 36, 129, 155, 211, κ.α.

σκόπιμο να γίνει επιλεκτική μελέτη και ανάλυση μόνο μιας (της πιο σημαντικής και ισχυρής) εκ των Υπηρεσιών πληροφοριών από Ελλάδα, Τουρκία, Ισραήλ και Αίγυπτο, σε επόμενο κεφάλαιο.

Ως προς την Τουρκία, αυτή διαθέτει τυπικά δύο Υπηρεσίες πληροφοριών (Υπηρεσία Πληροφοριών της Αστυνομίας και Οργανισμός Εθνικών Πληροφοριών-Milli Istihbarat Teskilati), όμως η κυριότερη και με έντονη διεθνή παρουσία και δράση είναι η δεύτερη, ήτοι η MIT⁸. Ως προς το Ισραήλ, και αυτό διακρίνεται από την ύπαρξη και δράση τριών υπηρεσιών, την Υπηρεσία Στρατιωτικών Πληροφοριών (Aman ή στα εβραϊκά Agaf Hamoledin), την Υπηρεσία Γενικής Ασφαλείας (Shin Bet, στα εβραϊκά Shabak) και τέλος, την περίφημη και στις περισσότερες των περιπτώσεων άκρως αποτελεσματική Mossad (πλήρες εβραϊκό όνομα Hamossad Lemodein Uletafkidim Meyuchadim).⁹ Τέλος, στην Αίγυπτο δρα η Γενική Υπηρεσία Πληροφοριών (General Intelligence Service, στα αραβικά γνωστή ως El Mukhabarat).

Η παρούσα διπλωματική εργασία, λοιπόν, θα καταπιαστεί και ερευνήσει τα πεπραγμένα των εν λόγω Υπηρεσιών πληροφοριών στη «γειτονιά» της Ελλάδος, ήτοι στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, με τις λεγόμενες επιχειρήσεις «γκρίζας ζώνης» σε πρώτο πλάνο. Εν συντομία, ως επιχειρήσεις «γκρίζας ζώνης» ή αλλιώς υβριδικός πόλεμος λογίζεται η ενδιάμεση κατάσταση, οι πολιτικές στρατηγικές και πράξεις, οι οποίες αποφεύγουν μεν την βία και τις πολεμικές συγκρούσεις στη συμβατική και κλασσική τους μορφή, όμως χρησιμοποιούν κυρίως μυστικά και επικαλυμμένα, θεμιτά και μη, μέσα, για να βλάψουν το αντίπαλον κράτος¹⁰.

Η όπως αλλιώς και πολύ εύστοχα επεσήμανε ο καθηγητής Κωνσταντίνος Γρίβας, «ο υβριδικός πόλεμος βρίσκεται κάτω από το κατώφλι του κανονικού πολέμου, όσον αφορά στη μορφή, όμως δρα ως ένα υποκατάστατο του ολοκληρωτικού πολέμου, αποσκοπώντας σε συντριπτική ήττα του αντιπάλου, σε πλήρη ή σχεδόν πλήρη

⁸ Egemen Bezci, “Turkish Intelligence & the Cold War”, publisher: I.B Tauris, 2020.

⁹ Όπως ανακτήθηκε από: <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israel-intelligence-agencies>

¹⁰ Cahla, Julio Miranda, “NATO Defence and Security Committee”, NATO’s new strategic challenge, 2015, page 5.

καθυπόταξή του, οδηγώντας σε μείζονες γεωπολιτικές αλλαγές»¹¹. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού του είδους πολέμου είναι ο πόλεμος των πληροφοριών, μέσω του χειρισμού και της χειραγώγησης των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και πολιτικών προσώπων, ο οικονομικός εκφοβισμός, οι κυβερνοεπιθέσεις, η συνεργασία με το τοπικό οργανωμένο έγκλημα με τη διενέργεια τρομοκρατικών επιθέσεων, κ.λπ.¹²

Ειδικότερα, αφού, αρχικά, αναλυθεί η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί, που είναι η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση (ΣΓΑ), όπως την εισήγαγε ο καθηγητής Ιωάννης Μάζης^{13 14}, θα γίνει μια ευρεία περιήγηση στον κόσμο των ως άνω αναφερθέντων τεσσάρων πιο σημαντικών Υπηρεσιών πληροφοριών της περιοχής, αφού φυσικά μελετηθεί και η αλληλεπίδραση αυτών με τους υπερσυστημικούς δρώντες που έχουν συμφέροντα στην περιοχή, όπως οι ΗΠΑ, η Ρωσία και η Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως προς τους γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος, θα προτιμηθούν οι πυλώνες Άμυνας-Ασφάλειας, και Πολιτικής, ενώ τέλος θα γίνει και μια μελέτη στις νέες και εξελιγμένες τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται στο γεωπολιτικό αυτό σύμπλοκο, ύστερα από συνεργασία των υπηρεσιών πληροφοριών και του στρατού της κάθε χώρας.¹⁵

1.2 Επισκόπηση βιβλιογραφίας (State of the Art)

Εισερχόμενος ένας Έλληνας σπουδαστής στη μελέτη του κόσμου των Υπηρεσιών πληροφοριών και της Εθνικής Ασφάλειας, διαπιστώνει μετά λύπης, αλλά και απορίας, ότι η ελληνική βιβλιογραφία (καθώς και δεξαμενή πανεπιστημιακών ή μη εργασιών) διακρίνεται από μια τεράστια έλλειψη συγγραμμάτων, σχετικών με το εν λόγω ζήτημα, μετρημένων-δίχως υπερβολή- ίσως και στα δάκτυλα των δύο χεριών. Σε μια χώρα όμως όπου η συντριπτική πλειοψηφία του πολιτικού και διπλωματικού κόσμου, δηλαδή των κινούντων τα νήματα της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής,

¹¹ Όπως ανακτήθηκε από: <https://infognomonpolitics.gr/2021/09/kostas-grivas-tourkikos-yvridikos-polemos-kata-tis-elladas/>

¹² Όπως ανακτήθηκε από το ιστότοπο του Center for Strategic & International Studies: <https://www.csis.org/programs/gray-zone-project>

¹³ Ι.Θ Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2012

¹⁴ Ι.Ε Κωτούλας, “Εισαγωγή στη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση”, εκδόσεις Λειμών, 2021.

¹⁵ Όπως είναι για παράδειγμα τα κατευθυνόμενα βλήματα Romah που εξαπολούνται από τους εκτοξευτές ρουκετών MLRS M270, όπως μας πληροφορεί ο καθηγητής Γρίβας, “η νέα Στρατιωτική Επανάσταση και η ελληνική αμυντική στρατηγική”, εκδόσεις Λιβάνη, 2019, σελ. 414

δεν είναι καθόλου εξοικειωμένη με τον τομέα των Υπηρεσιών πληροφοριών, και επίσης, δεν υφίσταται ουσιαστικό και ισχυρό Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, δεν θα έπρεπε να απορεί κανείς για τους λόγους αυτής της έλλειψης.

Ως εκ τούτου και αναγκαστικά, η βιβλιογραφία μας θα βασιστεί κατά κύριο λόγο σε ξενόγλωσσες, επί το πλείστον σε αγγλικές, πηγές, ή έστω πρωτότυπες, μεταφρασμένες στα αγγλικά (παραδείγματος χάριν από τουρκικά στο κεφάλαιο περί ΜΠΤ), ενώ θα καταβληθεί και προσπάθεια να αντληθούν και επίσημες κρατικές πηγές, εγχείρημα όμως δύσκολο, αφού πρόκειται για ένα πολύ ευαίσθητο θέμα που αφορά στην εθνική ασφάλεια. Εκτός αυτού, τα αριθμητικά στοιχεία που θα παρατηρηθούν σε διάφορες πηγές, όπως σχετικά βιβλία, επίσημες κρατικές ιστοσελίδες ή αξιόπιστα δημοσιογραφικά δεδομένα, θα ληφθούν υπόψιν για την εξαγωγή των γεωπολιτικών δεικτών.

Τέλος, πολύ καθοριστική και καιρία κρίνεται η βιβλιογραφία που έχει να κάνει με τη μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, του Καθηγητή Μάζη, καθώς και άλλων καθηγητών (όπως για παράδειγμα του Ιωάννη Κωτούλα), καθώς η μέθοδος αυτή αποτελεί το κύριο εργαλείο για την ανάλυση και εξαγωγή συμπερασμάτων του εν λόγω θέματος της μελέτης. Εκτός αυτού, φυσικά χωρίς αυτή τη μέθοδο, δεν θα ήταν δυνατή η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση του γεωπολιτικού παράγοντα (που είναι οι μυστικές υπηρεσίες) και της επίδρασης αυτού με τους γεωπολιτικούς πυλώνες ισχύος, που είναι ο πυλώνας Άμυνας-ασφάλειας και ο πυλώνας πολιτικής.

2. Μεθοδολογία

2.1 Περιγραφή της εφαρμοζόμενης μεθοδολογίας

«Η αναλυτική γεωγραφική μέθοδος η οποία μελετά, περιγράφει και προβλέπει τις συμπεριφορές και τις επιπτώσεις των σχέσεων των αντιτιθέμενων και διακριτών διεθνών πολιτικών δράσεων ανακατανομής ισχύος και των ιδεολογικών μεταφυσικών που τις καλύπτουν, στο πλαίσιο των γεωγραφικών χώρων που οι πολιτικές αυτές εφαρμόζονται»¹⁶. Τάδε έφη ο Καθηγητής Ιωάννης Μάζης, ορίζοντας τη μέθοδο της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, η οποία, όπως αναφέρθηκε ως άνω, θα αποτελέσει το εργαλείο για την ορθή διεκπεραίωση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας.

Με τη χρήση της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, τίθεται ως σκοπός η θετικοποίηση της επιστήμης της γεωπολιτικής μέσω μιας διεπιστημονικής προσέγγισης, που προσδίδει μεθόδους ποσοτικοποίησης της διεξαγόμενης έρευνας. Άλλωστε, χάρη σε αυτές τις μεθόδους δίδεται η δυνατότητα εντοπισμού και προσδιορισμού της επιρροής της ισχύος που ασκείται στους τέσσερις πυλώνες του κάθε γεωπολιτικού συμπλόκου (που θα αναλύσουμε κατωτέρω).

Τα εργαλεία ποσοτικοποίησης που ανευρίσκονται και αισθητοποιούνται σε αυτή τη μέθοδο, δύσκολα τα βρίσκει κανείς σε άλλες θεωρητικές πολιτικές επιστήμες, σχετικές με τις Διεθνείς Σχέσεις, και αυτό ακριβώς είναι και το πλεονέκτημα που διαθέτει η πρωτοποριακή αυτή ανάλυση. Αυτά τα εργαλεία, εν συνεχεία, γίνονται αξιοποιήσιμα για τη διατύπωση ασφαλών εξαγομένων θεωριών, οδηγώντας στη διαπίστωση της συσσώρευσης ισχύος στους διεθνείς δρώντες. Τη σήμερον ημέρα όπου τα αριθμητικά δεδομένα προς μελέτη και αξιολόγηση είναι πληθωρικά, η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση απορρίπτει τη θεωρητική και δημοσιογραφική αδυναμία των διεθνολογικών σπουδών, μέσω μιας εκλογικευμένης γεωστρατηγικής σύνθεσης¹⁷

Για να κατανοήσουμε και εμβαθύνουμε καλύτερα στη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, κρίνεται δέον να παραθέσουμε εν συντομία τους ειδικότερους ορισμούς των

¹⁶ Ι.Θ. Μάζης, , “Γεωπολιτική: Η Θεωρία και η Πράξη”. Εκδόσεις: Παπαζήση, Αθήνα, 2002 σ. 30-44

¹⁷ Ξ.Μ. Δωματιώτη, “Εισαγωγή στη Θεωρία: η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση”, εκδόσεις Λειμών, σελ.39

εννοιών/παραγόντων που αποτελούν τη μέθοδο αυτή. Εν αρχή έρχεται ο Γεωπολιτικός Παράγοντας, ο οποίος αποτελεί τον παράγοντα, το αίτιο πρόκλησης της ανακατανομής ισχύος στο Γεωπολιτικό Σύστημα/Σύμπλοκο που καλείται να μελετήσει ο ερευνητής¹⁸, και βάσει αυτού, ξεκαθαρίζονται τα όρια του γεωγραφικού χώρου, όπου θα αναλυθεί το επιλεγμένο Γεωπολιτικό Σύστημα/Σύμπλοκο. Δέον να αναφερθεί ότι σε κάθε ερευνητική διαδικασία που ακολουθεί τη μέθοδο αυτή, ο ερευνητής επιλέγει ένα συγκεκριμένο Γεωπολιτικό παράγοντα και συγκεκριμένους γεωπολιτικούς δείκτες, αναλόγως τη σημαντικότητα που επιφέρουν αυτοί για το προς εξέτασης Σύστημα/Σύμπλοκο.

Παρατηρεί κανείς μια ποικιλία υποκειμένων, που μπορούν να δράσουν ως Γεωπολιτικοί Παράγοντες: ένας κρατικός ή μη κρατικός δρων, ένας ιδιωτικός φορέας ή μια υπερκρατική οργάνωση, ένας πληθυσμός, μια διαμορφωμένη κατάσταση, και λοιπά. Τα υποκείμενα λοιπόν αυτά, με τη λειτουργία τους, επιδρούν σε συγκεκριμένες ποσοτικές μεταβλητές του κάθε επιλεγμένου Γεωπολιτικού Πυλώνας (που θα δούμε σε πολύ λίγο τι είναι).

Εκτός του Γεωπολιτικού Παράγοντα, στην ορολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης εμπεριέχονται και οι ακόλουθες συστημικές κλίμακες ανάλυσης:

- Γεωπολιτικό Σύμπλοκο: αποτελεί την ευρύτερη γεωγραφική ενότητα του γεωπολιτικού Συστήματος, αν και μπορεί οι δύο χωρικές αυτές έννοιες να ταυτίζονται¹⁹. Ο μελετητής έχει ως κύρια αρμοδιότητα τη χαρτογραφική απεικόνιση της έκτασης και των ορίων του επιλεγμένου Γεωπολιτικού Συμπλόκου, αφού όπως αναφέρει ο Μάζης²⁰: *«Η έννοια του γεωγραφικού προσδιορισμού είναι η κοινή βάση αναφοράς όλων των φυσικών και ανθρωπογενών διεργασιών που συντελούνται στο πλαίσιο όλων των Ειδικών και Πλήρων Συνθετικών Χώρων.*

¹⁸ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2012, σελ.369.

Ι.Ε.Κωτούλας, , “Εισαγωγή στην Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση”, εκδόσεις Λειμών, 2021, σελ. 59-60.

¹⁹ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 369-371.

²⁰ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 369

Διεργασιών, οι οποίες λαμβάνουν χώρα εντός συγκεκριμένου γεωγραφικού Συμπλόκου, το οποίο αποτελεί και το βασικό Σύστημα της αναλύσεώς μας».

- Γεωπολιτικό Σύστημα: είναι το ακριβές σύνολο των επιμέρους εδαφικών ενοτήτων που περιέχουν τα Γεωπολιτικά Υποσυστήματα, όπως αυτά προσδιορίζονται από τον εντοπισμό, τη δράση και τη συστηματική επίδραση του εκάστοτε Γεωπολιτικού Παράγοντα στον γεωγραφικό τους χώρο. Επομένως, τα Υποσυστήματα δρουν σε πιο συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο και αποτελούν συστατικά μέρη του Συστήματος, το οποίο φυσικά εναπόκειται στο αμέσως δομικά ανώτερο επίπεδο.
- Υπερσύστημα: ως τέτοιο λογίζονται οι Πόλοι διεθνούς ισχύος που δρουν καταλυτικά στον επηρεασμό των υπό εξέταση Γεωπολιτικών Παραγόντων εντός των Υποσυστημάτων, και συνεπώς και του Συστήματος που εμπεριέχει αυτά²¹. Το υπερσύστημα προσδιορίζεται ως ένα και μοναδικό, εκ της προβολής ισχύος εκ μέρους των κρατικών δρώντων και της κατανομής παγκόσμιας ισχύος.
- Γεωπολιτικοί πυλώνες: είναι οι τέσσερις πτυχές, επί των οποίων ασκείται η επιρροή ισχύος των εθνοκρατικών ή διεθνών δρώντων του εξεταζόμενου γεωπολιτικού συμπλόκου. Κατά τη γεωπολιτική ανάλυση, η επιλογή των πυλώνων αυτών από τον μελετητή γίνεται, κυρίως, βάσει της σημασίας, αλλά και της συνάφειάς τους με τις παραμέτρους του εξεταζόμενου αντικειμένου. Αυτοί οι τέσσερις πυλώνες είναι οι εξής²²:

A) Πυλώνας Άμυνα-Ασφάλεια, ο οποίος εμπεριέχει το σύνολο των Γεωπολιτικών Δεικτών, σχετικών με τις σχέσεις στρατιωτικής ισχύος, άμυνας και ασφάλειας ενός κρατικού ή μη δρώντος. Χαρακτηριστικά παραδείγματα δεικτών αυτού του πυλώνα αποτελούν τα ποιοτικά ή ποσοτικά στοιχεία των ενόπλων δυνάμεων ενός κράτους, η εξέταση του στρατιωτικού δόγματος, τα οπλικά συστήματα, η θέση ενός δρώντος στο συλλογικό πλαίσιο ασφαλείας, κ.λπ.²³

B) Πυλώνας Οικονομία, που περιλαμβάνει τους Γεωπολιτικούς Δείκτες, σχετικούς με την οικονομία και τις συναφείς δραστηριότητες ενός δρώντος. Πιο σημαντικά

²¹ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2012, σελ. 369-370

²² Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 398-399.

Ι.Ε. Κωτούλας, . Εισαγωγή στην Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, εκδόσεις Λειμών, 2021, σελ.62-65.

²³ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 99.

παραδείγματα δεικτών αυτού του πυλώνα είναι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν, το εξωτερικό χρέος, το δημόσιο έλλειμα, οι εθνικοί δείκτες παραγωγής και ανεργίας, οι δείκτες εισαγωγών-εξαγωγών, οι διαθέσιμοι ενεργειακοί πόροι²⁴.

Γ) Πυλώνας Πολιτική, που αφορά στους Γεωπολιτικούς Δείκτες που σχετίζονται με τις πολιτικές αναφορές ενός δρώντος. Κυριότερα παραδείγματα αποτελούν το πολιτικό σύστημα διακυβέρνησης, η δυναμική αντικυβερνητικών δρώντων και αποσχιστικών ομάδων, η σταθερότητα του πολιτικού συστήματος, η αφομοίωση των μειονοτικών πληθυσμών, κ.λπ.

Δ) Πυλώνας Πολιτισμός/Πληροφορία, σχετικός με τους Γεωπολιτικούς Δείκτες πολιτισμικών στοιχείων του δρώντος. Οι σημαντικότεροι Δείκτες του πυλώνα αυτού είναι τα πληθυσμιακά και δημογραφικά δεδομένα και ανάλυση αυτών (όπως επί παραδείγματι η εθνοτική, η γλωσσική, η θρησκευτική σύνθεση ενός πληθυσμού), η εθνική διασπορά, η χωρική κατανομή των ετερογενών πληθυσμών και η ιδεολογική επιρροή των εθνικών και θρησκευτικών πολιτισμικών προτύπων. Άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι ο καθηγητής Μάζης κρίνει ότι αυτός ο Πυλώνας αποτελεί τον σημαντικότερο όλων, ακόμα και αν τα αποτελέσματα αυτού φαίνονται μακροχρόνια²⁵.

- Γεωπολιτικοί δείκτες: όπως κατέστη αντιληπτό εκ των ανωτέρω, είναι τα αριθμητικά δεδομένα, που παρουσιάζουν την ανακατανομή ισχύος στο προς μελέτη Σύμπλοκο, αποτελούμενοι παράλληλα την ποσοτικοποίηση της εξεταζόμενης υπόθεσης. Ως προς τα χαρακτηριστικά τους, οι Δείκτες διακρίνονται σε απλούς και σύνθετους: οι απλοί περιέχουν ποσοτικοποιημένα μεγέθη, συναρτώμενα με το εξεταζόμενο περιεχόμενο της γεωπολιτικής ανάλυσης, ενώ οι σύνθετοι αποτελούν το άθροισμα των διαστάσεων των επιμέρους μεταβλητών²⁶.

²⁴ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 398

²⁵ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 399

Ι.Θ.Μάζης, Νεορεαλιστική προσέγγιση Θεωρίας Διεθνών Σχέσεων και Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, εκδόσεις Λειμών, 2017, σελ. 108.

²⁶ Ι.Θ. Μάζης, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 399-405

2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης

Μέσω της ορολογίας της ΣΓΑ που είδαμε λεπτομερώς ως άνω, θα προχωρήσουμε στην ανάλυση του ειδικού, δηλαδή του θέματος της εργασίας αυτής. Σύμφωνα με τον Καθηγητή Μάζη, ο τίτλος της εργασίας εισφέρει το πλαίσιο που κινείται ο ερευνητής και ξεκαθαρίζει το ζήτημα που αυτός καλείται να μελετήσει²⁷. Συνεπώς, δέον κρίνεται, εν αρχή, να προσδιοριστεί το Γεωπολιτικό Σύμπλοκο, δηλαδή ο γεωγραφικός χώρος, και εν συνεχεία ο Γεωπολιτικός Παράγων, ο οποίος δραστηριοποιείται σε αυτό το χώρο. Εξάλλου, η δράση αυτού είναι και που θα καθορίσει τα επόμενα επίπεδά μας, ήτοι το Σύστημα, το Υποσύστημα και το Υπερσύστημα. Τέλος, αφού επιλεγούν οι Πυλώνες Ισχύος που επηρεάζονται, ακολουθεί η επεξεργασία των η επεξεργασία και κατασκευή των Γεωπολιτικών Δεικτών του κάθε πυλώνα, ώστε να ολοκληρωθεί το γεωπολιτικό υπόδειγμα και η Γεωστρατηγική Σύνθεση.

- Ο Γεωπολιτικός Παράγοντας της μελέτης μας, εξαγόμενος από τον τίτλο και ο οποίος οδηγεί στην ανακατανομή ισχύος στο υπό εξέταση Γεωπολιτικό Σύστημα, είναι οι Υπηρεσίες πληροφοριών των τεσσάρων επιλεγμένων κρατών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, δηλαδή της Ελλάδος, της Τουρκίας, του Ισραήλ και της Αιγύπτου.
- Ως Γεωπολιτικό Σύμπλοκο/Σύστημα, δηλαδή η χωρική ενότητα της μελέτης, λογίζεται η Νοτιοανατολική Μεσόγειος, ως προβολής ισχύος των εν λόγω χωρών, μέσω των υπηρεσιών τους.
- Τα Γεωπολιτικά Υποσυστήματα της εργασίας είναι οι προς μελέτη χώρες, δηλαδή η Ελλάς, η Τουρκία, το Ισραήλ και η Αίγυπτος.
- Ως Υπερσυστημικοί δρώντες της περιοχής θεωρούνται, από τον γράφοντα, οι υπερδυνάμεις ΗΠΑ και Ρωσία, καθώς και η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως υπερκρατικός δρων. Οι εν λόγω χώρες/δρώντες, έχοντας πολλαπλά συμφέροντα στην περιοχή, ασκούν την κυριότερη επιρροή στο σύμπλοκό μας και αλληλεπιδρούν στα υποσυστήματα.

²⁷ Ι.Θ. Μάζη, “Μεταθεωρητική κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής”, 2012, σελ. 368-369

- Οι Γεωπολιτικοί Πυλώνες που θα τεθούν υπό εξέταση στην εν λόγω εργασία είναι ο Πυλώνας Άμυνας-Ασφάλειας και ο Πυλώνας Πολιτικής. Ο πρώτος επιλέχθηκε για να αναδείξει το πόσο σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι Υπηρεσίες πληροφοριών των κρατών αυτών, σε συνδυασμό πάντα με τον στρατό και τις νέες τεχνολογίες, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας και άμυνας τους, ενώ ο δεύτερος για να αναδειχθεί η σύνδεση και καίρια συνεργασία μεταξύ της εκάστοτε κυβέρνησης και των πολιτικών της, με τις υπηρεσίες του κράτους.
- Οι Γεωπολιτικοί Δείκτες που θα χρησιμοποιηθούν στην εν λόγω μελέτη, αντλήθηκαν από τις μελέτες και τη δεξαμενή του επιστημονικού συνόλου δεικτών των καθηγητών του εν λόγω Μεταπτυχιακού της Γεωπολιτικής²⁸ και είναι οι εξής:

A) ως προς τον Πυλώνα Άμυνας/Ασφάλειας, που, όπως καθίσταται εύκολα αντιληπτό, είναι ο σημαντικότερος για το εν λόγω θέμα εργασίας, θα εξεταστούν οι δείκτες των αμυντικών δαπανών που αφιερώνουν τέσσερα αυτά κράτη στις Υπηρεσίες πληροφοριών τους για την προστασία της εδαφικής τους κυριαρχίας και ασφάλειας, οι δείκτες των οπλικών συστημάτων και εξοπλισμών, καθώς και η συνεργασία των υπηρεσιών με τον στρατό της εκάστοτε χώρας. Επίσης, θα συνυπολογισθεί και ο πολύ καίριος δείκτης του ΑΕΠ των συγκεκριμένων κρατών, ήτοι το τι μέρος των οικονομικών τους πόρων προορίζονται για τις υπηρεσίες και τις επιχειρήσεις τους, όπως και για τον εξοπλισμό, που, αυτές συνεργαζόμενες με το στρατό, επιστρατεύονται, όπως για παράδειγμα τα νέα σύγχρονα όπλα, τα «τείχη» στις κυβερνοεπιθέσεις, οι υβριδικές επιχειρήσεις κ.λπ.

B) ως προς τον Πυλώνα Πολιτικής, θα απασχοληθούμε με τη χάραξη πολιτικής της κάθε χώρας ξεχωριστά, που φυσικά επηρεάζει και δεσμεύει και την οπτική και τους σκοπούς των Υπηρεσιών τους πληροφοριών. Επίσης, θέματα μελέτης θα είναι ο αριθμός, η στελέχωση και η δομή των υπηρεσιών αυτών, το δόγμα δράσης, τα πεδία ενδιαφέροντος κ.λπ.

²⁸ Ioannis Th. Mazis, Agis-Georgios Digkas, Indicative Geopolitical Indexes for use in “Modern Systemic Geopolitical Analysis”, Athens, 2018.

2.3 Περιγραφή της έρευνας

Όπως προελέχθη και σε προηγούμενο κεφάλαιο, περί επισκόπησης βιβλιογραφίας, η μελέτη για την εν λόγω εργασία στηρίχθηκε σε πρωτογενείς και, κυρίως, δευτερογενείς πηγές, εμπεριέχοντας επιστημονικά συγγράμματα, έγκυρες ιστοσελίδες με την αρθρογραφία τους, επίσημα κρατικά κείμενα με αναλύσεις και θέσεις, καθώς και στατιστικά στοιχεία και εκθέσεις διεθνών και υπερκρατικών δρώντων. Κρίνεται δέον να επαναληφθεί και τονιστεί ότι λόγω της ευαίσθητης υφής και κρισιμότητας αφενός των υποκειμένων της έρευνας, δηλαδή των Υπηρεσιών πληροφοριών των χωρών αυτών, και αφετέρου των επίσης πολύ ευαίσθητων κλάδων της εθνικής ασφάλειας και άμυνας, οι αξιόπιστες πηγές είναι περιορισμένες και επιλεκτικές.

Η εν λόγω μελέτη, λοιπόν, προϋποθέτει το συνδυασμό των θεωρητικών δεδομένων με τα αριθμητικά στοιχεία και στατιστικά, προκειμένου να καταστεί η έρευνά μας αξιόπιστη και έγκυρη. Καθώς γενικά το θέμα των Υπηρεσιών πληροφοριών λαϊκά «πουλάει», είναι δηλαδή πολύ ελκυστικό και αγαπητό σε μεγάλα στρώματα του πληθυσμού, οι κίνδυνοι εξαγωγής ακραίων ισχυρισμών, φημών και συμπερασμάτων (τα λεγόμενα fake news) που ελλοχεύουν σε αυτή την ενασχόληση είναι πολυποίκιλλοι και καθημερινοί, φτάνοντας στο σημείο να αποδίδουν το φταίξιμο για πολλά γεγονότα στις Υπηρεσίες αυτές, χωρίς φυσικά επαρκή ή αξιόπιστα στοιχεία, και στεκόμενοι απλά σε θεωρίες συνωμοσιών. Πιο χαρακτηριστική και πολυσυζητημένη περίπτωση θεωρίας συνωμοσίας που ενέπλεξε τις Υπηρεσίες πληροφοριών, ήταν η δολοφονία του Αμερικανού Προέδρου John F. Kennedy στο Ντάλας το 1963, όπου, μεταξύ πολλών άλλων θεωριών, αναπτύχθηκαν δύο, που η μία ενέπλεκε την CIA ως υπεύθυνη της δολοφονίας²⁹, και η άλλη κατηγορούσε την ρωσική KGB³⁰, σε ένα θέμα που παραμένει άλυτο μέχρι τις μέρες μας.

Όπως αναφέρθηκε, οι Μυστικές υπηρεσίες διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας και άμυνας των κρατών, και ιδιαίτερα στην «εκρηκτική» και καίρια, γεωπολιτικά, περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου. Η

²⁹ <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP90-00806R000100650002-7.pdf>, όπως ανακτήθηκε στις 5 Γενάρη του 2024

³⁰ <https://nypost.com/2021/12/15/oswald-met-kgb-before-jfk-assassination-records-dump-shows/>, όπως ανακτήθηκε την ίδια ημερομηνία.

έρευνα, λοιπόν, για την ανάδειξη αυτού, μέσω της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, θα κινηθεί σε πέντε στάδια, όπως τα καθόρισε ο καθηγητής Μάζης, ώστε να προσεγγίσουμε το επιθυμητό Γεωπολιτικό Υπόδειγμα:

i) Εν αρχή, το έναυσμα δίδει ο τίτλος της εργασίας, προκειμένου να αντιληφθούμε το Γεωπολιτικό μας Σύστημα, το οποίο, εν προκειμένω, είναι η περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, και φυσικά το Γεωπολιτικό Παράγοντα, δηλαδή τις Υπηρεσίες πληροφοριών των επιλεγμένων κρατών (Ελλάδος, Τουρκίας, Ισραήλ, Αιγύπτου). Εν συνεχεία, ακολουθεί ο διαχωρισμός των συστημικών κλιμάκων, που, εν προκειμένω, είναι αφενός τα υποσυστήματα Ελλάδα, Τουρκία, Ισραήλ και Αίγυπτος, και αφετέρου οι υπερσυστημικοί δρώντες ΗΠΑ, Ρωσία και Ευρωπαϊκή Ένωση.

ii) Έπειτα, γίνεται επιλογή των Γεωπολιτικών Πυλώνων προς εξέταση, δηλαδή του Άμυνας/Ασφάλειας και Πολιτικής, ώστε να κατανοήσουμε την επίδραση του Γεωπολιτικού Παράγοντα σε αυτούς.

iii) Το επόμενο στάδιο αφορά στην επιλογή των κατάλληλων Γεωπολιτικών Δεικτών (απλών ή σύνθετων), συνδεδεμένων με τους επιλεγμένους Πυλώνες, προκειμένου η εργασία να αποκτήσει και βάσιμο αριθμητικό υπόβαθρο. Όπως προελέχθη, ως προς τον Πυλώνα Άμυνας/Ασφάλειας, οι σημαντικότεροι δείκτες είναι το ποσό των δαπανών που παρέχουν τα κράτη στις Υπηρεσίες πληροφοριών τους για την εξυπηρέτηση του σκοπού τους, οι δείκτες των οπλικών συστημάτων και εξοπλισμών, καθώς και οι δείκτες ΑΕΠ, ως προς αυτά. Ως προς τον Πυλώνα Πολιτικής, θα προσπαθήσουμε να εισέλθουμε στα ενδότερα των υπηρεσιών, απασχολούμενοι με τη χάραξη των δογμάτων πολιτικής αυτών, καθώς και τη στελέχωση αυτών, τον τρόπο λειτουργίας, την υπαγωγή τους κ.λπ.

iv) Έπειτα, αφού γίνει η συλλογή επαρκών γεωπολιτικών δεικτών, προχωρούμε στη σύνθεση μιας συγκριτικής παρουσίασής τους σε πίνακες, προκειμένου αυτή να καταστεί πιο κατανοητή και ουσιαστική.

v) Τέλος, δημιουργείται το Γεωπολιτικό Υπόδειγμα Τάσεων Ανακατανομής Ισχύος, μέσω της τελικής επεξεργασίας των δεικτών, ώστε να καταστεί εφικτή η Γεωστρατηγική Σύνθεση, όπου αισθητοποιούνται τα τελικά συμπεράσματα της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης.

Οι ως άνω Δείκτες, όσο είναι αυτό δυνατό, θα αντληθούν από τα επίσημα sites των εν λόγω κρατών, των εν λόγω Υπηρεσιών πληροφοριών, από συγγράμματα που έχουν καταπιασθεί με το εν λόγω ζήτημα, καθώς και από έγκυρες ξένες ιστοσελίδες, με πιο σημαντικό και χαρακτηριστικό παράδειγμα το CIA Factbook³¹, αλλά και κάποιες ελληνικές, όπως η επίσημη ιστοσελίδα της ΕΥΠ³².

2.4 Ερευνητικοί περιορισμοί

Κατά τη σύλληψη της ιδέας από το γράφοντα για επιλογή θέματος σχετικού με τις Υπηρεσίες πληροφοριών, για τη μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία, είναι αλήθεια ότι υπήρχαν ποικίλοι φόβοι και ενδοιασμοί. Οι ερευνητικοί περιορισμοί, αν αναλογιστεί κανείς και το όριο λέξεων και πλαισίου που πρέπει να τηρήσει ευλαβικά ο μελετητής, είναι αρκετοί και πρέπει να προσαρμόζονται αντίστοιχα στο εκάστοτε θέμα εργασίας.

Ως προς τις Υπηρεσίες πληροφοριών, λοιπόν, ο πρώτος και κυριότερος περιορισμός είχε να κάνει με την επιλογή των κρατών, των οποίων οι υπηρεσίες θα ετίθεντο προς μελέτη στην εργασία, καθώς και του γεωγραφικού χώρου, όπου αυτά βρίσκονται. Είναι γνωστό τοις πάσι, ότι πιο γνωστές, ικανές και ελκυστικές υπηρεσίες που έχει γνωρίσει η ανθρωπότητα, είναι οι Αμερικανές (CIA κυρίως) και Ρωσικές (KGB επί Σοβιετικής Ένωσης, που μετετράπη μετά τη πτώση της ΕΣΣΔ σε FSB). Όμως, κρίθηκε σκόπιμο να μην επιλεγεί ένα τόσο ευρύ φάσμα, και να περιοριστεί η επιλογή σε Υπηρεσίες πληροφοριών που «συγγενεύουν» γεωγραφικά, δηλαδή που οι χώρες τους βρίσκονται σε κοντινή απόσταση και εγγύτητα, οπότε και αναγκαστικά πολλές φορές τα συμφέροντά τους συγκρούονται και η μια υπηρεσία αντιμάχεται της άλλης.

Για αυτό λοιπόν το λόγο κρίθηκε σκόπιμο να περιορισθούν οι προς μελέτη ορίζοντες και επιλέχθηκε η περιοχή της Νοτιοανατολικής Μεσογείου με τα τέσσερα προαναφερόμενα κράτη, η οποία, εκτός του ότι εμπεριέχει και την πατρίδα μας (οπότε και αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σημασία για τον γράφοντα), κατέχει και πολύ σπουδαία

³¹ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>

³² <https://www.nis.gr/el>

γεωπολιτική και γεωστρατηγική θέση στη διεθνή σκηνή και στο «σκάκι» κυριαρχίας των παγκόσμιων Υπερδυνάμεων.

Ο έτερος, σημαντικός ερευνητικός περιορισμός αφορά στο μεγάλο έλλειμμα που παρατηρείται στην ελληνική βιβλιογραφία, σχετικά με τις Υπηρεσίες πληροφοριών και τη δράση τους. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε και πιο πάνω, τα ελληνικά συγγράμματα (και δη τα σύγχρονα) που έχουν εκδοθεί και έχουν καταπιαστεί με το εν λόγω ζήτημα, είναι πολύ πιθανό να μετρώνται και στα δάχτυλα των δύο χεριών! Οπότε αναγκαστικά, μονόδρομο αποτελεί η χρησιμοποίηση ξενόγλωσσων πηγών, συγγραμμάτων και διαδικτυακών, ενώ αξίζει να αναφερθεί και ο κίνδυνος ότι, επειδή πολλά κείμενα που έχουν γραφτεί για τις Υπηρεσίες πληροφοριών στην αγγλική έχουν υποστεί μετάφραση από τον γράφοντα από το πρωτότυπο (που ήταν π.χ. στην εβραϊκή γλώσσα για τη Μοσσάντ), ίσως κάποιες τεχνικές λεπτομέρειες και στοιχεία να μην έχουν αποδοθεί εντελώς ορθά και επαρκώς.

Αναφορικά με τον ως άνω ερευνητικό περιορισμό, υφίσταται και ο προβληματισμός ότι η αναγκαστική εξάρτηση από τις αγγλόφωνες/αμερικανικές βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές μπορεί να επιφέρει σε κάποιες (όχι συχνές βέβαια) περιπτώσεις εμπόδια στην πλουραλιστική, σφαιρική σκέψη και μελέτη με μονοδιάστατες προσεγγίσεις, που ίσως αποκλίνουν από την αντικειμενική θέαση και αντιμετώπιση των πραγμάτων.

Επιπροσθέτως, όπως υποδεικνύει και ο τίτλος της εν λόγω εργασίας, θα γίνει μια προσπάθεια να μελετηθεί η αλληλεπίδραση και σχέση των εκάστοτε υπηρεσιών με τον στρατό και τις νέες στρατιωτικές τεχνολογίες που αυτός διαθέτει. Αυτό δεν είναι πάντοτε ασφαλές, αφού, αφενός, πολλά δεν τα μαθαίνουμε και ούτε είναι δυνατό να μάθουμε, λόγω του απόρρητου χαρακτήρα των πολύ ευαίσθητων αυτών πληροφοριών και αφετέρου, στις περισσότερες των περιπτώσεων, η δράση των τους δεν εξαρτάται από τον στρατό, αφού δρουν αυτόνομα, δεχόμενες οδηγίες μόνο από τους κυβερνώντες.

Τέλος, πολύ σημαντικό είναι να τονισθεί ότι υφίσταται ένας χρονικός περιορισμός, ήτοι η επιλογή μιας συγκεκριμένης χρονικά περιόδου προς μελέτη, και όχι έτσι γενικά και αόριστα, αφού οι Υπηρεσίες πληροφοριών μετρούν ήδη δύο αιώνες ζωής. Στην εν λόγω εργασία, λοιπόν, αφού πρώτα, φυσικά, γίνει μια πολύ σύντομη περιήγηση στην ιστορία των τεσσάρων αυτών αυτών υπηρεσιών, στη συνέχεια θα επικεντρωθούμε μόνο στην περίοδο από το 1991 μέχρι και σήμερα.

3. Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

3.1 Θεμελιώδεις έννοιες

Ως βάση λοιπόν της επεξήγησης του θέματος των Υπηρεσιών πληροφοριών της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, τίθεται η Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, με την παράθεση των στοιχείων του Γεωπολιτικού Παράγοντα στο Σύμπλοκό μας, καθώς και των Γεωπολιτικών Δεικτών. Προτού όμως προβούμε σε μια λεπτομερή «διείσδυση» στον κόσμο των υπηρεσιών των τεσσάρων κρατών, ως προς τους Πυλώνες Άμυνας/Ασφάλειας και Πολιτικής, κρίνεται αναγκαίο να αναλύσουμε, εν συντομία, ορισμένες βασικές έννοιες και όρους σχετικά με τις υπηρεσίες αυτές.

Αρχικά, ο πιο σημαντικός όρος, ο αυτοσκοπός που αφορά στη δράση των Υπηρεσιών πληροφοριών, είναι η Εθνική Ασφάλεια. Ως τέτοια ορίζεται η άμυνα και η διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας του κράτους, αλλά και η προστασία της περιουσίας και των στοιχείων του, στο εσωτερικό (όπως για παράδειγμα τις στρατηγικές υποδομές του, η δημόσια τάξη, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και εξωτερικών απειλών), αλλά και στο εξωτερικό (όπως για παράδειγμα το κτήριο μιας πρεσβείας, ή μια εθνική μειονότητα)³³. Η ύπαρξη και δράση, λοιπόν, των υπηρεσιών εξαρτάται αποκλειστικά από αυτό το σκοπό, δηλαδή τη διασφάλιση της εθνικής ασφάλειας του κράτους και την ασφαλή και ειρηνική διαβίωση των πολιτών του.

Οι υπηρεσίες αυτές υποχρεούνται να παρέχουν στους κυβερνώντες τις αναγκαίες πληροφορίες, με απώτερο σκοπό αυτοί να χαράσσουν την εσωτερική και εξωτερική πολιτική, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας και την επιτυχή αντιμετώπιση των οιασδήποτε φύσης απειλών. Καθίσταται εμφανές ότι ο όρος «πληροφορία» διαδραματίζει πολύ καίριο ρόλο στον κόσμο των Υπηρεσιών πληροφοριών, αποτελεί το “άλφα και το ωμέγα” της ορολογίας, ενώ ενδιαφέρον είναι ότι στην αγγλική ορολογία συναντούμε δύο όρους σχετικούς, δηλαδή τον όρο «information» και τον όρο «intelligence», όμως, σύμφωνα με τη σχετική βιβλιογραφία, αυτοί διαφέρουν³⁴: πληροφορία έχουμε όταν τα δεδομένα που έχουν συλλεγεί, δεν

³³ Κ. Πικραμένος, “Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα, Αποστολή-Δομή-Επιχειρήσεις”, εκδόσεις Ινφονόμων, 2022, σελ. 25.

³⁴ Ι. Κωνσταντόπουλος, “Οικονομία και Κατασκοπεία, Θεωρία και Πράξη”, εκδόσεις Ποιότητα, 2010

έχουν αναλυθεί πλήρως, οπότε και δεν μπορούν ακόμα να μεταφερθούν στον αρμόδιο προς αποφάσεις, ενώ πληροφόρηση έχουμε στο επόμενο στάδιο, όταν δηλαδή τα δεδομένα αυτά έχουν περάσει από πλήρη έλεγχο και προέγκριση, οπότε μπορούν να προωθηθούν στην πολιτική ή/και στρατιωτική ηγεσία³⁵. Και αυτή, φυσικά, με τη σειρά της, σε συνεργασία με το στρατό και πάντα βάσει των πληροφοριών αυτών, θα προχωρήσει στο επόμενο στάδιο που θα είναι είτε η χάραξη της πολιτικής για την εσωτερική ασφάλεια, είτε οι επιχειρήσεις στο ξένο, τρίτο έδαφος, όπου έχει συμφέρον.

Σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο κινείται και ένας έτερος, πολύ σημαντικός όρος που συναντάμε σε αυτό το χώρο, που είναι η αντικατασκοπεία. Αυτή ουσιαστικά είναι διττή³⁶: αφενός η αποτροπή της κατασκοπείας ξένων δρώντων (π.χ. ξένων υπηρεσιών μέσω κατασκόπων τους, επαγγελματιών ή μη), είτε η καταπολέμηση εσωτερικής απειλής, δηλαδή μιας τρομοκρατικής/στασιακής ομάδας, είτε ενός διπλού πράκτορα (double agent). Επίσης, ως αντικατασκοπεία λογίζεται και η προστασία και κάλυψη πρακτόρων και πληροφοριοδοτών που δρουν υπέρ του κράτους, σε ξένο έδαφος άλλου κράτους³⁷. Ως προς τα μέσα της αντικατασκοπείας, αυτά είτε είναι αμυντικά, δηλαδή οι υπηρεσίες προστατεύουν την εθνική ασφάλεια, εντοπίζοντας την ξένη απειλή, παρακολουθώντας την και λαμβάνοντας όλα τα κατάλληλα μέτρα άμυνας, ενώ τα επιθετικά χρησιμοποιούνται όταν οι άνθρωποι των υπηρεσιών διεισδύουν κεκαλυμμένα σε ξένες μυστικές υπηρεσίες, ή παρακρατικές οργανώσεις, με σκοπό την άντληση πληροφοριών από αυτές, είτε την πρόκληση βλάβης (π.χ. με μια τρομοκρατική επίθεση ή τη διασπορά ψευδών ειδήσεων)³⁸.

3.2 Οι νέες στρατιωτικές τεχνολογίες.

³⁵ R. Godson, “Intelligence, an American View”, επιμέλεια G.K. Robertson, Royal United Services Institute, USA, 1987, pg. 5

³⁶ <https://www.cia.gov/static/The-Anatomy-of-Counterintel.pdf>, σελ.2, όπως ανακτήθηκε τον Γενάρη του 2024

³⁷ Κ. Πικραμένος, “Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα, Αποστολή-Δομή-Επιχειρήσεις”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2022, σελ. 40.

³⁸ L.K. Johnson, “Strategic Intelligence: 5 Volumes”, publisher Praeger, 2006

Σε αυτό το κεφάλαιο της εργασίας, και προτού καταπιαστούμε πιο λεπτομερώς με την καθημιά των τεσσάρων Υπηρεσιών πληροφοριών, στις οποίες αφορά η μελέτη μας, θα ακολουθήσει μια σύντομη περιήγηση στις πιο αξιοσημείωτες (κατά το γράφοντα), νέες και σύγχρονες στρατιωτικές τεχνολογίες, οι οποίες έχουν αλλάξει τελείως τον τρόπο που οι ηγέτες αντιμετωπίζουν τα θέματα εθνικής ασφάλειας και άμυνας και τις πολεμικές συρράξεις. Αυτά αποτελούν πολύ σημαντικά όπλα «στη φαρέτρα» των υπηρεσιών, χρησιμοποιούμενα πάντα σε συνεργασία με τον στρατό, για την καίρια πλήξη του εχθρού.

3.2.1 Κυβερνοπόλεμος

Ίσως το σημαντικότερο τεχνολογικό μέσο, που εκτός του συνόλου της ανθρωπότητας και των ζώων όλων μας, έχει αλλάξει ριζικά και τον τρόπο δράσης και λειτουργίας των Υπηρεσιών πληροφοριών και του στρατού, τον 21ο αιώνα, είναι το διαδίκτυο. Η κατοχή και χρήση προηγμένων τεχνολογικών μέσων, και σχετικά εύκολα αποκτητέων, αποτελούν μια τεράστια απειλή κόντρα στην εθνική ασφάλεια και άμυνα ενός κράτους, αφού αυτά μπορούν να παραβιάσουν σημαντικά συστήματα και υποδομές, διακόπτοντας τελείως τη λειτουργία τους, είτε κάνοντας να υπολειτουργούν. Μέσα σε αυτό το σκηνικός αναρχίας και δυσλειτουργίας, ο επιτιθέμενος μπορεί είτε να υποκλέψει καίριες για την εθνική ασφάλεια απόρρητες πληροφορίες και στρατηγικά πλάνα και συστήματα του στρατού, είτε να προκαλέσει ανεπανόρθωτη οικονομική βλάβη στο κράτος καθαυτό, είτε σε μεγάλη μερίδα του πληθυσμού. Η διαδικασία αυτή ακούει στο όνομα “κυβερνοπόλεμος” και τα τελευταία χρόνια η συχνότητα, αλλά και σοβαρότητα των επιθέσεων αυτών αυξάνεται ραγδαία, ενώ χαρακτηριστικό είναι και το γεγονός ότι υπολογίζεται ότι κάθε 39 δευτερόλεπτα παρατηρείται μια κυβερνοεπίθεση!³⁹

Ο κυβερνοπόλεμος, λοιπόν, όντας το πιο χαρακτηριστικό είδος υβριδικού πολέμου (που είδαμε στην εισαγωγή της εργασίας) αποτελεί ένα σχετικά σύγχρονο τεχνολογικό μέσο, με τεράστια γεωπολιτική σημασία και γεωστρατηγική ταυτότητα, αφού η απειλή που αυτός παρουσιάζει είναι τεράστια, είναι συμφέρον οικονομικά, ενώ

³⁹ Κ. Πικραμένος, “Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα, Αποστολή-Δομή-Επιχειρήσεις”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2022, σελ. 49.

Εικόνα 2: ένα πανίσχυρο αμερικανικό UAV, εν ονόματι MQ-9 Reaper

Εκτός των κυβερνοεπιθέσεων, η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας, σε συνδυασμό με τις αυξημένες απαιτήσεις στο πεδίο της μάχης, αλλά και στο αμυντικό στάδιο, έφεραν στο προσκήνιο την ανάγκη για εύρεση “έξυπνων” και πρωτοποριακών λύσεων ως όπλο στη φαρέτρα του στρατού και των Υπηρεσιών πληροφοριών. Μια εξ αυτών, αναμφίβολα, είναι τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη (εφεξής UAVs), τα οποία, όπως ομολογεί και το όνομά τους, είναι τα ιπτάμενα οχήματα που δεν έχουν άνθρωπο πιλότο πάνω τους να τα πιλοτάρει, αλλά πραγματοποιούν πτήσεις είτε αυτόματα, είτε με τηλεκατεύθυνσης εξ αποστάσεως.

Τα τεράστια πλεονεκτήματα των UAVs τα κατέστησαν ένα τρομακτικό όπλο για τους στρατούς και τις υπηρεσίες που τα κατέχουν: αρχικά, το σημαντικότερο πλεονέκτημα έχει να κάνει με το γεγονός ότι μειώνονται οι ανθρώπινες απώλειες, αφού αυτά δεν έχουν πιλότο/πιλότους, όντας μη επανδρωμένα⁴¹. Έτσι, ακόμα και σε περίπτωση που γίνουν αντιληπτά και καταρριφθούν από το αντίπαλο στρατόπεδο, δεν θα θυσιάσουν ανθρώπινες ζωές του επιτιθέμενου. Επίσης, αυτά τα UAVs είναι

⁴¹ <https://www.cfr.org/article/how-drone-war-ukraine-transforming-conflict>, όπως ανακτήθηκε τον Γενάρη του 2024

εξοπλισμένα με της τελευταίας λέξης της τεχνολογίας όπλα, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση κάλλιστα να προκαλούν το ίδιο, ή και φονικότερο αποτέλεσμα στην αντίπαλη αεράμυνα, συγκριτικά με τους συμβατικούς στρατούς⁴², χτυπώντας στρατιωτικές εγκαταστάσεις, ανθρώπινους στόχους, αλλά και εντός των πόλεων, σκορπώντας το φόβο στο ηθικό των πολιτών. Επιπροσθέτως, το οικονομικό σκέλος και κόστος είναι εξαιρετικά καίρια, αφού αυτά παρουσιάζουν ένα χαμηλότερο κόστος πρόσκτησης, χαμηλότερο κόστος ανά ώρα πτήσης και φυσικά κόστος συντήρησης, συγκριτικά με τα συμβατικά πολεμικά αεροσκάφη, ενώ διακρίνονται από μια πρωτοφανή ευελιξία στη μετακίνηση και χρήση, καθιστώντας τα έναν πολύ δύσκολα αντιμετωπίσιμο εχθρό, συγκριτικά πάντα με τους συμβατικούς στρατούς.

Πέραν των επιθέσεων σε ξένο έδαφος, μια πολύ σημαντική λειτουργία αυτών των αεροσκαφών, ειδικά υπέρ των Υπηρεσιών πληροφοριών, είναι ότι είναι τρομερά χρήσιμα στον τομέα της οπτικής παρακολούθησης, της συλλογής πληροφοριών από στόχους και της υποκλοπής επικοινωνιών και σημάτων, σε πραγματικό χρόνο. Έτσι, οι Υπηρεσίες πληροφοριών και ο στρατός, μπορούν, αντί να θέτουν σε κίνδυνο την ζωή ενός ή και παραπάνω πρακτόρων τους σε ξένο έδαφος, να χρησιμοποιούν αυτά τα αεροσκάφη για να υποκλέπτουν καίριες πληροφορίες από τον εχθρό, είτε να παρακολουθούν έναν στόχο, στο παρασκήνιο, χωρίς να γίνονται τόσο εύκολα αντιληπτά⁴³.

Εκτός των αποστολών σε ξένο έδαφος, τα UAVs αποτελούν ένα εξαιρετικά καίριο όπλο στη φαρέτρα των υπηρεσιών και του στρατού, και ως προς τα του εσωτερικού του κράτους και την εθνική ασφάλεια και άμυνα. Καίριο ρόλο δύνανται να παίξουν στην αεράμυνα του κράτους, αλλά και δια θαλάσσης, αφού είναι εξοπλισμένα με τα κατάλληλα όπλα, ώστε να αποκρούσουν επιθέσεις από εχθρό, ανά πάσα ώρα και στιγμή, δίχως, παράλληλα, να χαθεί και πολύτιμος χρόνος, έως ότου ληφθεί η απόφαση για άμυνα.

Εκτός των στρατιωτικών επιχειρήσεων άμυνας, αυτά μπορούν να επιστρατεύονται και για τη συλλογή πληροφοριών στην επικράτεια του κράτους, παρακολουθώντας στόχους, πράκτορες (συμπεριλαμβανομένων των διπλών),

⁴² <https://www.ellinikos-stratos.com/arthra/uav>, όπως ανακτήθηκε τον Γενάρη του 2024.

⁴³ <https://www.cfr.org/article/how-drone-war-ukraine-transforming-conflict>, όπως ανακτήθηκε Γενάρη του 2024.

παρακρατικές/στασιακές ομάδες που δρουν ενάντια στα συμφέροντα του κράτους, καταγράφοντας τις κινήσεις τους και τους συνδέσμους τους. Επίσης, πολύ σημαντική είναι και η αποστολή τους να επιβλέπουν και να αμύνονται κρίσιμων και υψηλής σημασίας αμυντικών εγκαταστάσεων του κράτους, όπως για παράδειγμα στρατόπεδα, εργοστάσια παραγωγής αμυντικού εξοπλισμού, και ούτω καθεξής, αφού αυτά μπορούν να είναι σε επαγρύπνηση 24 ώρες το 24ωρο, 365 ημέρες το χρόνο και να μεταδίδουν άμεσα σήματα επί πιθανών απειλών. Στο ίδιο πλαίσιο κινείται και η δυνάμενη επίβλεψη για απόκρουση υβριδικών απειλών και δολιοφθορών, όπως για παράδειγμα η επίβλεψη των δασών για αντιμετώπιση πυρκαγιών από ανθρώπινο χέρι (π.χ. από πράκτορα άλλου κράτους), των λιμανιών, των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, κ.λπ.

Ως προς την ιστορική αναδρομή των UAVs στο πεδίο, αυτά έλαβαν το “βάπτισμα του πυρός” και πρωτοεμφανίστηκαν (όχι σε τόσο προηγμένη μορφή όσο σήμερα φυσικά) στον Πόλεμο του Βιετνάμ περί το 1960⁴⁴ από την αμερικανική Αεροπορία, σε συνδυασμό με την CIA⁴⁵, ενώ χρησιμοποιήθηκαν και από τους Ισραηλινούς, με υψηλή σημασία, στον περίφημο “πόλεμο φθοράς” έναντι των αραβικών κρατών τα έτη 1967-1970⁴⁶. Καθοριστική είναι και η χρήση αυτών των μη επανδρωμένων, σε συνδυασμό με επανδρωμένα πολεμικά αεροσκάφη, από τους Ισραηλινούς κατά τον πόλεμο του Λιβάνου το 1982, προκειμένου να ασκούν παρεμβολές στα συριακά ραντάρ, να αποκαλύπτουν τις θέσεις των αραβικών στρατευμάτων και να τους επιτίθενται εξολοθρεύοντάς τα.

Πολύ σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η χρήση αυτών των μη επανδρωμένων πολεμικών αεροσκαφών και στον (δεύτερο) Πόλεμο του Ναγκόρνο-Καραμπάχ, ανάμεσα σε Αζερμπαϊτζάν και Αρμενία, που έλαβε χώρα εν έτει 2020. Η περιοχή αυτή, γνωστή και ως Αρτσάχ, βρίσκεται εντός του Αζερμπαϊτζάν, αλλά με την πλειονότητα των κατοίκων να είναι Αρμένιοι στην καταγωγή, με αποτέλεσμα και οι δύο χώρες να διεκδικούν την κυριαρχία της και οι πολεμικές συρράξεις, άλλοτε πιο σημαντικές και άλλοτε μη, να είναι πολύ συχνές.

⁴⁴ Ο σφοδρός αυτός Πόλεμος διήρκησε από το 1954 έως το 1975, όπως ανακτήθηκε το Γενάρη του 2024 από: <https://www.britannica.com/event/Vietnam-War>

⁴⁵ <https://www.ellinikos-stratos.com/arthra/uav>, όπως ανακτήθηκε τον Γενάρη του 2024.

⁴⁶ <https://www.kathimerini.gr/world/968593/o-polemos-tis-ftoras/>, όπως ανακτήθηκε το Γενάρη του 2024

Σε αυτόν τον Πόλεμο που ξέσπασε στις 27 Σεπτέμβρη του 2020, το Αζερμπαϊτσάν σημείωσε πολύ σημαντικές νίκες έναντι του αρμένικου στρατού, τόσο σε εδαφικό, όσο και σε στρατιωτικό επίπεδο, οδηγώντας μάλιστα τον πρωθυπουργό της Αρμενία Πασινιάν σε δημόσια παραδοχή της ήττας και σε απολογία προς τον αρμένικο λαό. Το Αζερμπαϊτσάν, λοιπόν, προμηθεύτηκε από τον πιο στενό σύμμαχό της, δηλαδή την Τουρκία, εκτός των άλλων, τα δοκιμασμένα στους εμφυλίους της Συρίας και Λιβύης, τουρκικά drones Bayraktar TB2, τα οποία προξένησαν βαρύτατες ζημιές και απώλειες στον αρμένικο στρατό, συνδράμοντας καθοριστικά στην τελική και ολοκληρωτική επικράτηση των Αζέρων⁴⁷.

Όσο περνούσαν τα χρόνια, λοιπόν, τόσο πιο ανεπτυγμένη και εξελιγμένη γινόταν η τεχνολογία των μη επανδρωμένων αεροσκαφών, αλλά και τόσο συχνότερη η χρήση τους σε πολεμικές συγκρούσεις και μη. Εν έτει 2022, και συγκεκριμένα στις 24 Φλεβάρη ξέσπασε ο Πόλεμος στην Ουκρανία με την εισβολή της Ρωσίας, και ίσως αυτή η πολεμική σύγκρουση, που εξακολουθεί και διαδραματίζεται μέχρι και τη συγγραφή και ολοκλήρωση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας, είναι που διακρίνεται από την εμφάνιση των περισσότερων και πιο εξελιγμένων UAVs, που χρησιμοποιούνται είτε για την πλήξη στρατηγικών στόχων, εγκαταστάσεων και κτηρίων μέσα στις πόλεις, και από τις δύο πλευρές, είτε για την κατασκοπευτική δράση για την αποκάλυψη θέσεων του αντιπάλου⁴⁸. Ένα είναι βέβαιο: ότι τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη έχουν αλλάξει ριζικά τη μορφολογία και τη νοοτροπία των πολεμικών συγκρούσεων στη σύγχρονη εποχή, θέτοντας πολλαπλές προκλήσεις στους διοικούντες των κρατών.

3.2.3 Τεχνητή Νοημοσύνη και Ρομποτική

⁴⁷ <https://www.insightturkey.com/articles/the-role-of-turkish-drones-in-azerbaijans-increasing-military-effectiveness-an-assessment-of-the-second-nagorno-karabakh-war>, όπως ανακτήθηκε το Φλεβάρη του 2024.

⁴⁸ <https://www.forbes.com/sites/vikrammittal/2024/01/27/ukrainian-drones-are-obstructing-the-new-russian-offensive/?sh=5101964a2d90>, όπως ανακτήθηκε το Γενάρη του 2024

Σύμφωνα με τον Καθηγητή Γρίβα, τη σήμερον ημέρα βιώνουμε μια νέα στρατιωτική επανάσταση, η οποία έρχεται ως αποτέλεσμα της σύνθεσης πολυποίκιλων γεωπολιτικών παραγόντων και ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων, σε όλους τους τομείς. Σημαντικό μέρος της επανάστασης αυτής, που σε συνδυασμό με την πυραυλική επανάσταση, μπορεί να αποτελέσει ένα πανίσχυρο και τελείως διαφορετικό γεωστρατηγικό μέγεθος, αποτελεί η έλευση των ρομποτικής τεχνολογίας και η τεχνητή νοημοσύνη⁴⁹.

Παρέχονται πολλαπλές δυνατότητες με τις νέες ρομποτικές τεχνολογίες και συστήματα, προκειμένου αυτά να συνδέονται με οπλικά συστήματα, πυρομαχικά αεροσκάφη, πλοία, κ.λπ. πολεμικά αντικείμενα, και να συνθέτουν μια άκρως φονική μηχανή κρούσης, η οποία θα είναι αδύνατο να καταπολεμηθεί από τον άνθρωπο. Αυτή η τάση που οδηγεί προς την “ρομποτοποίηση” τον πόλεμο και τις συγκρούσεις εν γένει⁵⁰, παρουσιάζει πολλά και ισχυρά πλεονεκτήματα: συνδεδεμένα με πυρομαχικά, βλήματα και μη επανδρωμένα αεροσκάφη (ή και κανονικά επανδρωμένα αεροσκάφη), υποβρύχια κ.λπ., όλα αυτά τα είδη όπλων έχουν τη δυνατότητα να εντοπίζουν, να διαχωρίζουν και να επιτίθενται σε ανθρώπινους, και μη, στόχους, δίχως να απαιτείται ανθρώπινη παρέμβαση και προέγκριση ή εντολή, στο πλαίσιο μιας πλήρους αυτοματοποίησης.

Τα τεράστια πλεονεκτήματα αυτών των εξελιγμένων ρομποτικών συστημάτων είναι η αποτελεσματικότητα και η ακρίβεια στην επίτευξη των στόχων, η μαζική παραγωγή με σχετικά μειωμένο και συμφέρον κόστος. Επίσης, πολύ σημαντικό συν είναι ότι κατά τη λειτουργία αυτών των ρομπότ ελλείπει ο ανθρώπινος παράγοντας και τα συναισθήματα, όπως ο φόβος, ο ενθουσιασμός, ο υπέρμετρος ενθουσιασμός, που σε πολλές των περιπτώσεων θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ακρίβεια στο χτύπημα. Τέλος, ακριβώς το γεγονός ότι δρουν αυτοματοποιημένα, τα καθιστούν άκρως γρήγορα, με αποτέλεσμα να είναι σε θέση να αιφνιδιάσουν πλήρως την αντίπαλη άμυνα και να την εξολοθρεύσουν, δίχως να χαθεί πολύτιμος χρόνος.

Μιλώντας κάποιος για τα νέα, επαναστατικά ρομποτικά συστήματα και την εξέλιξη της πολεμικής τεχνολογίας, θα ήταν ανεπίτρεπτο να παραλείψει να ασχοληθεί

⁴⁹ Κ. Γρίβας, “Η νέα στρατιωτική επανάσταση και η ελληνική αμυντική στρατηγική”, εκδόσεις Λιβάνη, 2019, σελ. 33-34

⁵⁰ Βλ. Ως άνω, σελ. 36

και με την τεχνητή νοημοσύνη (γνωστή ως AI-artificial intelligence). Η τεχνολογία που εξοπλίζει σχεδόν όλα αυτά τα υπερσύγχρονα όπλα, ορίζεται ως εκείνος ο κλάδος της πληροφορικής, που αποτελεί σημείο τομής, συνδυασμού πολλών επιστημών, όπως η πληροφορική, η ψυχολογία, η νευρολογία, η μηχανική, κ.α., με σκοπό τη σύνθεση μια ευφυούς συμπεριφοράς που θα προσαρμόζεται απόλυτα στο περιβάλλον που θα βρίσκεται, εξομοιώνοντας αλγοριθμικά τις μαθησιακές ανθρώπινες συμπεριφορές, αλλά εν τέλει, μη εξαρτώμενη από τον άνθρωπο, αφού όλα στη συνέχεια καθίστανται και γίνονται αυτοματοποιημένα⁵¹.

Όπως καθίσταται εύκολα κατανοητό και επόμενο, η τεχνητή νοημοσύνη ήρθε για να φέρει μια ριζική αλλαγή και στο πως αντιλαμβανόμαστε τις πολεμικές συγκρούσεις, συμβατικές ή μη, εισφέροντας πολύ πιο αποτελεσματικές και ικανές μεθόδους σε αυτές. Επιτρέποντας τη σύνθεση αυτόνομων ή ημιαυτόνομων οπλικών, ρομποτικών συστημάτων, πυροχαμικών και βλημάτων, η τεχνητή νοημοσύνη απλοποιεί εντυπωσιακά την δικτυοκεντρική πολεμική διαδικασία, αφού λειτουργούν επιχειρησιακά, χωρίς να απαιτείται λεπτομερής, συνεχής και φυσικά χρονοβόρα ανθρώπινη καθοδήγηση⁵². Επιπροσθέτως, αυτή δύναται να επιφέρει μεγάλες αλλαγές και στη διαδικασία ελέγχου και διοίκησης των στρατιωτικών επιχειρήσεων, αφού η τεχνολογία της επιτρέπει να προχωρά στην ανάλυση και διαχωρισμό των δεδομένων και πληροφοριών σε τεράστιες ποσότητες και ταχύτητες⁵³. Σημαντικό είναι, όπως αναφέραμε και ως προς τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ότι η τεχνητή νοημοσύνη επωφελεί σε τεράστιο βαθμό και το οικονομικό σκέλος των κρατών, αφού η ανάγκη για ανθρώπινα χέρια και απασχόληση προσωπικού είναι πολύ μικρότερη, μειώνοντας έτσι εντυπωσιακά το κόστος.

Τέλος, δεν θα μπορούσαμε να παραλείψουμε φυσικά και το γεγονός ότι η τεχνητή νοημοσύνη έχει φέρει την επανάσταση και στον κόσμο των Υπηρεσιών πληροφοριών και στην κατασκοπεία. Ο έλεγχος των πληροφοριών που θα λαμβάνονται από τις υπηρεσίες είτε μέσω ανθρώπινης πηγής-πληροφοριοδότη, είτε μέσω τεχνολογικών μέσων (π.χ. ενός δορυφόρου), θα γίνονται πολύ πιο γρήγορα και ποιοτικά

⁵¹ T. Taulli, “Artificial Intelligence Basics, A Non-technical Introduction”, publisher APress, 2019.

⁵² Κ. Γρίβας, “Η νέα στρατιωτική επανάσταση και η ελληνική αμυντική στρατηγική”, εκδόσεις Λιβάνη, 2019, σελ. 36

⁵³ P. Scharre, “Army of none: Autonomous Weapons and the Future of War”, publisher W.W. Norton & Company, 2018.

αξιοποιήσιμες, συλλέγοντας παράλληλα πιο πολλά δεδομένα, παράγοντας μεγαλύτερο πλήθος αναλύσεων⁵⁴. Εκτός αυτού, η νέα αυτή τεχνολογία παρέχει τη δυνατότητα για καλύτερη άντληση πληροφοριών, υποκλεπτόμενων πλέον υπό τη σκέπη των αλγορίθμων της τεχνητής νοημοσύνης, παγιδεύοντας ηλεκτρονικές συσκευές (π.χ. κινητό, υπολογιστές), είτε εισερχόμενη υπό τη μορφή κάποιου τσιπ ή άλλης μικροσυσκευής στην οικία, στο επαγγελματικό χώρο κ.λπ. του προς κατασκοπευόμενου στόχου, και αποστέλλοντας άμεσα τα υποκλεπτόμενα αποτελέσματα προς ανάλυση και επεξεργασία στη βάση της μυστικής υπηρεσίας.

Η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να αποδειχθεί εξαιρετικά χρήσιμη και στον τομέα της άμυνας και της προστασίας των ευαίσθητων και πολύτιμων εδαφών και υποδομών του κράτους, αφού η εξόπλιση με αυτήν των συστημάτων παρακολούθησης και προστασίας των εν λόγω προστατευόμενων στόχων, αναβαθμίζει τα επίπεδα επίβλεψης και μπορεί να αποτρέπει πιο αποτελεσματικά και ταχέως πιθανές επιθέσεις και παραβιάσεις στα συστήματα ασφάλειας.

Το Συμβούλιο Ασφαλείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, με λεπτομερή έκθεσή του, και, όπως καταλαβαίνουμε από το κείμενο, όντας έκπληκτο, ανακοινώνει ότι περί τα μέσα του 2020, τα στρατεύματα του στρατηγού Haftar δέχτηκαν επίθεση από την Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας (GNA), μέσω drones. Το εντυπωσιακό σε αυτό το σκηνικό είναι ανακαλύφθηκε ότι αυτά τα τουρκικής κατασκευής STM Kargu-2, όπως λέγονται, drones είναι εξοπλισμένα και δρουν βάσει της τεχνητής νοημοσύνης⁵⁵. Τα μη επανδρωμένα αυτά αεροσκάφη, τεσσάρων ελικών, (τα οποία, παραμένει άγνωστο, αν τα καθοδήγησε προς αυτή τη θανατηφόρα επίθεση τουρκικό χέρι, ή δάκτυλος της κυβέρνησης της GNA) κρίνονται από την έκθεση αυτή ως άκρως φονικά, αφού μπορούν εύκολα και από μακρινή απόσταση να διαχωρίζουν το στόχο τους, να τον “κλειδώνουν”, και να του επιτίθενται με τεράστια ταχύτητα και ορμή, εξαπολύοντας το πανίσχυρο σύστημα πυραύλων επιφάνειας αέρος Pantsir S-1⁵⁶.

Ύστερα από αυτό το γεγονός, έχουν παρατηρηθεί πολλές αντίστοιχες επιθέσεις,

⁵⁴ <https://www.economist.com/science-and-technology/2021/03/02/spy-agencies-have-big-hopes-for-ai>, όπως ανακτήθηκε το Γενάρη του 2024.

⁵⁵

<https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n21/037/72/pdf/n2103772.pdf?token=ty65XJLfaMsKsYcLRG&fe=true>, όπως ανακτήθηκε το Γενάρη του 2024

⁵⁶ <https://www.livescience.com/ai-drone-attack-libya.htm>, όπως ανακτήθηκε στις 10 Γενάρη του 2024

και φυσικά η “απογείωση” στη χρήση οπλικών αυτοματοποιημένων συστημάτων με τεχνητή νοημοσύνη παρατηρείται στον πόλεμο στην Ουκρανία, όπου αμφότερες οι πλευρές χρησιμοποιούν μη επανδρωμένα περιφερόμενα πυρομαχικά και ρομποτικά συστήματα για να πλήττουν είτε στρατεύματα, είτε υποδομές (επί παραδείγματι την γέφυρα της Κριμαίας), είτε και πόλεις και απλούς πολίτες, εισάγοντας έτσι την ανθρωπότητα σε μια νέα, αβέβαιη εποχή, όπως είπε χαρακτηριστικά ο καθηγητής Γρίβας, σε ένα, νέο “ρομποτικό τσουνάμι”⁵⁷.

Εικόνα 3: ένα τουρκικό drone STM Kargu

⁵⁷ <https://slpress.gr/amyna/i-oukrania-einai-i-arxi-to-rompotiko-tsunami-kai-i-ellada/>, ανακτήθηκε 10/1/2024.

όπως

3.3 Υπηρεσίες Πληροφοριών της Ελλάδος

Εικόνα 4 Το σήμα της ΕΥΠ

Μελετώντας την ιστορική αναδρομή των Υπηρεσιών πληροφοριών της πατρίδας μας, παρατηρεί κανείς ότι ήδη η προσπάθεια για υποκρυπτόμενες επιχειρήσεις, στο “παρασκήνιο”, προς προάσπιση του αισθήματος του ελληνισμού και της ελευθερίας, παρατηρείται, ήδη, επί τα τελευταία έτη της τουρκοκρατίας, δηλαδή στις αρχές του 19ου αιώνα. Η άρχουσα τάξη, αλλά και απλοί Έλληνες στρατιώτες και επαναστάτες, ορμώμενοι από τις ιδέες, το ρεύμα και τη δράση της Φιλικής Εταιρείας, άρχισαν να συνέρχονται μυστικά σε άγνωστες, στους Τούρκους, τοποθεσίες, προκειμένου να συζητούν και να οργανώνουν την αντίσταση. Βέβαια, αυτές οι συγκεντρώσεις δεν οδήγησαν στη σύσταση μιας οργανωμένης Υπηρεσίας πληροφοριών, παρά είχαν σαν αποτέλεσμα κάποιες άναρχες, αντιστασιακές επιθέσεις, ύστερα από συνεννόηση με τους αντάρτες που ευρίσκονταν στα βουνά. Η πρώτη, κάπως πιο οργανωμένη, προσπάθεια που αισθητοποιήθηκε, ακούει στο όνομα “Φιλορθόδοξος Εταιρεία”, η ύπαρξη της οποίας ανακαλύφθηκε επίσημα από την τότε ελληνική κυβέρνηση το έτος 1839⁵⁸. Σκοπός της οργάνωσης αυτής, που, όπως αποκαλύφθηκε από τα επίσημα έγγραφα της εποχής, επιδίωκε να δρα στα πρότυπα μασονικών και άλλων μυστικών οργανώσεων της Ευρώπης, ήταν ο αγώνας για απελευθέρωση των εδαφών της Μακεδονίας, Θεσσαλίας και Ηπείρου, μέσω της ένοπλης αντίστασης και της Ορθοδοξίας.

⁵⁸ Π. Αποστολίδης, “Μυστική Δράση-Υπηρεσίες Πληροφοριών στην Ελλάδα”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2014, σελ 25.

Όπως συνέβη και με την Φιλορθόδοξο Εταιρεία, κατά τη διάρκεια των επόμενων ετών του 19ου αιώνα, εμφανίστηκαν μεν και άλλες τέτοιες μορφές/απόπειρες οργανώσεων που έμοιαζαν λίγο με τις Υπηρεσίες πληροφοριών, αλλά φυσικά δεν επιβίωσαν και δεν είναι άξιες αναφοράς. Ως προς τον 20ο αιώνα, το επίσημο site της ΕΥΠ μας πληροφορεί με έναν διαδραστικό πίνακα και πολύ λίγα λόγια, περί της ιστορικής αναδρομής της υπηρεσίας αυτής⁵⁹. Η απαρχή, λοιπόν, μιας σοβαρής διαμόρφωσης οργάνωσης, έγινε εν έτει 1925, οπότε και συστάθηκε η Γενική Υπηρεσία Ασφάλειας του Κράτους (ΓΥΑΚ), υπαγόμενη στον τότε Πρωθυπουργό της Ελλάδος Θεόδωρο Πάγκαλο, με σκοπό και αποστολή την κρατική ασφάλεια της χώρας, σε μια περίοδο όπου οι μνήμες και τα τραύματα από τους Βαλκανικούς Πολέμους, τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά κυρίως την Μικρασιατική Καταστροφή ήταν ακόμη νωπά στην ελληνική κοινωνία. Άξιο αναφοράς είναι βέβαια ότι η διάρκειας ζωής της ΓΥΑΚ ήταν πολύ σύντομη και μπήκε “στον πάγο”, αφού ένα χρόνο αργότερα, ο Γεώργιος Κονδύλης ανατρέπει τον Πάγκαλο⁶⁰ και διακόπτει και τη λειτουργία αυτής.

Στη συνέχεια, δημιουργείται το 1936, και εν μέσω μιας κατάστασης που “μύριζε μπαρούτι” στην Ευρώπη (πλησίαζε ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος και υπήρχε μια τεράστια αναστάτωση στους λαούς, αλλά και στους κυβερνώντες των ευρωπαϊκών κρατών), δημιουργείται η Υπηρεσία Άμυνας του Ελληνικού Κράτους από την κυβέρνηση του Ιωάννη Μεταξά, ενώ κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου ιδρύεται η Διεύθυνση Ειδικών Υπηρεσιών Πολέμου, αποσκοπώντας στην αρωγή και προστασία των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και της Ελληνικής Διοίκησης, αλλά και τη συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών με τις συμμαχικές δυνάμεις της Ελλάδος, και τις υπηρεσίες τους. Εν έτει 1946, οπότε και ξεσπά στην Ελλάδα το πρώτο, κατά γενική ομολογία, γεγονός του Ψυχρού Πολέμου, ήτοι ο Εμφύλιος Πόλεμος⁶¹ ανάμεσα στον κυβερνητικό Ελληνικό Στρατό και τις αντάρτικες δυνάμεις του Δημοκρατικού Στρατού Ελλάδας, συγκροτείται η, πιο οργανωμένη μέχρι τότε, Υπηρεσία Προστασίας Στρατεύματος, με στρατιωτική υπαγωγή και σκοπό βέβαια την

⁵⁹ <https://www.nis.gr/el/agency/historical-background/timeline>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

⁶⁰ <https://www.kathimerini.gr/k/100yk/1006416/o-g-kondylis-anatrepei-ton-pagkalo/>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

⁶¹ Σ. Πλακούδας, “Ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος (1946-1949)-Πεδίο μάχης του Ψυχρού Πολέμου”, εκδόσεις Επίκεντρο, 2017

προστασία του στρατού, μέσω της υποκλοπής πληροφοριών και της αποτροπής των επιθέσεων από τις αντάρτικες δυνάμεις.

Αφού τελείωσε ο εμφύλιος Πόλεμος, επί προεδρίας Αλεξάνδρου Παπάγου, το 1952 αναμορφώνεται η προϋπάρχουσα Υπηρεσία Προστασίας Στρατεύματος και μετονομάζεται σε Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών και Ερευνών, η πιο σοβαρά οργανωμένη και δομημένη Υπηρεσία πληροφοριών που διαπιστώνεται στη χώρα μας, στα πρότυπα της CIA, με ξεκάθαρους σκοπούς την διασφάλιση της εθνικής άμυνας και ασφάλειας στο εσωτερικό, αλλά και την προάσπιση των εθνικών συμφερόντων στο εξωτερικό⁶². Ένα χρόνο μετά, και συγκεκριμένα στις 9 Μαΐου του 1953, με το νομοθετικό διάταγμα 2421, μετονομάζεται σε Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΚΥΠ), η οποία αποτέλεσε προπομπό και προκάτοχο της σημερινής ΕΥΠ. Καθώς ο Ψυχρός Πόλεμος ολοένα και μαινόταν, και οι πληγές από τον καταστροφικό εμφύλιο πόλεμο ήταν ακόμα ζωντανές στην Ελλάδα, η ΚΥΠ ως πρωταρχικό σκοπό και λειτουργία είχε την ανάσχεση του κομμουνισμού και γενικά εκείνων που ήθελαν να εναντιωθούν ενεργά στον βασιλιά⁶³. Αξιο αναφοράς είναι ότι η ΚΥΠ ήταν πλήρως υπό τον έλεγχο της CIA και της αμερικανικής πρεσβείας, χαρακτηριστικό δε είναι το γεγονός ότι οι μισθοί των υπαλλήλων της ΚΥΠ πληρώνονταν από το αμερικανικό payroll⁶⁴, πρακτική την οποία σταμάτησε ο Γεώργιος Παπανδρέου το 1964.

Από τα “σπλάχνα” της ΚΥΠ, όντες στελέχη της, αναδείχθηκαν και οι πρωτεργάτες του πραξικοπήματος των Συνταγματάρχων του 1967 Γεώργιος Παπαδόπουλος και Νικόλαος Μακαρέζος. Η ΚΥΠ τα χρόνια της επταετίας 1967-1974 συνετέλεσε αποφασιστικά στη διατήρηση των σκήπτρων της διακυβέρνησης της Ελλάδος από τους Συνταγματάρχες, συντρίβοντας οποιαδήποτε απειλή θεωρούσαν ότι υπάρχει, είτε και απόπειρα απειλής, ενώ είναι γνωστή και για τις πολύ σκληρές πρακτικές, που ακολουθούσε στις ανακρίσεις σε αντιφρονούντες. Σκοτεινός είναι και ο ρόλος της ΚΥΠ στο πραξικόπημα του 1974 εναντίον του Μακαρίου στην Κύπρο, απομακρύνοντας τον βίαια από το νησί και βυθίζοντάς το σε μια κατάσταση αναρχίας,

⁶² <https://www.nis.gr/el/agency/historical-background/timeline>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

⁶³ Π. Αποστολίδης, “Μυστική Δράση-Υπηρεσίες Πληροφοριών στην Ελλάδα”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2014

⁶⁴ R.V Keely, “The colonels’ Coup and the American Embassy: a diplomat’s view of the breakdown of Democracy in Cold War Greece”, publisher Penn State University Press, 2010.

και εκτός αυτού, κατηγορήθηκε σφόδρα για την εγκληματική της αδράνεια στο να αποκτήσει τις κατάλληλες πληροφορίες, με σκοπό την απόκρουση της τουρκικής εισβολής το ίδιο έτος, που είχε ως αποτέλεσμα έκτοτε την τουρκική κατοχή του ενός τρίτου του νησιού.

Τελευταία μεταρρύθμιση του πλαισίου και του ονόματός της επέρχεται το έτος 1986 επί πρωθυπουργίας Ανδρέα Παπανδρέου: η ΚΥΠ, προκειμένου να αφαιρέσει από πάνω της το πολύ αρνητικό πρόσημο που της αποδόθηκε για την αμφιλεγόμενη δράση της κατά την επταετία 1967-1974, μετονομάζεται σε Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ) με το νόμο 1645/1986, εκκινώντας μια εποχή, κατά την οποία, σύμφωνα με το καταστατικό της, θα αποτελεί μια αυτοτελή πολιτική δημόσια υπηρεσία, με αποστολή τη συλλογή, επεξεργασία και διανομή των πληροφοριών που αφορούν στην ασφάλεια της χώρας⁶⁵. Εκείνη την εποχή σε παγκόσμιο επίπεδο η κομμουνιστική “απειλή” άρχισε και εξαφανιζόταν, αφού η Σοβιετική Ένωση όδευε προς τον τερματισμό της, οπότε και η ΕΥΠ ασχολήθηκε πιο ενεργά με την τρομοκρατία, που άρχιζε και εμφανιζόταν ενεργά στο προσκήνιο (με κυριότερη την Al Qaeda).

Σε αυτό το πλαίσιο, καταλυτική ήταν η δράση της στην παρακολούθηση και καταπολέμηση της επαναστατικής οργάνωσης 17 Νοέμβρη (όπως λεγόταν), η οποία ήταν ο πιο σημαντικός “εκπρόσωπος” της διεθνούς τρομοκρατίας στη χώρα μας, έχοντας στο ενεργητικό της 23 δολοφονίες εξεχόντων προσώπων που σόκαραν τον κόσμο, μεταξύ των οποίων του Σταθμάρχη της CIA στην Αθήνα Ρίτσαρντ Γουέλς τα τέλη του 1975⁶⁶, του βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας Παύλο Μπακογιάννη και άλλων δικαστών, διπλωματών κ.λπ., και η δράση της οποίας έπαψε το 2002, όταν και με τη συντονισμένη δράση ΕΥΠ και Ελληνικής Αστυνομίας συνελήφθησαν τα “μεγάλα κεφάλια” και οδηγήθηκαν στο Δικαστήριο, ίσως στη πιο διάσημη δίκη στη δικαστηριακή ιστορία της χώρας μας.

Έτος ορόσημο στην ιστορία της ΕΥΠ, επίσης, αποτέλεσε το 1996, οπότε και η χώρα μας ανέλαβε την διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα του 2004. Έργο της ήταν να καταφέρει να διατηρήσει τη δημόσια τάξη και ασφάλεια, κρατώντας

⁶⁵ Π. Αποστολίδης, “Μυστική Δράση-Υπηρεσίες Πληροφοριών στην Ελλάδα”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2014

⁶⁶ <https://www.kathimerini.gr/society/561279286/i-dolofonia-toy-ritsarnt-goyels/>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβριο του 2023

ασφαλείς τους αναρίθμητους επισκέπτες, τις αθλητικές αποστολές, αλλά και τους πολίτες, από κάθε ενδεχόμενη εσωτερική, ή ξενόφερτη απειλή. Κρίνοντας την μετά το πέρας των Αγώνων, και αναλογιζόμενοι ότι εκείνη την εποχή η τρομοκρατία ήταν “στα πάνω της”, ενώ οι μνήμες και οι πληγές από το τρομοκρατικό χτύπημα στους Δίδυμους Πύργους το 2001 ήταν ακόμα πολύ νωπές, θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς μετά βεβαιότητας ότι η ΕΥΠ έδρασε άκρως αποτελεσματικά και επιτυχώς, έχοντας βέβαια την απλόχερη και σημαντική βοήθεια της CIA, αλλά και άλλων μυστικών υπηρεσιών.

Εν αντιθέσει με τις προαναφερθείσες επιτυχίες της, η ΕΥΠ επικρίθηκε σφόδρα, θέτοντας εν αμφιβόλω την αξιοπιστία της, για το ρόλο της στην υπόθεση Οτσαλάν⁶⁷. Ο Αμπντουλάχ Οτσαλάν, γνωστός στους υποστηρικτές του και ως “Απο”, είναι ο ιδρυτής και ηγέτης του γνωστού σε όλους μας Ρ.Κ.Κ. (το Εργατικό Κόμμα του Κουρδιστάν), με αποστολή την προώθηση και στήριξη της ιδέας για ανεξαρτησία από τον τουρκικό ζυγό και τη δημιουργία σοσιαλιστικού Κουρδικού κράτους στο Κουρδιστάν. Χάρη σε αυτή του τη δράση, όπως καθίσταται ευνόητο, είχε καταστεί άκρως αγαπητός και συμπαθής στην πλειονότητα των Ελλήνων, απέναντι σε μια Τουρκία που ακόμα κατείχε παράνομα το ένα τρίτο της Κύπρου, η κρίση των Ιμίων ήταν ακόμα πολύ φρέσκια, ενώ εξέφραζε και πιο έντονα πλέον τις αλυτρωτικές της θέσεις κατά της Ελλάδος και των νησιών της.

Καθώς το Ρ.Κ.Κ. γιγάντωνε και αποκτούσε δύναμη και υποστήριξη στο εσωτερικό της Τουρκίας από τους εκατοντάδες χιλιάδες Κούρδοι, οι Τούρκοι είχαν “επικηρύξει” τον Οτσαλάν και είχαν θέσει ως απώτερο σκοπό τους να τον συλλάβουν, είτε να τον δολοφονήσουν. Έτσι, ο ηγέτης του κουρδικού κόμματος διέφυγε, και ύστερα από κάποιες άλλες στάσεις, προσγειώθηκε στην Ελλάδα τον Οκτώβρη του 1998. Η ΕΥΠ, γνωρίζοντας αυτή την εξέλιξη, δεν κατάφερε να πείσει την κυβέρνηση Σημίτη να τον κρατήσει και διαφυλάξει στη χώρα μας, μέχρι να βρισκόταν μια λύση, με αποτέλεσμα αυτός να αποπεμφθεί σε άλλο προορισμό (όχι πάντως στην Τουρκία).

Το πιο μεγάλο όμως και σοβαρό λάθος, για το οποίο κατηγορήθηκε πιο πολύ η ΕΥΠ, έλαβε χώρα στην Κέννα, όπου είχε διαφύγει ο Κούρδος ηγέτης και είχε βρει καταφύγιο, μαζί με κάποιους συντρόφους του, στην οικία του Έλληνα Πρέσβη Γεωργίου Κωστούλα. Εκεί βρίσκονταν και ο Έλληνας ταγματάρχης της ΕΥΠ

⁶⁷ Σ. Καλεντερίδης, “Παράδοση Οτζαλάν-η ώρα της αλήθειας”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2009.

Καλεντερίδης (του οποίου το βιβλίο παραθέσαμε ως πηγή από κάτω), για να τον προστατεύει. Όμως, ως δια μαγείας, κάποιες μέρες μετά ο Οτσαλάν καταλήγει στα χέρια της τουρκικής ΜΙΤ, με αποτέλεσμα να μεταφερθεί στην Τουρκία και φυσικά να καταδικασθεί με κατηγορίες εσχάτης προδοσίας και τρομοκρατίας σε θανατική ποινή, η οποία μετέπειτα μετετράπη σε ισόβιο κάθειρξη σε φυλακές υψίστης ασφαλείας, όπου βρίσκεται μέχρι και σήμερα. Όπως είναι φυσικό, ο Καλεντερίδης, και εν γένει η ΕΥΠ, δέχτηκαν τα σφοδρά πυρά στη χώρα μας, αφού κατηγορήθηκαν ότι παρέδωσαν τον Οτσαλάν στην Τουρκία, ενώ η πολιτική κρίση που προεκλήθη στην Ελλάδα ήταν τεράστια, με αποτέλεσμα την παραίτηση τριών Υπουργών της κυβέρνησης Σημίτη⁶⁸.

3.3.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει μια πιο αναλυτική μελέτη του πυλώνα Άμυνας και Ασφάλειας, ως προς την ΕΥΠ. Όπως αναφέρθηκε και ως άνω, ως προς τον πυλώνα αυτόν, οι πιο σημαντικοί δείκτες που επιλέχθηκαν προς έρευνα, είναι οι αμυντικές δαπάνες που διαθέτουν τα κράτη για τις Υπηρεσίες πληροφοριών τους και τον στρατό, οι διάφοροι δείκτες οπλικών συστημάτων και εξοπλισμών, καθώς και φυσικά ο δείκτης ΑΕΠ.

Ύστερα από διεξοδική μελέτη και αναζήτηση από το γράφοντα, σε ιστοσελίδες και συγγράμματα, δυστυχώς ως προς την ΕΥΠ, ήταν αδύνατον να αντληθούν πληροφορίες σχετικά με το budget της, δηλαδή τις αμυντικές δαπάνες και κονδύλια που διαθέτει η εκάστοτε ελληνική κυβέρνηση για τη λειτουργία και τους στόχους της ΕΥΠ. Όπως είναι ευκόλως αντιληπτό, λόγω του άκρως ευαίσθητου και απόρρητου χαρακτήρα των αποστολών της, σε μια περίοδο όπου οι εσωτερικές, και κυρίως εξωτερικές απειλές είναι πολλαπλές, κρίνεται αναγκαίο και σκόπιμο να παραμένουν απόρρητα, και να μην αποκαλύπτονται στο ευρύ κοινό διάφορα στοιχεία, όπως εν προκειμένω τα οικονομικά στοιχεία της υπηρεσίας. Οπότε, στο παρόν κεφάλαιο της εργασίας θα καταπιαστούμε με τις αμυντικές δαπάνες και τα λοιπά οικονομικά στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον ελληνικό στρατό, κυρίως τα τελευταία χρόνια.

⁶⁸ <https://www.in.gr/2023/05/31/stories/o-rolos-tou-theodorou-pagkalou-stin-ypothesi-otsalan/>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβριο του 2023.

Ως προς το ΑΕΠ, δηλαδή το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν⁶⁹, και τον ελληνικό στρατό, μας ενημερώνει, σε γενικό πλαίσιο, η έγκριτη ιστοσελίδα της CIA, CIA Factbook⁷⁰: για το έτος 2023, η Ελλάδα κατετάγη στην 31η θέση των χωρών, ως προς τις αμυντικές δαπάνες, αφού το 3% του ΑΕΠ της προορίστηκε για τον ελληνικό στρατό. Επίσης, σπουδαία πηγή στατιστικών και στοιχείων αποτελεί η έγκριτη και συχνά επικαιροποιημένη ιστοσελίδα [globalfirepower.com](https://www.globalfirepower.com)⁷¹. Να τονισθεί ότι ο Δείκτης Παγκόσμιας Ισχύος (Global Firepower Index) αποτελεί τον σημαντικότερο δείκτη εν συνόλω ισχύος ενός κράτους και είναι πολυσύνθετος, αφού αποτελείται από υποστοιχεία, όπως είναι το status της χώρας, το διαθέσιμο στρατιωτικό δυναμικό, η ποικιλία των διαθέσιμων όπλων, η οικονομική σταθερότητα, κ.λπ. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται με τέτοιο τρόπο, βάσει όλων των παραμέτρων, ώστε όσο πιο κοντά στο 0 βρίσκεται, τόσο υψηλότερη κρίνεται η ισχύς του κάθε κράτους. Ως προς την Ελλάδα, το σκορ του GFI για το έτος 2024 είναι 0.4349.

Εκεί αναφέρεται ότι το αμυντικό «πορτοφόλι» της χώρας μας, δηλαδή οι δαπάνες για το έτος 2024 προβλέπεται να ανέλθει περί τα 6 δις ευρώ, ενώ ενδιαφέρον παρουσιάζει και ο αριθμός του ενεργού, στρατιωτικού προσωπικού που υπηρετεί σήμερα στη χώρα μας, και που ανέρχεται περί τα 142.000⁷². Ως προς τις λειτουργικές δαπάνες, ήτοι τις «αγορές αγαθών και υπηρεσιών», έχουν αυξηθεί κατά 0.8% σε σχέση με τη περσινή χρονιά, ανερχόμενες σε 501.265.000 ευρώ, ενώ φυσικά αξίζει να σημειωθεί ότι αυτό το ποσοστό είναι υποπολλαπλάσιο του πληθωρισμού και τίθεται εν αμφιβόλω το εάν επαρκεί για να καλύψει τις αυξημένες ανάγκες υποστήριξης του υπάρχοντος υλικού.

Ως προς τις δαπάνες των αμυντικών εξοπλισμών, το 2024 κρίνεται ως πολύ σημαντικό και ιστορικό για τη χώρα μας, από την άποψη ότι παρατηρείται ρεκόρ στον προϋπολογισμό ύψους 2.6 δις ευρώ. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η Ελλάδα έχει συνάψει πολλές συμφωνίες τα τελευταία χρόνια για την παραλαβή αμυντικών

⁶⁹ ΑΕΠ είναι το σύνολο των προϊόντων, υλικών και άυλων, που παράχθηκαν μέσα στην επικράτεια μιας χώρας, σε διάστημα ενός έτους εκπεφρασμένο σε χρηματικές μονάδες

⁷⁰ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/greece/#military-and-security>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβριο του 2023

⁷¹ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=greece, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβριο του 2023

⁷² Δεν συμπεριλαμβάνεται σε αυτό τον αριθμό οι έφεδροι που αριθμούν περί τα 220.000

εξοπλισμών της τάξης των 1.5-2 δις το χρόνο, με τις προγραμματισμένες παραλαβές μεταξύ άλλων των γαλλικών μαχητικών αεροσκαφών Rafale, πυραύλων⁷³, των γαλλικών φρεγατών Άμυνας και Επέμβασης και των συνακόλουθων εξοπλισμών⁷⁴. Στο σημείο είναι αυτό δέον να τονιστεί ότι ύστερα από αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης, η διαφαινόμενη συμφωνία στην Ευρώπη, στο πλαίσιο των νέων δημοσιονομικών κανόνων της Ε.Ε., για την εξαίρεση των αμυντικών δαπανών από τη διαδικασία υπολογισμού του δημοσιονομικού ελλείμματος, θα προσδώσει μεγάλη «ανάσα» στην πατρίδα μας, αφού η εξαίρεση αυτή θα σημαίνει αυτομάτως ότι θα περιοριστεί η πίεση για περικοπές δαπανών άλλων κλάδων, προκειμένου να αποπληρωθούν τα εξοπλιστικά προγράμματα⁷⁵.

Εικόνα 5: γαλλικές φρεγάτες στα νερά του Αιγαίου

⁷³ Για παράδειγμα οι ισραηλινοί πύραυλοι βλημάτων μακρού πλήγματος Rampage και βλημάτων ακρίβειας SPIKE NLOS

⁷⁴ <https://www.ellinikos-stratos.com/arthra/dapanes>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

⁷⁵ https://www.businessdaily.gr/politiki/102572_ektos-elleimματος-oi-amyntikes-dapanes-anoigei-horos-gia-exoplismoys, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

Τέλος, αξίζει να αναφερθούμε με λίγα λόγια και στην ελληνική αμυντική βιομηχανία. Λόγω της δυσχερούς οικονομικής κατάστασης που είχε περιέλθει η χώρα λόγω των μνημονίων και της σκληρής λιτότητας, η εγχώρια αμυντική βιομηχανία είχε περιέλθει σε βαριά «χειμερία νάρκη», σε μια απόλυτη στασιμότητα, όπου δεν είχε να παρουσιάσει απολύτως τίποτε στον τομέα της παραγωγής, αλλά και δεν αποτελούσε πόλο έλξης για ξένες επενδύσεις. Πλέον, μελετώντας κανείς την κατάσταση της ελληνικής αμυντικής βιομηχανίας στις μέρες μας, μπορεί μετά βεβαιότητας να υποστηρίξει ότι η βελτίωση, που παρατηρείται, είναι εντυπωσιακή.

Η ΕΛΒΟ (Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων) κάνει σταθερά άλματα προς την εξυγίανση και την επαναλειτουργία, ενώ σημαντικές ελληνικές εταιρείες, και άλλες ανερχόμενες του χώρου, όπως η Intracom Defence Electronics, η METKA, η Theon Sensors, πρωτοπορούν στην παραγωγή προηγμένων συστημάτων υψηλής τεχνολογίας⁷⁶. Επίσης, με τα πρόσφατα deals της ελληνικής κυβέρνησης, ξένες εταιρείες κολοσσοί του χώρου των εξοπλισμών, όπως οι γαλλικές Naval Group και η Dassault και η αμερικανική Lockheed Martin, που θα παράγουν τις μεγάλες παραγγελίες των εξοπλιστικών, που αναφέραμε πιο πάνω, έχουν ήδη εγκατασταθεί στη χώρα μας και έχουν ξεκινήσει συνεργασίες με τις εγχώριες εταιρείες. Εντυπωσιακό είναι και το γεγονός, όπως μας ενημερώνει επίσης το εν λόγω άρθρο⁷⁷, ότι πολλές ελληνικές εταιρείες, παρά τον τεράστιο ανταγωνισμό, διεκδίκησαν και εξασφάλισαν τη συμμετοχή σε πέντε έργα του Ευρωπαϊκού Προγράμματος Αμυντικής Βιομηχανίας Ανάπτυξης (EDIDP), που αφορούν στα drone χαμηλής ορατότητας-LOTUS, στο αναβαθμισμένο σύστημα θαλάσσιας επιτήρησης-DECISMAR, στο βελτιωμένο σύστημα εντολών και ελέγχου-ESC2, στη βελτιωμένη κυβερνοάμυνα-PANDORA και στη λεγόμενη εσωτερική επικοινωνία επόμενης γενιάς SMOTANET. Καθίσταται εμφανές ότι τέτοια νέα είναι πολύ φερέλπιδα, αφού ο εξοπλισμός και η τεχνογνωσία που θα αποκτήσουν αυτές οι εταιρείες, αλλά και η εξελιγμένη τεχνολογία που εισφέρουν οι ξένες εταιρείες που επενδύουν στη χώρα μας, μπορεί κάλλιστα να γίνουν αξιοποιήσιμες από την ΕΥΠ και το στρατό, στο πλαίσιο συνεργασίας, προκειμένου να

⁷⁶ https://www.businessdaily.gr/oikonomia/51164_elliniki-amyntiki-biomihania-pos-petyhe-mia-anelpisti-anakampsi, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

⁷⁷ https://www.businessdaily.gr/oikonomia/51164_elliniki-amyntiki-biomihania-pos-petyhe-mia-anelpisti-anakampsi, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

θωρακισθεί η εθνική άμυνα και ασφάλεια της χώρας με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας σε οπικά συστήματα και διαδίκτυο.

3.3.2 Πυλώνας Πολιτικής

Όπως αφέρθηκε σε προηγούμενο σημείο, η παρούσα εργασία, εκτός από τον πυλώνα της άμυνας/ασφάλειας, θα καταπιασθεί και με τον πυλώνα πολιτικής, ως προς τις μυστικές υπηρεσίες. Ειδικότερα, από αυτόν τον πυλώνα ξεχωρίζει η χάραξη της πολιτικής της κάθε χώρας, ως προς την οπτική και τους σκοπούς που ακολουθούν και τις Υπηρεσίες Πληροφοριών τους. Επίσης, θα γίνει μια σύντομη έρευνα στις επιχειρήσεις στα πεδία ενδιαφέροντος, στο δόγμα, καθώς και στη στελέχωση των υπηρεσιών προς μελέτη.

Σημαντικές πληροφορίες ως προς τη δομή, το δόγμα/αποστολή, αλλά και στην ιεραρχία και προτεραιότητες της ΕΥΠ μας παρέχει η ίδια η Υπηρεσία στην επίσημη ιστοσελίδα της⁷⁸. Αξιοσημείωτο είναι ότι τα τελευταία χρόνια, εν αντιθέσει με τα οικονομικά της, που όπως είδαμε πιο πάνω είναι άκρως απόρρητα και δεν γνωστοποιούνται επ' ουδενί στο ευρύ κοινό, ως προς τα στοιχεία σχετικά με τον πυλώνα της πολιτικής, η ΕΥΠ έχει αποκτήσει ένα πιο προσιτό, προς το κοινό, πρόσωπο, ενώ μεγάλη εντύπωση προκάλεσε και η Ετήσια Έκθεση Προτεραιοτήτων και Τομέων Δράσης, ένα κείμενο 20 σελίδων, που για πρώτη φορά στην ιστορία της εξέδωσε η ΕΥΠ το 2023, αποτυπώνοντας εκεί δημοσίως τις κύριες προτεραιότητες και τους τομείς δράσης της, ενώ αναφέρονται και μεταρρυθμίσεις, νομοθετικές πρωτοβουλίες και διοικητικές ενέργειες για την ανανέωση της υπηρεσίας⁷⁹.

«Λόγων άπορρήτων έκφορὰν μὴ ποιοῦ». Με αυτό το ρητό του σπουδαίου τύραννου της αρχαίας Κορίνθου Περιάνδρου, συστήνεται, λοιπόν, στον κόσμο η ΕΥΠ, θέτοντας ως κύριο σκοπό και λόγο ύπαρξής της την πρόληψη, αποτροπή, ανάσχεση και εξουδετέρωση κάθε κατασκοπευτικής και τρομοκρατικής απειλής στο εσωτερικό της χώρας προς διασφάλιση της εδαφικής ακεραιότητας και της εθνικής άμυνας και ασφάλειας, αλλά και την προάσπιση των συμφερόντων της χώρας μας στο εξωτερικό

⁷⁸ <https://www.nis.gr/el/>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023.

⁷⁹ <https://www.nis.gr/downloads/news/annual-report-2023.11.21-gr.pdf>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2023

(π.χ. του απόδημου ελληνισμού). Ενώ, ως προς τις αρμοδιότητές της, σε παρόμοιο πλαίσιο, αυτές είναι η συλλογή, ανάλυση και μεταφορά των ευαίσθητων πληροφοριών στις αρμόδιες αρχές, σχετικά με την πρόληψη και αντιμετώπιση κατασκοπευτικών και τρομοκρατικών δράσεων, του κυβερνοπολέμου εις βάρος κρατικών υποδομών, αλλά και των περιουσιών των ελλήνων πολιτών, καθώς και τις δράσεις που θέτουν εν κινδύνω το δημοκρατικό πολίτευμα, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ειρηνική συμβίωση των κατοικούντων εν Ελλάδι⁸⁰.

Αξίζει να αναφέρουμε στο σημείο αυτό και την προσπάθεια που καταβάλλει και τη σημασία που αποδίδει η ΕΥΠ, ως προς τον κυβερνοχώρο και τον υβριδικό πόλεμο. Αρχικά, με τη δημιουργία του υπερσύγχρονου Κέντρου Επιχειρήσεων Κυβερνοασφάλειας (Security Operation Center), που θα είναι υπεύθυνο παρακολούθηση, εντοπισμό και καταπολέμηση των κυβερνοαπειλών και παραβιάσεων ασφαλείας των ψηφιακών κρατικών υποδομών της χώρας. Το Κέντρο αυτό, εξοπλισμένο με τις πιο σύγχρονες τεχνολογίες και προσελκύουν τα πιο λαμπρά μυαλά του χώρου της πληροφορικής, θα επιδιώξει να καλύψει το μεγάλο κενό που υφίσταται στην κυβερνοασφάλεια στην Κεντρική Διοίκησης της Ελλάδας⁸¹.

Εκτός του Κέντρου αυτού, προϋπάρχουν και λειτουργούν στην ΕΥΠ τα εξής: αρχικά, η Εθνική Αρχή INFOSEC (Information Security), η οποία παρέχει συμβουλές και τεχνική συνδρομή σε κρατικούς φορείς περί της προστασίας των επικοινωνιών και ασφαλείας όλων των διαβαθμισμένων συστημάτων και δικτύων, αλλά και την προώθηση των μέτρων ασφαλείας έναντι απειλών και κακόβουλων λογισμικών, είτε πρόκειται για σταθερά και κινητά τηλέφωνα, είτε υπολογιστές. Έπειτα, η Εθνική Αρχή TEMPEST (Telecommunication Electronics Material Protected from Emanating Spurious Transmissions), η οποία έχει υπ' ευθύνη της την απόκρουση επιθέσεων και κακόβουλων δράσεων, με ηλεκτρομαγνητικά και ηχητικά σήματα και δονήσεις, δηλαδή με πιο απλά λόγια φροντίζουν με τη χρήση ειδικού εξοπλισμού, ώστε να μην υποκλέπτονται συνομιλίες. Τέλος, η Εθνική Αρχή CRYPTO, η οποία είναι αρμόδια το “χτίσιμο” της κρυπτασφάλειας του Δημοσίου και των Ενόπλων Δυνάμεων,

⁸⁰ Π. Αποστολίδης, “Μυστική Δράση-Υπηρεσίες Πληροφοριών στην Ελλάδα”, εκδόσεις Παπαζήσης, 2014, σελ.30

⁸¹ <https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/571210-Kentro-epicheirhsewn-gia-thn%20kybernoasfaleia-apokta-h-EYP>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβριο του 2024

δημιουργώντας για αυτά τους κώδικες των συστημάτων και τις δικλίδες ασφαλείας, αναφορικά με τη χρήση εξ αυτών των πάσης φύσεως κρυπτογραφικών προϊόντων⁸².

Ως προς τη δομή και τη διάρθρωση της ΕΥΠ, αυτή αποτελείται από πολλές υποδιευθύνσεις και υπηρεσίες. Χαρακτηριστικά, όπως αισθητοποιείται στο site της, αυτές είναι: η Υπηρεσία Συλλογής και Ανάλυσης Πληροφοριών Α΄ και άλλη η Β΄, η Υπηρεσία Κυβερνοχώρου, η Διεύθυνση Εσωτερικών και Διεθνών Σχέσεων, η Διεύθυνση Πληροφοριακών Συστημάτων, η Υπηρεσία Ασφαλείας, η Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης και Ανθρώπινων Πόρων, η Υπηρεσία Οικονομικής Διαχείρισης και Υποδομών, το Τμήμα Οικονομικού Επιθεωρητή, και τέλος η Υπηρεσία Ιστορικού Αρχείου και Μουσείου. Σημαντικό ρόλο εντός της ΕΥΠ επιτελούν και α) το Γραφείο του Νομικού Συμβούλου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, β) το Γραφείο Εισαγγελέα Εφετών Αθηνών, που ασκεί χρέη αποκλειστικά για την ΕΥΠ, και γ) το Κέντρο Τεχνολογικής Υποστήριξης, Ανάπτυξης και Καινοτομίας. Τέλος, σημαντικό είναι και το Συμβούλιο Πληροφοριών, το οποίο υπάγεται στην ΕΥΠ, και το οποίο αποτελείται από τον Διοικητή της ΕΥΠ ως προεδρεύοντα, τον Διευθυντή της Διακλαδικής Διεύθυνσης Στρατιωτικών Πληροφοριών των Ενόπλων Δυνάμεων, τον Διευθυντή της Αντιτρομοκρατικής Υπηρεσίας της Ελληνικής Αστυνομίας, τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Κρατικής Ασφάλειας του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας και τέλος, τους Γενικούς Γραμματείς και Διευθυντές των αρμόδιων Υπουργείων.

Ως προς τον αριθμό των υπαλλήλων, εξωτερικών συνδέσμων και άλλων μονάδων που εργάζονται στην/για την ΕΥΠ, αυτός παραμένει άγνωστος και απόρρητος⁸³, όπως άλλωστε και ο προϋπολογισμός της. Αναφορικά με τους διοικούντες, ο νυν διοικητής της ΕΥΠ είναι ο Θεμιστοκλής Δεμίρης, πρώην Πρέσβης και Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Εξωτερικών, ενώ υποδιοικητές είναι, αφενός της Εσωτερικής Ασφάλειας ο Κέλλης Γεώργιος, πολιτικός μηχανικός και Υποστράτηγος του Ελληνικού Στρατού, και αφετέρου Εξωτερικών Υποθέσεων ο διπλωμάτης Ιωάννης Ραπτάκης. Τέλος, άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι, ως προς την υπαγωγή της ΕΥΠ, αυτή με το νόμο 4622/2019 και τίτλο «Επιτελικό Κράτος», της πρώτης κυβέρνησης Κυριάκου Μητσοτάκη, υπάγεται πλέον κατευθείαν στον Πρωθυπουργό, ενώ για

⁸² <https://www.nis.gr/el/agency/mission-and-responsibilities>, όπως ανακτήθηκε το Δεκέμβρη του 2024

⁸³ Σύμφωνα με κάποιες ανεπιβεβαίωτες εκτιμήσεις, ανέρχεται αυτός ο αριθμός περί τα 2.000

περισσότερο από 20 χρόνια προ αυτού του νόμου υπαγόταν στον Υπουργό Δημοσίας Τάξεως/Προστασίας του Πολίτη (από το 1996 έως και το 2019).

Τέλος, οφείλουμε να κάνουμε και μια σύντομη αναφορά και ως προς την προτεραιότητα της ΕΥΠ στο μεταναστευτικό, που ταλανίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Όπως είναι φυσικό, η Υπηρεσία έχει αναλάβει ενεργό δράση και ρόλο στη καταπολέμηση της αθρόας λαθρομετανάστευσης από τον Έβρο, από τη Λιβύη (τη Μεσόγειο εν γένει) και άλλα, θαλάσσια ή χερσαία, σημεία εισδοχής, συνεργαζόμενη ενεργά με την αστυνομία, το στρατό, αλλά και τις αντίστοιχες ξένες Υπηρεσίες πληροφοριών, προκειμένου να τεθεί ένας φραγμός και αυστηροί έλεγχοι στην εισροή των παράνομων μεταναστών στη χώρα μας.

Ειδικά η Τουρκία, σε περιόδους όπου οι σχέσεις μεταξύ των δύο κρατών ήταν τεταμένες, χρησιμοποίησε αρκετά αυτό το είδος υβριδικού πολέμου, δηλαδή την αποστολή χιλιάδων μεταναστών από το εσωτερικό της στα σύνορα μας, με σκοπό τη δημιουργία χάους και αστάθειας, καθώς και φυσικά το πέρασμα σε διάφορους ελεγχόμενους από τη ΜΙΤ, με σκοπό τις αποστολές στο ελληνικό έδαφος (για παράδειγμα μια πυρκαγιά σε δάση, κ.λπ.). Εκτός από ελληνικό, το ζήτημα αυτό είναι και πανευρωπαϊκό, ο Ερντογάν το γνωρίζει καλά, και ως εκ τούτου, όποτε τον βολεύει, “παίζει” αυτό το χαρτί, προκειμένου να εκβιάζει τους Ευρωπαίους ηγέτες, προς την εξυπηρέτηση των συμφερόντων της Τουρκίας.

Κύρια, λοιπόν, αποστολή της ΕΥΠ είναι η έρευνα σε βάθος και στο πεδίο, και η συλλογή πληροφοριών σχετικά με τα κυκλώματα των διακινητών που δρουν στα σύνορα της χώρας μας, με σκοπό τη σύλληψή τους, αλλά και την παροχή των πληροφοριών αυτών στις Υπηρεσίες πληροφοριών των κρατών, όπου αυτά τα κυκλώματα δρουν. Προς αυτή τη κατεύθυνση, για παράδειγμα, έγινε και η πολύ πρόσφατη επίσκεψη του διοικητή της ΕΥΠ Θεμιστοκλή Δεμίρη στην Αίγυπτο, όπου είχε συναντήσεις με στελέχη της αιγυπτιακής GIS, προκειμένου να ενδυναμωθεί αυτή η συνεργασία των Υπηρεσιών πληροφοριών των δύο κρατών, στο μείζον ζήτημα που απασχολεί και τις δύο, δηλαδή το μεταναστευτικό⁸⁴.

⁸⁴ <https://www.enikos.gr/society/metanasteftiko-lista-diakiniton-sta-cheria-tis-efp-synagermos-stin-athina-gia-tin-afxisi-ton-roon-apo-ton-noto/2129781/>, όπως ανακτήθηκε το Φλεβάρη του 2024

3.4 Υπηρεσίες Πληροφοριών της Τουρκίας

Εικόνα 6: Το σήμα της MIT

Όπως αναφέρθηκε στα εισαγωγικά κεφάλαια της εργασίας, στην Τουρκία, εν αντιθέσει με την Ελλάδα, δρουν και υφίστανται περισσότερες της μιας Υπηρεσίες πληροφοριών, υπό άλλη βέβαια μορφή. Επιλέχθηκε όμως, φυσικά, να καταπιασθεί η παρούσα εργασία μόνο με μια, την πανίσχυρη MIT, η οποία αποτελεί εν πολλοίς το δεξί χέρι του προέδρου Ερντογάν στη χάραξη της εσωτερικής, αλλά και εξωτερικής πολιτικής της χώρας του. Εν αρχή όμως θα γίνει μια σύντομη ιστορική αναδρομή στον κόσμο των υπηρεσιών της γείτονος χώρας.

Όπως και στη χώρα μας, έτσι και στην Τουρκία οι Υπηρεσίες πληροφοριών, υπό σοβαρή μορφή, άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους στις αρχές του 20ου αιώνα, ενώ τον 19ο αιώνα υπήρχαν μόνο κάποιες πολύ πρόχειρες και σύντομες οργανώσεις που δεν διήρκησαν. Οι εσωτερικές αναταράξεις λόγω των διάφορων φυλών που ζούσαν στην Τουρκία, το καθημερινό κλίμα ανασφάλειας και ο τουρκικός αναθεωρητισμός και εθνικισμός που σιγά σιγά μεγάλωνε, σε συνδυασμό με την καταστροφική για την Τουρκία έκβαση των Βαλκανικών Πολέμων, που είχε σαν αποτέλεσμα την απώλεια σημαντικών εδαφών για τη χώρα, η Οθωμανική τότε Αυτοκρατορία αναγκάστηκε να συστήσει μια τέτοια υπηρεσία: την Ειδική Οργάνωση.

Η Ειδική Οργάνωση ιδρύθηκε επισήμως στις 17 Νοέμβρη του 1913, με πρωτοβουλία του Ενβέρ Πασά και πρώτο διοικητή της τον Ταγματάρχη Σουλεϊμάν Ασκερί Μπέη, υπαγόμενη στο Οθωμανικό Υπουργείο Πολέμου, και ήταν η πρώτη υπηρεσία, στα πρότυπα των δυτικών υπηρεσιών, που συνδύαζε τη συλλογή στρατιωτικών και πολιτικών πληροφοριών⁸⁵. Παρότι, όπως γίνεται αντιληπτό από τις πληροφορίες της εποχής εκείνης, είχε γίνει μια σοβαρή προσπάθεια από την πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, για έμφαση και αυξημένες αρμοδιότητες στην Ειδική Οργάνωση, η δράση αυτής δεν ήταν άξια αναφοράς και δεν είχε να παρουσιάσει κάτι το σημαντικό⁸⁶.

Στα μέσα της δεκαετίας του 1920, η Οθωμανική Αυτοκρατορία καταρρέει, φέρνοντας στη θέση της την Τουρκική Δημοκρατία με πρωτεργάτη, εμπνευστή και ιδρυτή της τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Η τεράστια αναδιοργάνωση ενός κράτους υπό κατάρρευση, ήταν ευνόητο ότι θα έφερνε μεγάλες αλλαγές και στο σύστημα της εθνικής ασφαλείας και των μυστικών υπηρεσιών: η Εθνική Υπηρεσία Ασφαλείας (Μ.Α.Η/Μ.Ε.Η), ιδρύεται το 1926, αναπληρώνοντας την «άοσμη» Ειδική Οργάνωση, και δραστηριοποιείται έντονα τα επόμενα χρόνια, όπου η ανθρωπότητα, και η Τουρκία φυσικά, μαστίζεται από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αλλά και την ψυχοπολεμική περίοδο.

Αυτή αποτέλεσε λοιπόν βραχίονα του νεοδημιούργητου αυτού κράτους, συντίθεντο από υψηλόβαθμο προσωπικό του στρατού, αλλά και από πολιτικό προσωπικό, υπαγόμενη στο Υπουργείο Εσωτερικών ως προς το επιχειρησιακό κομμάτι, και στον Κεμάλ Ατατούρκ ως προς το οικονομικό, ενώ έλαβε την απαραίτητη τεχνογνωσία από τις πανίσχυρες τότε γερμανικές Υπηρεσίες πληροφοριών⁸⁷. Κύρια αποστολή της ΜΑΗ τότε ήταν κατ' ουσίαν η προστασία του νέου πολιτεύματος της Τουρκίας, και του Κεμάλ, με κατασκοπευτική και αντικατασκοπευτική δράση, ενώ συχνά επιστρατευόταν και την προπαγάνδα ως μέσο. Όπως μας πληροφορεί η ίδια πηγή, παράλληλα με τη δράση της ΜΑΗ, ιδρύεται άτυπα και η Υπηρεσία Ασφαλείας της Αστυνομίας, εντός αυτής, η οποία, σε συνδυασμό με τη ΜΑΗ, επικεντρώνεται στον

⁸⁵ I. Erdal, "Mili Istihbar Teskilati Tarihcesi", Ankara, 2002, όπως ανακτήθηκε από: https://www.mit.gov.tr/birinci_bolum_B.html#20yy

⁸⁶ Μ. Ηλιάδης, "Οι Τουρκικές Μυστικές Υπηρεσίες και η ΜΙΤ", εκδόσεις Λαβύρινθος, 1998, σελ.43

⁸⁷ Μ. Ηλιάδης, "Οι Τουρκικές Μυστικές Υπηρεσίες και η ΜΙΤ", εκδόσεις Λαβύρινθος, 1998, σελ.131

εντοπισμό και σύλληψη προσφύγων, αλλά και φυσικά ξένων πρακτόρων και αντιφρονούντων, που αυτές θεωρούσαν επικίνδυνους.

Με την είσοδο της Τουρκίας στο NATO το 1952, η χώρα εισέρχεται σε μια μεταβατική περίοδο, υπό το πέπλο και την “αγκαλιά”/προστασία της ΒορειοΑτλαντικής Συμμαχίας, αλλά υποχρεούμενη να αποδεχθεί την εγκατάσταση αμερικανικών βάσεων στο εσωτερικό της, την ανταλλαγή πληροφοριών, την ένταξη του τουρκικών ενόπλων δυνάμεων στη συμμαχία, κ.α.⁸⁸. Στα θετικά αυτής της ένταξης, φυσικά, έρχεται η αναβάθμιση της χώρας στον τεχνολογικό και οπλικό εξοπλισμό, ενώ και οι Υπηρεσίες πληροφοριών της εξελίσσονται, στα πρότυπα των αντίστοιχων συμμαχικών.

Το γεγονός ότι η Τουρκία έγινε μέλος του NATO, όπως είναι αυτονόητο, ταρακούνησε τη γειτονική Σοβιετική Ένωση, η οποία εκείνη την περίοδο είχε από αδιάφορες έως καλές σχέσεις με την Τουρκία. Η ένταξη λοιπόν αυτή οδηγεί τους Ρώσους στο να στείλουν πλήθος κατασκόπων, πολιτικού και στρατιωτικού προσωπικού, στην Τουρκία, προκειμένου να παρακολουθούν τις προθέσεις των Αμερικανών, σε μια περίοδο όπου ο Ψυχρός Πόλεμος ήταν στο απόγειό του, πράγμα που δεν άρεσε στους Αμερικανούς, αφού η Τουρκία κατείχε μια πολύ καίρια γεωπολιτική θέση στον παγκόσμιο χάρτη, ούσα πολύ σημαντική για τη Συμμαχία. Έτσι, «εξαναγκάζει» την Τουρκία να προχωρήσει σε πλήρη αναδιοργάνωση της ΜΑΗ, που αδυνατούσε μέχρι τότε να ανταπεξέλθει στην αναχαίτιση των Ρώσων πρακτόρων. Με πρωτοβουλία λοιπόν της CIA, ψηφίζεται ο νόμος 644 της 6ης Ιουλίου 1965, με τον οποίο η ΜΑΗ μεταρρυθμίζεται πλήρως και μετονομάζεται σε MIT, εξ ολοκλήρου στα πρότυπα της CIA⁸⁹, απορροφώντας και άλλες διευθύνσεις που υπολειτουργούσαν, όπως ο Κλάδος Πληροφοριών, ο Κλάδος Ψυχολογικής Αμύνης και ο Κλάδος Διοικητικών Υποθέσεων.

Έκτοτε, λοιπόν, μέχρι και σήμερα, η MIT είναι η επίσημη Υπηρεσία πληροφοριών του τουρκικού Κράτους, και έχει τέσσερα καθήκοντα: την προστασία της εθνικής ασφάλειας και άμυνας, τη Συλλογή Πληροφοριών Επικοινωνιών, την

⁸⁸ Οι Τούρκοι εκείνη την εποχή ήταν καχύποπτοι με αυτή την εξέλιξη και υπήρχαν και επίσημες φωνές που προέτρεπαν την τότε κυβέρνηση Μεντερές να μην δεχόταν την ένταξη.

⁸⁹ U. Cizre, “Almanac Turkey 2005, Security Sector and Democratic Oversight”, published DCAF-TESEV, 2006, pg. 160

Αντικατασκοπία και την Κυβερνοάμυνα, ενώ, όπως θα δούμε στη συνέχεια, η συνεργασία της με τον στρατό είναι πολύ στενή και συνεχής.

3.4.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια

Εν αντιθέσει με την ΕΥΠ και το άκρως απόρρητο, προς το ευρύ κοινό, των οικονομικών της, κάποια βασικά οικονομικά στοιχεία της ΜΙΤ γνωστοποιούνται, σε μια προσπάθεια του Ερντογάν να αποδεικνύει ότι το κράτος του διαπνέεται από διαφάνεια, απαντώντας στους πολλούς επικριτές του στο εσωτερικό, αλλά και έξωθεν. Αρχικά, ως προς το budget της, που είναι και το σημαντικότερο, για το έτος 2023, αυτό εκτιμήθηκε γύρω στα 7.7 δις τουρκική λίρα, που σε ευρώ ισοδυναμεί γύρω στα 2.2 δις, ομολογουμένως ένα τεράστιο ποσό⁹⁰. Όμως, το ακόμα πιο εντυπωσιακό είναι ότι ο Πρόεδρος Ερντογάν, για το έτος 2024, εξασφάλισε για τη ΜΙΤ, για budget, το ποσό των 17.4 δις (σε ευρώ περί τα 5.1 δις), ήτοι αύξηση γύρω στα 125% σχετικά με το προηγούμενο έτος⁹¹. Η αύξηση αυτή είναι πρωτάκουστη και μας οδηγεί στο ασφαλές συμπέρασμα του πόσο σημαντική και καίρια θεωρεί την ΜΙΤ ο Ερντογάν, για τη διατήρηση των σκήπτρων του και την καταπολέμηση των απειλών στο εσωτερικό της χώρας, αλλά και τη διασφάλιση των συμφερόντων της Τουρκίας στο εξωτερικό, όπου η ΜΙΤ, εν αντιθέσει με την ΕΥΠ, είναι τρομερά δραστήρια.

Όπως φαίνεται στον αναλυτικό πίνακα που ακολουθεί, όπως παρουσιάστηκε από την Κυβέρνηση Ερντογάν στην τουρκική Βουλή⁹², από αυτά τα 17 δις, τα 10.7 προορίζονται για τις ανάγκες του προσωπικού («personel»), γεγονός, που μεταξύ άλλων, αφήνει να εννοηθεί ότι έγιναν και νέες προσλήψεις στην ΜΙΤ, για την κάλυψη των αυξημένων αναγκών της υπηρεσίας. Να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι περισσότερες λεπτομέρειες για το τι προσωπικό απασχολείται στη ΜΙΤ, θα δοθούν στο επόμενο κεφάλαιο, δηλαδή στη μελέτη του πυλώνα πολιτικής.

⁹⁰ <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/10/2023-Yili-Merkezi-Yonetim-Butce-Kanunu-Teklifi-ve-Bagli-Cetveller.pdf>, όπως ανακτήθηκε από το επίσημο σάιτ της ΜΙΤ το Δεκέμβρη του 2023, και υφιστάμενο μετάφραση στα αγγλικά

⁹¹ <https://nordicmonitor.com/2023/12/turkeys-intelligence-agency-mit-secures-a-whopping-126-percent-budget-increase-for-2024/>, όπως ανακτήθηκε στις 10 Δεκέμβρη του 2023

⁹² <https://nordicmonitor.com/2023/12/turkeys-intelligence-agency-mit-secures-a-whopping-126-percent-budget-increase-for-2024/>, όπως ανακτήθηκε στις 10 Δεκέμβρη του 2023

MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI

ÖDENEK CETVELİ

(EKONOMİK SINIFLANDIRMA II. DÜZEY)

BÜTÇE YILI: 2024

İDARE: MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI

Açıklama	HÜKÜMET TEKLİFİ	KOMİSYONCA KABUL EDİLEN
MİLLİ İSTİHBARAT TEŞKİLATI BAŞKANLIĞI	17.447.418.000	AYNEN KABUL EDİLMİŞTİR
43- ULUSAL SAVUNMA VE GÜVENLİK PROGRAMI	17.447.418.000	
25.4-KURUMSAL İŞ YÖNETİMİ BAŞKANLIĞI	6.700.000.000	
F.01-Genel Bütçeli İdareler	6.700.000.000	
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	3.200.000.000	
E.06.09-DİĞER SERMAYE GİDERLERİ	3.500.000.000	
25.5-PERSONEL VE PRENSİPLER BAŞKANLIĞI	10.747.418.000	
F.01-Genel Bütçeli İdareler	10.747.418.000	
E.01.09-İSTİHBARAT PERSONELİ	9.666.945.000	
E.02.09-İSTİHBARAT PERSONELİ	780.473.000	
E.03.04-GÖREV GİDERLERİ	300.000.000	

Türkiye Büyük Millet Meclisi

(Sıra Sayısı: 36)

Εικόνα 7: το αναλυτικό budget της MIT για το 2024

Άξιο αναφοράς είναι, ότι, όπως αναφέρει πάλι η ίδια πηγή, τα έσοδα της MIT δεν περιορίζονται μόνο στο επίσημο budget της, τουναντίον γνωρίζουν μεγάλη αύξηση από παράνομες δραστηριότητες. Πιο χαρακτηριστικές περιπτώσεις αυτών είναι το εμπόριο όπλων και ναρκωτικών ουσιών, ενώ συμμετέχει και στα κέρδη από τα κυκλώματα του οργανωμένου εγκλήματος του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Σύμφωνα με τις επίσημες προβλέψεις της αρμόδιας Υπηρεσίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, κάθε χρόνο «ξεπλένονται» περί 2 τρις δολαρίων από παράνομες δραστηριότητες του οργανωμένου εγκλήματος, δηλαδή περίπου το 5% του παγκοσμίου ΑΕΠ, με την Τουρκία φυσικά και την MIT να είναι από τους πρωταγωνιστές στα κέρδη με δεκάδες δις. Τέλος, προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται και οι καταγγελίες της τουρκικής αντιπολίτευσης, σύμφωνα με τις οποίες η Τουρκία είναι πρωταθλήτρια στην Ευρώπη στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος από εμπόριο όπλων, ναρκωτικών και λευκής σαρκός⁹³.

Τέλος, εκτός αυτών, η MIT λαμβάνει γενναιόδωρες χρηματοδοτήσεις, σύμφωνα με την ίδια πηγή, και από το Ταμείο Υποστήριξης της Αμυντικής Βιομηχανίας (Defence Industry Support Fund), το οποίο υπάγεται στο Υπουργείο Άμυνας, αλλά και από τον ίδιο τον Ερντογάν, από ειδικό ταμείο με χρήματα που προέρχονται από φόρους και άλλες δημόσιες πηγές.

Είναι ευνόητο ότι το ευρύ δίκτυο επιχειρήσεων παρακολουθήσεων και ανάσχεσης των απειλών, στο εσωτερικό αχανές της Τουρκίας, αλλά και στο εξωτερικό, απαιτεί και την εύρυθμη και συνεχή συνεργασία μεταξύ της MIT και του τουρκικού στρατού. Η MIT, λοιπόν, έχει στη «φαρέτρα» της ένα πολύ πλούσιο, άκρως εξελιγμένο και αποτελεσματικό οπλοστάσιο, που διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό το έργο της και την κατατάσσει αναμφίβολα ανάμεσα στις πιο ισχυρές μυστικές υπηρεσίες στον κόσμο. Οι εξοπλισμοί που αυτή χρησιμοποιεί και ξεχωρίζουν, εν συντομία είναι οι εξής:

Αρχικά, τα πανίσχυρα μη επανδρωμένα αεροσκάφη TAI ANKA⁹⁴. Η έναρξη στην κατασκευή τους έγινε τα πρώτα χρόνια του αιώνα μας από την Τουρκική Αεροπορική και Διαστημική Βιομηχανία, ενώ η πρώτη δοκιμαστική πτήση έγινε στα τέλη του 2010. Αυτά είναι εξοπλισμένα με εφεδρικές επιφάνειες ελέγχου και κινούνται

⁹³ <https://www.birgun.net/haber/kilicdaroglu-avrupa-nin-en-buyuk-kara-para-aklayan-ulkelerinin-basinda-turkiye-geliyor-350064>, όπως ανακτήθηκε στις 10 Δεκέμβρη του 2023

⁹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/TAI_Anka#cite_note-auto-4, όπως ανακτήθηκε στις 12 Δεκέμβρη του 2023.

με ηλεκτρομηχανικό μηχανισμό, ενώ διαθέτει και σύστημα αποπαγιοποίησης πτερυγίων, για μεγαλύτερη αντοχή στις πτήσεις του. Η αρχική τους αποστολή ήταν η επιτήρηση και παρακολούθηση στόχων, που μέσω του εξαιρετικά εξελιγμένου λογισμικού τους και των υπερύθρων τους, μπορούσαν να κλειδώνουν και να γνωρίζουν την κάθε τους κίνηση, αλλά και να υποκλέπτουν συνομιλίες.

Στη συνέχεια, αυτά τα UAV αναβαθμίστηκαν και πλέον μπορούν να κουβαλούν και οπλικές κεφαλές και βλήματα τεράστιας εμβέλειας, με αποστολή τη φονική πλήξη στόχων⁹⁵. Αυτά χρησιμοποιήθηκαν κατά κόρον για παρακολούθηση και πλήξη στόχων κατά του κουρδικού PKK στην τουρκική επικράτεια, αλλά και στη συμμετοχή της Τουρκίας στον συριακό εμφύλιο το 2020, έχουν αγοραστεί από πάρα πολλές χώρες ανά την υφήλιο, ενώ χαρακτηριστικό της αποτίμησής τους, είναι ότι η Ινδονησία πλήρωσε άνω των 300 εκατομμυρίων δολαρίων για την αγορά 12 Anka, ενώ το λογισμικό τους αποδείχθηκε ότι χρησιμοποιείται και από την MIT και τον στρατό για την παρακολούθηση ελληνικών υποβρυχίων στο Αιγαίο⁹⁶.

Ένα άλλο όπλο που διαθέτει η MIT και χρησιμοποιείται κατά κύματα στην κατασκοπεία, αλλά και στην επίθεση έναντι στασιακών και ηγετικών στελεχών του PKK, στο βόρειο Ιράκ και στο Κουρδιστάν, και στη Συρία στον εμφύλιο, είναι τα Bayraktar TB2. Αυτά τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, ελεγχόμενα εξ αποστάσεως, είναι εξοπλισμένα με την τελευταία λέξη της τεχνολογίας, προερχόμενη από αμερικανικό, αυστριακό και άλλων δυτικών κρατών, λογισμικό, έχουν δύο πτερύγια και μεγάλη αντοχή των μπαταριών τους, ενώ η εκτιμώμενη αξία τους είναι περί τα 5 εκατομμύρια δολάρια για ένα αεροσκάφος. Επίσης, αυτά τα αεροσκάφη χρησιμοποιούνται κατά κόρον από τον ουκρανικό στρατό έναντι ρωσικών στόχων, στον εν εξελίξει Ουκρανορωσικό πόλεμο⁹⁷.

Ως προς τα της θαλάσσης, η MIT, σε συνεργασία με το τουρκικό ναυτικό, στις αρχές του 2022, με το υπερσύγχρονο, κατασκοπευτικό πλοίο TCG UFUK της σειράς Ada-class corvette⁹⁸, που όπως είπε ο Ερντογάν: «θα είναι τα μάτια και τα αυτιά της

⁹⁵ <https://flight.com.gr/tai-anka-quick-facts/>, όπως ανακτήθηκε στις 12 Δεκέμβρη του 2023

⁹⁶ <https://www.hurriyetdailynews.com/turkiye-to-eavesdrop-on-greek-waters-with-sonobuoys-177504>, όπως ανακτήθηκε στις 12/12/2023

⁹⁷ <https://www.businessinsider.com/videos-purport-to-show-ukraine-bayraktar-strikes-on-russia-vehicles-2022-3>, όπως ανακτήθηκε στις 12/12/2023

⁹⁸ <https://www.naval-technology.com/projects/tcg-ufuk-test-and-training-ship-turkey/>, όπως ανακτήθηκε στις 12/12/2023

Τουρκίας στη θάλασσα». Το πλοίο αυτό είναι 100 μέτρων, έχει ελικοδρόμιο στο κατάστρωμα της, ενώ είναι εξοπλισμένη έτσι ώστε να αντέχει να σαλπάρει για 45 ώρες ασταμάτητα και κάτω από δύσκολες καιρικά συνθήκες, ενώ οι δυνατότητες παρακολούθησης, υποκλοπής και εκπομπής των σημάτων και πληροφοριών είναι πολύ μεγάλες, ενώ στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται και οι σταθμοί ακρόασης, μεγάλης εμβέλειας, Siginit που έχει λάβει από το τουρκικό Γενικό Επιτελείο και λειτουργεί για την υποκλοπή πληροφοριών.

Κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο, θα μελετήσουμε εν συντομία το δείκτη ΑΕΠ που αφιερώνει η Τουρκία για τον στρατό της, και τον Δείκτη Παγκόσμιας Ισχύος (Global Firepower Index), που αποτελεί τον σημαντικότερο δείκτη συνολικής ισχύος ενός κράτους. Ως προς το ΑΕΠ, σχετικά με το προηγούμενο έτος, η Τουρκία διέθεσε το 1.3% στον τομέα άμυνας και ασφάλειας, κατατάσσοντάς την στη θέση 104 παγκοσμίως⁹⁹. Ως προς τον Δείκτη Παγκόσμιας Ισχύος, που όπως είπαμε, αποτελείται από διάφορους παράγοντες, όπως η διαθεσιμότητα σε όπλα και ανθρώπινο δυναμικό, η οικονομική σταθερότητα και ισχύς, η παραγωγή κ.λπ. Σε αυτό τον τομέα η Τουρκία τα καταφέρνει περίφημα, αφού κατατάσσεται στην 8η θέση παγκοσμίως, με σκορ 0.1697, με κοντά στο ένα εκατομμύριο ενεργό στρατιωτικό προσωπικό και αμυντικό προϋπολογισμό κοντά στα 40 δις για το τρέχον έτος.

3.4.2 Πυλώνας Πολιτικής

Κύριο χαρακτηριστικό και δείκτης του πυλώνα πολιτικής, όπως είδαμε, είναι η χάραξη της πολιτικής της κάθε χώρας, και ειδικότερα, ως προς τις μυστικές της υπηρεσίες. Η ΜΙΤ, λοιπόν, ως η επίσημη μυστική υπηρεσία της Τουρκίας, έχει ως κύρια αποστολή της την προστασία της εθνικής άμυνας και ασφάλειας της Τουρκίας, μέσω της συλλογής πληροφοριών και της δράσης για την εδαφική κυριότητα και τα συμφέροντα αυτής στο εσωτερικό, αλλά και το εξωτερικό. Υπάγεται και λογοδοτεί μόνο στον πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν (δηλαδή στον εκάστοτε πρόεδρο της χώρας), ενώ ο παρών διοικητής της είναι ο Ιμπραήμ Καλίν, πολιτικός και στενός συνεργάτης του Ερντογάν στο κόμμα ΑΚ. Εκτός του Προέδρου, φυσικά και συνεργάζεται στενά και με τον τουρκικό στρατό, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των απειλών

⁹⁹ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/turkey-turkiye/#military-and-security>, ανάκτηση 14/12/2023

της εδαφικής κυριαρχίας της χώρας. Σύμφωνα δε με την πιο γνωστή τουρκική εφημερίδα, Χουριέτ, το προσωπικό της ΜΙΤ εκτιμάται γύρω στα 8.000 άτομα, δίχως φυσικά σε αυτά να συμπεριλαμβάνονται οι σύνδεσμοι, πράκτορες και διάφοροι άλλοι με καλυπτόμενη δράση, στο εσωτερικό και στο εξωτερικό¹⁰⁰.

Μελετώντας κάποιος την ιστορική αναδρομή της ΜΙΤ στην επίσημη ιστοσελίδα της, και τους διοικητές της, οδηγείται στο συμπέρασμα ότι αυτή είναι πλήρως εξαρτώμενη και συνυφασμένη με τον στρατό: από τους 16 αρχηγούς που έχουν ηγηθεί της υπηρεσίας μέχρι και σήμερα, οι 11 ήταν στελέχη του στρατού. Όμως, η σύγχρονη πραγματικότητα δεν είναι έτσι, αφού ήδη από το 1990 έχουν γίνει βήματα προς την «πολιτικοποίηση» της υπηρεσίας: χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 1989 το ποσοστό των στρατιωτικών εντός της ΜΙΤ ήταν στο 35%, ενώ πλέον αυτό κινείται γύρω στο 3%.

Εκτός του Προέδρου, η ΜΙΤ δύναται να δέχεται εντολές και να δρα υπό τις οδηγίες του Πρωθυπουργού, του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Στρατού, του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου Εθνικής Ασφαλείας και των υπουργών, αν το υπό συζήτηση θέμα του αφορά στην εθνική ασφάλεια και άμυνα¹⁰¹. Στο πλαίσιο αυτό, η ΜΙΤ έχει καταστεί αρμόδια στο να υποβάλει προτάσεις στο Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας, να κατασκευάζει το πλάνο συντονισμού των δραστηριοτήτων της, την έγκαιρη μεταφορά των πληροφοριών στο Γενικό Επιτελείο και φυσικά, την αντικατασκοπία, σε συνεργασία με την αστυνομία. Από τα ως άνω συνάγεται ότι η ΜΙΤ δεν έχει την απόλυτη ελευθερία δράσης και αυτονομία, αφού η επίβλεψη από την εκτελεστική εξουσία είναι διαρκής και δεσμευτική.

Όπως ειπώθηκε ως άνω, η ΜΙΤ οφείλει πολλά στην ίδρυση, οργάνωση και λειτουργία της, στην CIA, εξ ου και αποδίδει μεγάλη έμφαση στις επιχειρήσεις εκτός της τουρκικής επικράτειας, στη συλλογή πληροφοριών και στην παρακολούθηση και εξουδετέρωση στόχων που θεωρεί ως δυνάμενες απειλές στο τουρκικό καθεστώς¹⁰². Η δράση της, ήδη από τη δεκαετία του 1970, έχει επικεντρωθεί κυρίως στην αντιμετώπιση των Κούρδων και του ΡΚΚ, που δεκάδες χρόνια τώρα κρίνει ως τον σημαντικότερο κίνδυνο έναντι της εδαφικής επικράτειας της Τουρκίας.

¹⁰⁰ <https://www.hurriyetdailynews.com/turkish-govt-takes-a-step-back-on-intel-bill-upon-harsh-criticism-62813>, όπως ανακτήθηκε στις 20/12/2023

¹⁰¹ Μ. Ηλιάδης, “Οι Τουρκικές Μυστικές Υπηρεσίες και η ΜΙΤ”, εκδόσεις Λαβύρινθος, 1998

¹⁰² Κ. Πικραμένος, “ΜΙΤ: Η φωλιά του τουρκικού Παρακράτους”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2021

Προτεραιότητα λοιπόν της υπηρεσίας είναι το Κουρδικό ζήτημα και στον αγώνα κατά του ΡΚΚ, που ανάγεται σε μείζον γεωπολιτικό ζήτημα εθνικής ασφαλείας για κάθε τουρκική κυβέρνηση. Ενώ μετά την απόπειρα πραξικοπήματος του 2016, ο Ταγίπ Ερντογάν έχει εξαπολύσει ένα λυσσαλέο κυνηγητό έναντι των οπαδών του αυτοεξόριστου στις ΗΠΑ ιμάμη Γκιουλέν¹⁰³, τον οποίο και θεωρεί ως νούμερο ένα εχθρό και κίνδυνο για το καθεστώς του, αλλά και για την ίδια του τη ζωή.

Είναι αναρίθμητα τα περιστατικά δολοφονιών και απαγωγών (θεωρούμενων από τον Ερντογάν) οπαδών του Γκιουλέν ανά την υφήλιο και σε κάθε ήπειρο: χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η απαγωγή του γνωστού Τουρκοελβετού επιχειρηματία Ugur Demirok από πράκτορες της ΜΙΤ, από το Μπακού, επειδή ασκούσε δριμεία κριτική στον Ερντογάν και θεωρήθηκε ότι ανήκε στο κίνημα του Γκιουλέν¹⁰⁴, ή της τριπλής δολοφονίας στο Παρίσι Κουρδισσών γυναικών το 2013, που όμως η ΜΙΤ αρνήθηκε ότι εκτέλεσε. Αντιθέτως, εκπληκτικό είναι ότι η ίδια η υπηρεσία με την ετήσια αναφορά της το 2022 παραδέχτηκε ότι έχει απαγάγει για να φέρει σε δίκη στην Τουρκία πάνω από 100 πρόσωπα που συνδέονταν με τον Γκιουλέν!¹⁰⁵

Το κύκλωμα που έχει στήσει η ΜΙΤ σε όλο τον κόσμο, και ιδιαίτερα στην Ευρώπη είναι μοναδικό, εκμεταλλευόμενη κιόλας το γεγονός ότι στην Γηραιά Ήπειρο ζουν πολλά εκατομμύρια Τούρκοι, με κυριότερο παράδειγμα την Γερμανία, όπου αφενός ζουν περί των 3 εκατομμυρίων Τούρκων, και αφετέρου περί του μισού εκατομμυρίου Κούρδων, μεταξύ των οποίων και κυνηγημένοι εξόριστοι από το καθεστώς Ερντογάν, που βρήκαν άσυλο εκεί. Το εκπληκτικό αυτό δίκτυο της ΜΙΤ, εκτός από απλούς Τούρκους πολίτες, στρατολογεί τη θρησκεία, και τοποθετεί πράκτορες ως ιμάμηδες, ή στρατολογεί ήδη υπάρχοντες ιμάμηδες, με σκοπό να έχουν τα αυτιά τους ανοιχτά. Εκτός της θρησκείας, η ΜΙΤ έχει στήσει υπό τον έλεγχό της και ένα πολύ οργανωμένο δίκτυο με ΜΚΟ, που υπό το μανδύα των φιλανθρωπιών, της θρησκείας και της προστασίας των μουσουλμάνων, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, κ.λπ., έρχεται καθημερινά σε επαφή με κόσμο και είτε στρατολογεί, είτε παρακολουθεί,

¹⁰³ <https://www.liberal.gr/diethni-themata/poio-einai-kinima-toy-fetoylah-gkioulen-poy-kyniga-o-erntogan>, όπως ανακτήθηκε στις 21/12/2023

¹⁰⁴ <https://www.meforum.org/64569/turkish-intel-kidnapping-critics-in-europe>, όπως ανακτήθηκε στις 21/12/2023

¹⁰⁵ <https://stockholmcf.org/turkeys-intelligence-agency-confirms-abduction-of-more-than-100-people-with-alleged-links-to-gulen-movement/>, όπως ανακτήθηκε στις 21/12/2023

κεκαλυμμένα και χωρίς να γίνεται αντιληπτή η δράση τους. Τέλος, πάρα πολλά είναι τα περιστατικά όπου Τούρκοι διπλωμάτες, που ήταν στην πραγματικότητα πράκτορες της ΜΙΤ, υπό το μανδύα της διπλωματικής ιδιότητας και ασυλίας, είτε παρακολουθούσαν στόχους, είτε μάλιστα συμμετείχαν οι ίδιοι στις επιχειρήσεις δολοφονίας ή απαγωγής¹⁰⁶.

Εκτός των Κούρδων και του Γκιουλέν, η Τουρκία, όπως αναφέρθηκε ως άνω, συμμετείχε ενεργά στον πόλεμο της Συρίας, με πρωτεργάτη την ΜΙΤ, θέλοντας να εκθρονίσει τον Μπασάρ Αλ Άσαντ και την αντικατάστασή του με ηγέτη από τους Αδελφούς Μουσουλμάνους, έλαβε δράση στην Λιβύη και στον εμφύλιο πόλεμο που μαίνεται εκεί για πολλά χρόνια, ενώ εμπλέκεται στρατιωτικά και στο Βόρειο Ιράκ. Αξιοσημείωτο είναι και το νέο κεφάλαιο αντιπαράθεσης και κήρυξης μίσους που έχει αρχίσει η Τουρκία έναντι του Ισραήλ, μετά τον πόλεμο που αυτό κήρυξε στη Χαμάς την εβδόμη Οκτώβρη του 2023, με τον Ερντογάν να προειδοποιεί το Ισραήλ ότι η ΜΙΤ θα καταδιώκει και τιμωρεί σκληρά τους πράκτορες της Μοσάντ που θα δρουν σε τουρκικό έδαφος προς εξολόθρευση μελών της Χαμάς, προχωρώντας μάλιστα πρόσφατα σε 33 συλλήψεις ατόμων υπόπτων για κατασκοπεία υπέρ της Μοσάντ¹⁰⁷.

Τέλος, κλείνοντας αυτό το κεφάλαιο της ΜΙΤ, δεν θα μπορούσε να παραλειφθεί η δράση της και το κύκλωμα που αυτή έχει χτίσει στη χώρα μας. Όπως μας πληροφορεί ο Κώστας Πικραμένος¹⁰⁸, η ΜΙΤ έχει δώσει έμφαση σε 3 ενότητες, ως προς την Ελλάδα: α) στη συνεχή ανανέωση, αναβάθμιση και συντήρηση του δικτύου κατασκόπων και πληροφοριοδοτών στη Δυτική Θράκη, καθώς και στα μεγάλα αστικά κέντρα όπου διαβιούν μουσουλμανικές μειονότητες, β) στη συλλογή και υποκλοπή ευαίσθητων στρατιωτικών πληροφοριών στη ζώνη ευθύνης του Δ' Σώματος Στρατού, δηλαδή στη Δυτική Θράκη και της ΑΣΔΕΝ, δηλαδή στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, και τέλος, στη καταγραφή, παρακολούθηση και καταδίωξη των Γκιουλενιστών που διαφεύγουν στην Ελλάδα.

¹⁰⁶ Κ. Πικραμένος, “ΜΙΤ: Η φωλιά του τουρκικού Παρακράτους”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2021

¹⁰⁷ <https://slpress.gr/diethni/giati-i-mit-idrise-eidiko-klado-kata-tis-mosant/>, όπως ανακτήθηκε στις 1/2/2024

¹⁰⁸ Κ. Πικραμένος, “ΜΙΤ: Η φωλιά του τουρκικού Παρακράτους”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2021

3.5 Υπηρεσίες Πληροφοριών του Ισραήλ

Εικόνα 8: Το σήμα της Μοσάντ

«Where there is no guidance, a nation falls, but in abundance of counselors there is safety»¹⁰⁹

Στις 14 Μαΐου του 1948, μια ημέρα πριν λάβει τέλος η βρετανική εντολή στην περιοχή, το ανώτατο, παγκόσμιο Εβραϊκό Συμβούλιο διακηρύττει την ανεξαρτησία του Κράτους του Ισραήλ, προσκαλώντας τους απανταχού Εβραίους να μετακομίσουν και εγκατασταθούν στο νέο κράτος, παρέχοντάς τους αυτόματα την ισραηλινή ιθαγένεια. Πρώτος πρόεδρος του ορίζεται ο Χάιμ Βάιζμαν και πρώτος πρωθυπουργός ο Νταβίντ Μπεν Γκουριόν. Τα χαμόγελα και η χαρά όμως δεν κράτησαν για πολύ, αφού την αμέσως επόμενη ημέρα, πέντε αραβικές χώρες, ήτοι η Αίγυπτος, η Ιορδανία, η Συρία, ο Λίβανος και το Ιράκ, και με μικρή αρωγή από Υεμένη και Σαουδική Αραβία, εισβάλλουν στρατιωτικά στα εδάφη του νεοσύστατου κράτους και ξεσπά ο Αραβοϊσραηλινός Πόλεμος του 1948¹¹⁰. Τα αραβικά αυτά κράτη εναντιώθηκαν πολύ σκληρά στην έγκριση του ΟΗΕ προς σύσταση του Ισραήλ, και ως εκ τούτου αποφάσισαν με τα όπλα να διακόψουν αυτή τη γέννηση του νέου κράτους. Παρότι τις

¹⁰⁹ Το επίσημο motto της Μοσάντ

¹¹⁰ I. Greilsammer, “Η νέα ιστορία του Ισραήλ”, εκδόσεις Καστανιώτη, 2000

πρώτες ημέρες οι Άραβες σημείωσαν πολύ σημαντικές νίκες στο πεδίο της μάχης, με αποτέλεσμα μια ολοκληρωτική νίκη να φαίνεται προ των πυλών, το Ισραήλ, εκμεταλλευόμενο την εκεχειρία 4 εβδομάδων που απαίτησε και επέτυχε ο ΟΗΕ, ανασυντάχθηκε εντυπωσιακά και κατάφερε να συντρίψει τα αραβικά στρατεύματα, προσαρτώντας πίσω τα χαμένα εδάφη, καθώς και τη μισή Ιερουσαλήμ.

Οι συγκρούσεις μπορεί να τερματίστηκαν, όμως τα αισθήματα του φόβου και της ανασφάλειας που επικρατούσε στους διοικούντες, αλλά και τους πολίτες του νέου κράτους παρέμενε στα ύψη, και δικαιολογημένα, αφού η οργή και η δίψα για εκδίκηση από τα αραβικά κράτη ήταν εμφανής. Αυτά τα αισθήματα, λοιπόν, ήταν που οδήγησαν τον Μπεν Γκουριόν, να θωρακίσει την άμυνα και ασφάλεια του Ισραήλ, ιδρύοντας το Ίδρυμα Πληροφοριών και Ειδικών Επιχειρήσεων, γνωστό και ως Μοσάντ. Όπως αναφέραμε και στα εισαγωγικά κεφάλαια της εργασίας, στο Ισραήλ τη σημερινή ημέρα υπάρχουν και η AMAN και Shin Bet, που θεωρούνται εν ευρεία εννοία ως Υπηρεσίες πληροφοριών, όμως η Μοσάντ αποτελεί το «άλφα και το ωμέγα», μακράν την πιο σημαντική υπηρεσία της χώρας, και ως εκ τούτου θα ασχοληθούμε με αυτήν περαιτέρω.

Όπως μας παρουσιάζει στο επίσημο site της¹¹¹, η Μοσάντ έχει ως καθήκον και αποστολή: τη συλλογή και ανάλυση πληροφοριών, την πραγματοποίηση ειδικών επιχειρήσεων, τη διενέργεια μυστικής διπλωματίας και την προστασία της ακεραιότητας των κατοίκων του Ισραήλ, αλλά και της πολύ σημαντικής, για αυτήν, Εβραϊκής Διασποράς ανά την υφήλιο. Η ιστορία του κράτους του Ισραήλ έχει δείξει ότι η ύπαρξή του εξαρτάται περισσότερο από έναν πανίσχυρο στρατό και μια ικανότατο πλέγμα υπηρεσιών πληροφοριών, παρά από τη διπλωματία και το διεθνές δίκαιο, και σε αυτή ακριβώς τη λογική κινείται και η Μοσάντ.

Ο γνωστός Ισραηλινός δημοσιογράφος και συγγραφέας Ronen Bergman εξέδωσε ένα βιβλίο το 2018 με τίτλο «*Rise and Kill first: the secret history of Israel's Targeted Assassinations*», το οποίο μέσα σε λίγες εβδομάδες κυκλοφορίας έγινε ανάρπαστο και «έσπασε όλα τα ταμεία» στις πωλήσεις, αφού το αντικείμενο μελέτης του ήταν πολύ ελκυστικό: το Ισραήλ, η Μοσάντ και οι τρομερές της δολοφονίες ανά την υφήλιο. Με το θάρρος της γνώμης του, και επιτυγχάνοντας στο να αποσπάσει συνεντεύξεις από πολλά, πρώην και νυν, μέλη της Μοσάντ, πάντα υπό το πέπλο της

¹¹¹ <https://www.mossad.gov.il/about>, όπως ανακτήθηκε στις 5/1/2024

ανωνυμίας φυσικά, ο συγγραφέας αποκαλεί το βραχίονα του Ισραήλ, τη Μοσάντ ως «την πιο ισχυρή, σύγχρονη, δολοφονική μηχανή στην ιστορία»¹¹².

Οι στοχευμένες εκτελέσεις, η παρακολούθηση αναρίθμητου αριθμού πολιτών και πολιτικών και στρατιωτικών στόχων, καθώς και οι απαγωγές και βίαιες ανακρίσεις, είναι λίγα μόνο δείγματα από τα πεπραγμένα της υπηρεσίας, από τα πρώτα χρόνια της ύπαρξής της, έως και σήμερα, ενώ το εντυπωσιακό είναι ότι η Μοσάντ κατάφερε να αποκτήσει το μεγαλύτερο μέρος των πληροφοριών της, όχι μόνο μέσω των πρακτόρων της καθ'αυτών, αλλά κυρίως μέσω στρατευμένων, απλών πολιτών του εξωτερικού. Μια επίλεκτη, ειδική ομάδα «ψυχολόγων» ήταν η υπεύθυνη να αναλαμβάνει την στρατολόγηση πολιτών τρίτων χωρών, μέσω της προπαγάνδας, των εκβιασμών και των γενναίων ανταλλαγμάτων, ως πληροφοριοδοτών, με απόλυτη επιτυχία, κυρίως στον Δυτικό κόσμο, αλλά και στα αραβικά κράτη. Περισσότερες λεπτομέρειες για τη δομή και δράση της θα δούμε στο κεφάλαιο περί πυλώνα πολιτικής.

3.5.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια

Λόγω του άκρως απόρρητου χαρακτήρα των αποστολών και των στόχων της υπηρεσίας, της σημασίας που αποδίδει το κράτος του Ισραήλ και η εκάστοτε κυβέρνησή του στην Μοσάντ, και των πολλών εχθρικών κρατών και οργανώσεων που το περιβάλλουν και απειλούν την ύπαρξή του, καθίσταται προφανές ότι τα οικονομικά στοιχεία και οι λεπτομέρειες αυτών που κατέχει η Μοσάντ, είναι άκρως μυστικά και δεν γνωστοποιούνται στο ευρύ κοινό.

Εν αντιθέσει με την ΜΙΤ, που, όπως είδαμε, και η ίδια, αλλά και επίσημες τουρκικές πηγές, κυβερνητικές και δημοσιογραφικές, εξωτερικεύουν και παραθέτουν στο ευρύ κοινό αναλυτικά την κατανομή των χρημάτων και του budget της, ως προς τη Μοσάντ επικρατεί το απόλυτο «σκοτάδι». Εκτιμήσεις αναφέρουν ότι το ετήσιο budget της ανέρχεται περίπου σε 2.73 δις ευρώ¹¹³, αλλά το πως διανέμονται λεπτομερώς τα εν λόγω χρήματα παραμένει απόρρητο.

Ως προς το δείκτη ΑΕΠ και το ποσοστό διάθεσης προς τον στρατιωτικό τομέα, αντλούμε επίσημα στοιχεία μόνο έως το 2022, και όχι το 2023 (πιθανότατα λόγω του

¹¹² R. Bergman, “Rise and Kill first: the secret history of Israel’s Targeted Assassinations”, publisher Random House, 2018.

¹¹³ Κ. Πικραμένος, “Οι Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2021, σελ. 112

πολέμου στη Γάζα). Το Ισραήλ, λοιπόν, αφιέρωσε το 4.5% του ΑΕΠ του στον στρατό¹¹⁴ κατατάσσοντάς το στην 12η θέση της παγκόσμιας κατάταξης, ενώ, είναι αυτονόητο, ότι η εισβολή της Χαμάς και ο Πόλεμος που ξέσπασε από τις 7 Οκτώβρη του 2023, επέφερε μεγάλες αλλαγές, στον οικονομικό σχεδιασμό του Ισραήλ ως προς την οργάνωση του στρατού και των μυστικών υπηρεσιών. Ως προς το αμυντικό budget του Ισραήλ, όπως αυτό εκτιμήθηκε προ πολέμου, αυτό ανήλθε στα 24.2 δις δολάρια¹¹⁵.

Μια από τις σημαντικές αλλαγές που επέφερε ο σφοδρός αυτός πόλεμος μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς, είναι η έκτακτη ανακοίνωση στη Βουλή από τον πρωθυπουργό Νετανιάχου στις αρχές του Γενάρη του 2024, ότι ο συντημημένος για τις χρονιές 2023 και 2024 προϋπολογισμός του κράτους θα ανέλθει στα 270 δις δολάρια¹¹⁶, ενώ επιπρόσθετα 7.9 δις δολάρια θα διατεθούν αποκλειστικά και μόνο για τον πόλεμο στη Γάζα και την εξάλειψη των τρομοκρατών της Χαμάς. Σύμφωνα δε με την ίδια πηγή του Al Jazeera (μέσο που φυσικά το επίσημο κράτος του Ισραήλ θεωρεί ως εχθρικά διακεείμενο), η εκτίμηση που γίνεται αναφέρει ότι το ΑΕΠ του Ισραήλ για το τρέχον έτος, ως προς τα οικονομικά που θα αποδοθούν στο στρατό, θα αγγίξει το 6.6%, εγείροντας ερωτηματικά για το πόσο ακόμα θα αντέξει η χώρα να χρηματοδοτεί αυτό τον πόλεμο χαρακωμάτων. Ενδεικτικό και αυτού είναι η εκτίμηση της Τράπεζας του Ισραήλ ότι το συνολικό κόστος του πολέμου για τα έτη 2023 έως 2025 θα ανέλθει στο αστρονομικό ποσό των 56 δις δολάρια.

Ως προς τον Δείκτη Παγκόσμιας Ισχύος (Global Firepower Index), που αποτελεί τον σημαντικότερο δείκτη συνολικής ισχύος ενός κράτους, που όπως είπαμε, αποτελείται από διάφορους παράγοντες, όπως η διαθεσιμότητα σε όπλα και ανθρώπινο δυναμικό, η οικονομική σταθερότητα και ισχύς, η παραγωγή κ.λπ., το Ισραήλ σημειώνει συνεχώς ανοδική πορεία, αφού κατατάσσεται στην 17η θέση παγκοσμίως, με σκορ 0.2596, με το στρατιωτικό προσωπικό δυναμικό, συμπεριλαμβανομένων των ενεργών στρατιωτικών και των ρεζέρβων, να ανέρχεται περί τα 670.000.

¹¹⁴ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/israel/#military-and-security>, όπως ανακτήθηκε στις 10/1/2024

¹¹⁵ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=israel, όπως ανακτήθηκε στις 10/1/2024

¹¹⁶ <https://www.aljazeera.com/news/2024/1/16/israels-new-15bn-war-budget-whats-it-for-and-what-gets-cut>, όπως ανακτήθηκε στις 15/1/2024

Τέλος, ως προς τις εξελιγμένες δυνατότητες στα οπλικά συστήματα του ισραηλινού στρατού, σε συνεργασία πάντα με τη Μοσάντ, προς εξουδετέρωση των πολλών εχθρών που το περιβάλλουν και που επιθυμούν διακαώς την εξαφάνιση από το χάρτη, εξίσου οι πηγές για άντληση στοιχείων και πληροφοριών είναι λιγοστές. Σύμφωνα με τον Καθηγητή Γρίβα, ο Ισραηλινός στρατός αποδίδει τεράστια έμφαση στις δυνάμεις Πυροβολικού, σε συνεχή συνεργασία με τη Μοσάντ, για τον βληματοκεντρικό και δικτυοκεντρικό πόλεμο. Αρχικά, στη φαρέτρα τους υπάρχει ένας τεράστιος αριθμός υπερσύγχρονων μη επανδρωμένων αεροσκαφών UAV, καθώς και επίγειων οχημάτων UGV, τα οποία με δυνατότητες μετάδοσης δεδομένων 100 megabyte (από 15 που ήταν μέχρι προσφάτως), που εισάγει το Πυροβολικό σε ένα νέο δόγμα πολέμου, που θα είναι βασισμένο στις πληροφορίες (intelligence-based combat doctrine), για να δοθεί η εντολή την εκπομπή πυρών στον εχθρό¹¹⁷.

Οι επιθέσεις ακρίβειας επιτυγχάνονται με τηλεκατευθυνόμενα βλήματα Romah της IMI (Israel Military Industries), που εξαπολύονται από τους πολλαπλούς εκτοξευτές ρουκετών MLRS M270, ενώ μπορούν να εξαπολυθούν και πύραυλοι SPIKE NLOS. Ο Ισραηλινός στρατός, επίσης, έχει στην κατοχή του όπλα μεγαλύτερου βεληνεκούς, όπως είναι οι ρουκέτες Extra, διαμετρήματος 306 χιλιοστών, και Predator Hawk, 370 χιλιοστών, που μπορούν να χτυπήσουν στόχους σε απόσταση 150 και 300 χιλιομέτρων αντιστοίχως, κατευθυνόμενες από σύστημα καθοδήγησης GNSS (Global Navigation Satellite System) και αδρανειακού συστήματος πλοήγησης¹¹⁸.

Εκτός των επιθετικών οπλικών συστημάτων, όπως επίσης μας πληροφορεί ο Γρίβας, ο Ισραηλινός στρατός και οι Υπηρεσίες πληροφοριών της χώρας έχουν στη διάθεσή τους και πανίσχυρα συστήματα «ολοκληρωμένης, δικτυοκεντρικής εικόνας», πληροφοριακού και κατασκοπευτικού πολέμου. Τα σύγχρονα ραντάρ EL/M-2138T έχουν την ικανότητα να προσδιορίζουν, με σημαντική ταχύτητα και ακρίβεια, την θέση των εχθρικών οπλικών συστημάτων, ενώ καίριο είναι και το ισραηλινό ραντάρ EL/M-2084, γνωστό ως Ruz, και το αμερικανικής κατασκευής AN/TPQ-37. Τέλος, οι Ισραηλινοί αποδίδουν μεγάλη έμφαση και στον ψηφιακό κλάδο του πολέμου, κατέχοντας ένα πολύ προηγμένο και εξελιγμένο δίκτυο, στην ταχεία και πολλαπλή

¹¹⁷ Κ. Γρίβας, «Η Νέα Στρατιωτική Επανάσταση και η Ελληνική Αμυντική Στρατηγική», εκδόσεις Λιβάνη, 2019, σελ. 414

¹¹⁸ Κ. Γρίβας, «Η Νέα Στρατιωτική Επανάσταση και η Ελληνική Αμυντική Στρατηγική», εκδόσεις Λιβάνη, 2019, σελ. 417

διανομή πληροφοριών, ώστε, αρχικά, να επιτυγχάνεται ο εντοπισμός του εχθρικού στόχου, και στη συνέχεια να εξαπολύονται οι επιθετικές ενέργειες έναντι αυτού. Αυτό το δίκτυο εκτείνεται σε όλη την έκταση της χώρας, καθώς και φυσικά στα παλαιστινιακά εδάφη, όπου δίδουν οι Ισραηλινοί όλο το βάρος ευθύνης.

3.5.2 Πυλώνας Πολιτικής

Εν αντιθέσει με τα οικονομικά στοιχεία της Μοσάντ, που παραμένουν άκρως απόρρητα, αναφορικά με την οργανωτική δομή της έχουμε στα χέρια μας κάποια, βασικά στοιχεία. Σε αυτήν εκτιμάται ότι απασχολούνται περί των 7.000 άτομων, μη συμπεριλαμβανομένων, φυσικά, των μη υπηρεσιακών συνδέσμων και πληροφοριοδοτών της, στο Ισραήλ και στο εξωτερικό. Διοικητής της Μοσάντ από τον Ιούνιο του 2021 είναι ο David Barnea, με σπουδές στις πολεμικές επιστήμες και στα οικονομικά, και με χρόνια εμπειρία και καριέρα στην Υπηρεσία. Όπως μας πληροφορεί ο Κώστας Πικραμένος, η Μοσάντ αποτελείται από διάφορες υπό-Διευθύνσεις, που κάθε μία είναι αρμόδια για διαφορετικούς τομείς δράσης¹¹⁹:

1) Η Διεύθυνση Πληροφοριών (Tzomet), η μεγαλύτερη διεύθυνση της Μοσάντ, και η οποία έχει σαν αποστολή της τη συλλογή πληροφοριών από ανθρώπινους συνδέσμους, ενώ η δράση των πρακτόρων της είναι πάντα κεκαλυμμένη, υπό το μανδύα διπλωματών, επιχειρηματιών, καθηγητών κ.λπ. Λόγω των διαφορετικών πολιτισμών και γλωσσών που υφίστανται στον πληθυσμό του Ισραήλ, ανά την υφήλιο (με κυριότερες τη Βόρειο Αφρική και τη Μέση Ανατολή), οι katsa, δηλαδή οι αξιωματικοί της εν λόγω διεύθυνσης είναι πολύγλωσσοι, με σκοπό να αφομοιώνονται και να υπεισέρχονται εύκολα στις μουσουλμανικές χώρες, όπου έχουν την αποστολή τους. Τέλος, η εκπαίδευσή τους διαρκεί 3 χρόνια, και επικεφαλής της εν λόγω διεύθυνσης ήταν από το 2006 έως το 2011 ο Γίτσι Κοέν (πρώην Διοικητής Μοσάντ) και από το 2013 έως το 2019 ο David Barnea.

2) Διεύθυνση Επιχειρηματικής Τεχνικής Υποστήριξης. Αυτή είναι απαραίτητη και συμπληρώνει την Tzomet, αφού αναλαμβάνει την υποστήριξη των αξιωματικών της μέσω της έκδοσης πλαστών διαβατηρίων και ταυτοτήτων, της δημιουργίας εμπορικών επιχειρήσεων «βιτρίνων», της μίσθωσης και εύρεσης διαμερισμάτων-γιαφκών, τρόπων διαφυγής από τη χώρα.

¹¹⁹ Κ. Πικραμένος, “Οι Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2021, σελ. 112

3) Διεύθυνση Παρακολούθησης (Nevioth), η οποία συλλέγει πληροφορίες από στόχους, μέσω της φυσικής παρακολούθησης, αποστολών αναγνώρισης, παγίδευσης διαμερισμάτων και άλλων χώρων με μικρόφωνα και κάμερες, κ.λπ.

4) Η Διεύθυνση Ανάλυσης, η οποία διαχειρίζεται την επεξεργασία και ανάλυση πληροφοριών, ενημερώνοντας καθημερινά επ' αυτών τον Ισραηλινό Πρωθυπουργό, και συντάσσοντας ένα μηνιαίο ημερολόγιο συμβάντων. Μέρος της Διεύθυνσης αυτής είναι και το Τμήμα Ψυχολογικού Πολέμου και Προπαγάνδας (Loh'ama Psichologit), το οποίο αναλαμβάνει τη δημοσίευση κειμένων και δημοσιογραφικών ρεπορτάζ υπέρ του Ισραήλ σε αραβόφωνες εφημερίδες και κράτη, τη χρηματοδότηση ταινιών, σειρών και γενικά τηλεοπτικών προϊόντων για την έξαρση της εικόνας της Μοσάντ, κ.λπ.

5) Η Διεύθυνση Εβραϊκής Διασποράς: όπως μαρτυρά και το όνομά της, αυτή η Διεύθυνση έχει ως αποστολή της την προστασία των Εβραίων ανά την υφήλιο, καθώς και τη στρατολόγηση ομόθρηκων, πολιτών τρίτων κρατών. Αυτοί οι σύνδεσμοι της ονομάζονται sayanim (στα εβραϊκά σημαίνει βοηθοί) και παρέχουν στη Διεύθυνση πληροφορίες για στόχους και λογιστική υποστήριξη για τις επιχειρήσεις της Μοσάντ. Χαρακτηριστικά παραδείγματα βοήθειας των sayanim είναι η χρήση οχημάτων προς διευκόλυνση πρακτόρων, το άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών για πόρους, η παροχή διαμερισμάτων, το άνοιγμα επιχειρήσεων “βιτρίνων” και άλλα. Είναι προφανές ότι ο αριθμός αυτών δεν μπορεί να εκτιμηθεί, όντας εκατοντάδες χιλιάδες και φυσικά κρυπτόμενοι σε όλο τον κόσμο. Η εν λόγω Διεύθυνση σημείωσε σπουδαίες επιτυχίες στα πρώτα χρόνια ίδρυσης του Ισραήλ, αφού κατάφερε να διασώσει και επαναπατρίσει χιλιάδες Εβραίους που κινδύνευαν από τις εχθρικές διαθέσεις Αράβων σε διάφορες χώρες, όπως Αίγυπτος, Μαρόκο, Ιράκ, Συρία, Λίβανο, αλλά και από αφρικανικές¹²⁰.

6) Διεύθυνση Εξωτερικών Σχέσεων (Tevel)¹²¹: αυτή είναι αρμοδια για τη συνεργασία, ανταλλαγή πληροφοριών και από κοινού πραγματοποίηση επιχειρήσεων με μυστικές υπηρεσίες άλλων χωρών, ενώ αναλαμβάνει να χειρίζεται τους συνδέσμους της Μοσάντ με μη αραβικές και μη μουσουλμανικές μειονότητες στα αραβικά κράτη (κυριότερα παραδείγματα οι Χριστιανοί, οι Κούρδοι, οι Δρούζοι,

¹²⁰ Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί, μεταξύ πολλών άλλων, η επιχείρηση Moses, κατά την οποία η Μοσάντ επαναπάτρισε στο Ισραήλ χιλιάδες Αιθίοπες εβραϊκής καταγωγής από το πολύ εχθρικό και αντισημιτικό τότε Σουδάν. https://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Moses, όπως ανακτήθηκε στις 15/1/2024

¹²¹ Κ. Πικραμένος, “Οι Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα”, εκδόσεις Ινφογνώμων, 2021, σελ. 114

κ.λπ.), στους οποίους παρέχει προστασία μέσω λογιστικού εξοπλισμού και χρηματοδότησης. Επίσης, στα καθήκοντά της είναι η εκπαίδευση στελεχών του στρατού και των υπηρεσιών πληροφοριών φίλα προσκείμενων προς το Ισραήλ κρατών, ενώ είναι υπεύθυνη και για παρεμβάσεις, με διακριτικό ή μη τρόπο, προκειμένου να απελευθερώνει μέλη της Μοσάντ, όταν αυτά συλλαμβάνονται και κρατώνται.

7) Τέλος, ειδική μνεία οφείλει να γίνει στην τελευταία και πιο φημισμένη Διεύθυνση της Μοσάντ, τη Διεύθυνση Ειδικών Επιχειρήσεων (Caesaria). Όπως είδαμε και ως άνω, η Μοσάντ θεωρείται (ίσως) η πιο αποτελεσματική μυστική υπηρεσία που γνώρισε ποτέ η ανθρωπότητα, σε καταδίωξη και εξουδετέρωση στόχων, με μεθόδους πλήρως κυνικές, καινοφανείς και αδίστακτες. Όπως γράφει ο συγγραφέας Ρόνεν Μπέργκαμ, «δηλητηριασμένη οδοντόκρεμα, ένοπλα drones, κινητά τηλέφωνα-βόμβες, ρεζέρβες-βόμβες που ενεργοποιούνται με τηλεχειριστήριο από μακριά, δολοφονίες επιστημόνων που ανήκουν στις τάξεις του εχθρού»¹²², είναι μόνο λίγοι από τους ευφάνταστους τρόπους που βρίσκει η Μοσάντ, ανάλογα την περίπτωση και τις συνθήκες, για να εξολοθρεύει τους στόχους της, κατά τις πάνω από 2.700 (!) επιχειρήσεις δολοφονίας στα χρόνια ύπαρξης του Ισραήλ. Τα πρώτα χρόνια της Υπηρεσίας, αυτή προτιμούσε τον παραδοσιακό τρόπο δολοφονίας, δηλαδή η εξ επαφής εκτέλεση με όπλο, μέχρι που τα τεχνολογικά και χημικά μέσα προσέδωσαν νέους τρόπους στη φαρέτρα της.

Η Caesaria, λοιπόν, αποτελεί το «βαρύ πυροβολικό» της Μοσάντ, είναι η Διεύθυνση εκείνη που αναλαμβάνει τη διεξαγωγή των παραστρατιωτικών επιχειρήσεων, όπως για παράδειγμα οι δολοφονίες, οι απαγωγές, οι δολιοφθορές, η υποστήριξη αντικαθεστωτικών ομάδων, και άλλες συναφείς. Τα στελέχη της αποκαλούνται ως μαχητές (Iochanim), ενώ, εντός αυτής, λειτουργεί και μια ειδική Μονάδα, ίσως η πιο μυστική, η Κιντόν που θεωρείται η «ελίτ» στις δολοφονίες υψηλών εχθρικών στόχων του Ισραήλ στο εξωτερικό. Τα άκρως επίλεκτα μέλη της Κιντόν εκπαιδεύονται σκληρά, έχοντας πάντα στο νου τους και σαν οδηγό την νουθεσία του αρχαίου εβραϊκού Ταλμούδ: “Αν κάποιος έρθει να σε σκοτώσει, σήκω και σκότωσέ τον πρώτος”, θέλοντας να τονίσει τη διαρκή απειλή, υπό την οποία βρίσκεται το Ισραήλ καθ’ όλη τη διάρκειας ζωής του, ήδη από την πρώτη ημέρα

¹²² R. Bergman, “Rise and Kill first: the secret history of Israel’s Targeted Assassinations”, publisher Random House, 2018.

ίδρυσής του, ενώ το παρατσούκλι που τους έχει αποδοθεί είναι “αόρατοι”, αφού απειροελάχιστοι γνωρίζουν ποιοι πραγματικά είναι και τις αληθινές τους ταυτότητες.

Είναι πραγματικά αμέτρητες και μοναδικές οι δολοφονικές επιθέσεις που έχουν εξαπολύσει, από ιδρύσεως του Ισραήλ, αυτοί οι «αόρατοι» στρατιώτες της Κιντόν, ανά την υφήλιο. Το μακελειό των Θερινών Ολυμπιακών Αγώνων του Μονάχου το 1972, όπου 17 μέλη της ισραηλινής αποστολής έπεσαν νεκροί από 8 ένοπλα μέλη της εξτρεμιστικής παλαιστινιακής οργάνωσης «Μαύρος Σεπτέμβρης» αποτέλεσε σημείο καμπής και “αφύπνισης” του αισθήματος εκδίκησης και σκληρής αντιμετώπισης των εχθρών από το Ισραήλ και τη Μοσάντ. Το γεγονός αυτό οδήγησε την τότε πρωθυπουργό του Ισραήλ Γκόλντα Μείρ στην ανάθεση και διαταγή στη Μοσάντ, να εντοπίσει και κυνηγήσει μέχρι θανάτου τους ιθύνοντες νους της εν λόγω τρομοκρατικής επίθεσης. Η υπηρεσία λοιπόν με τη σειρά της ανέθεσε την εν λόγω επιχείρηση με την κωδική ονομασία “Οργή του Θεού”, στην επίλεκτη ομάδα Κιντόν, παρέχοντας τους όλα τα απαραίτητα μέσα, προς την πλήρη και ταχεία επιτυχία της αποστολής.

Η Κιντόν άρχισε σχεδόν αμέσως τη δράση της εκτελώντας με 12 σφαίρες στην Ιταλία τον εκπρόσωπο της Απελευθέρωσης του Παλαιστινιακού Αγώνα (PLO) Wael Zwaiter, ενώ δύο μήνες μετά δολοφονεί με βόμβα και τον εκπρόσωπο του PLO στην Γαλλία Mahmoud Hamshari. Στο ίδιο μήκος κύματος και άλλες δολοφονίες του Ιοδρανού Hussein Al Bashir, εκπροσώπου της Φατάχ, στην Κύπρο, και του Καθηγητή Basir al-Kubaissi στο Παρίσι, με παγιδευμένη βόμβα μέσα στο σταθερό του τηλέφωνο. Οι επιχειρήσεις της Κιντόν δεν περιορίστηκαν στην Ευρώπη, αλλά έλαβαν χώρα και σε απαγορευμένα κράτη και μισητούς εχθρούς προς το Ισραήλ, αφού επίλεκτα μέλη της δολοφονούν τα τρία πιο υψηλόβαθμα στελέχη του Μαύρου Σεπτέμβρη στον εχθρικό Λίβανο, ενώ έλαβε δράση και στη χώρα μας και συγκεκριμένα στην Αθήνα, η Κιντόν σκότωσε με βόμβα τον Zaiad Muchasi¹²³.

Ύστερα από την εξάλειψη της οργάνωσης του Μαύρου Σεπτέμβρη, η δράση της Μοσάντ, μέσω της Κιντόν, συνεχίστηκε και τα επόμενα έτη, στοχεύοντας κυρίως παλαιστινιακούς και άλλους αραβικούς στόχους, που θεωρούσαν εχθρούς και απειλή του Ισραήλ. Τα τελευταία χρόνια έχει εισέλθει πολύ ενεργά και επιθετικά στο “αντι-ισραηλινό” μέτωπο και το Ιράν, με ρητορική μίσους και εχθρότητας κατά του Ισραήλ,

¹²³ <https://www.history-point.gr/quot-orgi-toy-theoy-quot-i-mosant-den-xechna-kai-ekdikeitai-os-kai-25-chronia-meta>, όπως ανακτήθηκε στις 15/1/2024

απειλώντας το δε ότι θα επιτεθεί εναντίον του με πυρηνικά όπλα. Το Ισραήλ και η Μοσάντ, λοιπόν, θέλοντας να αποδυναμώσει το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα, προχώρησε σε πολλές δολοφονικές επιθέσεις εναντίον υψηλόβαθμων στρατιωτικών και επιστημόνων, που θεωρούσε ότι αποτελούσαν ιθύνοντες νους του, και μάλιστα στο εσωτερικό του Ιράν. Πιο χαρακτηριστική δολοφονία είναι αυτή του αξιωματικού των Φρουρών της Επανάστασης και επιστήμονα Mohsen Fakhrizadeh, ο οποίος εθεωρείτο ως ο πιο σημαντικός επιστήμονας για το ιρανικό πυρηνικό πρόγραμμα. Επίλεκτη ομάδα της Κιντόν λοιπόν σχεδίαζε για πολλούς μήνες τη δολοφονία του, και τα κατάφερε, παρά την πανίσχυρη φύλαξή του από σωματοφύλακες, στις 27 Νοέμβρη 2020, δίχως μάλιστα να μετρήσει απώλειες¹²⁴, αποδεικνύοντας έμπρακτα γιατί θεωρείται από πολλούς ως η πιο ικανή Υπηρεσία όλων των εποχών.

Ως προς την υπαγωγή της και το που λογοδοτεί, η Μοσάντ είναι υπόλογη αποκλειστικά και μόνο στον Πρωθυπουργό του Ισραήλ, ξεφεύγοντας έτσι από τον έλεγχο τόσο του κοινοβουλίου, όσο και της δικαιοσύνης, καθώς και κάθε άλλου θεσμού. Αυτό έγινε και γίνεται ακόμα προφανώς γιατί η πλειονότητα των θεσμικών παραγόντων της χώρας δεν θα ενέκριναν τις μεθόδους και τους τρόπους δράσης της υπηρεσίας, ενώ σίγουρα, επικρατεί το ρητό ότι «όσο πιο λίγοι γνωρίζουν, τόσο το καλύτερο» για την αποτελεσματικότητα και τη διαφύλαξη των αποστολών της. Τέλος, ακόμα ένα στοιχείο που ξεχωρίζει τη Μοσάντ από τις υπόλοιπες μυστικές υπηρεσίες, είναι το στρατιωτικό στοιχείο, αφού στην υπηρεσία υπάγονται απευθείας ορισμένα τμήματα των ειδικών δυνάμεων του ισραηλινού στρατού, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις πολλές επιχειρήσεις που μεικτές ομάδες από μέλη της Μοσάντ και του στρατού έφεραν εις πέρας, χάρη στη σκληρή εκπαίδευσή τους, αλλά και την εμπειρία τους.

Τέλος, παρά τα όσα έχουμε πει περί της τρομερής και αδιαμφισβήτητης αποτελεσματικότητας και δυναμικής της Μοσάντ και τις αξιομνημόνευτες επιτυχίες που αυτή έχει σημειώσει, οφείλουμε να επισημάνουμε στο σημείο αυτό την αναποτελεσματικότητα και τρομερή αδράνεια που αυτή επέδειξε στην πρόσφατη επίθεση που εξαπέλυσε η Χαμάς στο έδαφος του Ισραήλ στις 7 Οκτώβρη του 2023. Ένοπλοι της Χαμάς, είτε πεζοί, είτε με οχήματα, στρατιωτικά αλλά και απλά, είτε ακόμα και με αλεξίπτωτα (!!), εισέβαλαν από πολλά σημεία των συνόρων του

¹²⁴ <https://www.thejc.com/news/world/truth-behind-killing-of-iran-scientist-dhrzqyei>, όπως ανακτήθηκε στις 15/1/2024

ισραηλινού εδάφους, με τις συνέπειες να είναι ωλέθριες: περί των 1.200 νεκρών ανθρώπων, με την πλειονότητά τους να είναι άμαχοι, ενώ οι μαχητές της Χαμάς αιχμαλώτισαν και πήραν ομήρους, οδηγώντας στη Γάζα κυρίως, αλλά και σε άλλα σημεία ελέγχου τους, περίπου 252 αιχμαλώτους αμάχους, κάποιοι εκ των οποίων είναι νεκροί.

Καθίσταται, λοιπόν, εμφανές ότι αυτό το πρωτοφανές, για την ιστορία του Ισραήλ, σκηνικό φέρει τη Μοσάντ προ των ευθυνών της, καθιστώντας την ίσως την κύρια υπεύθυνη για αυτή την ολιγωρία. Η Υπηρεσία, έχοντας ένα τεράστιο δίκτυο πληροφοριοδοτών στη Γάζα και στη Δυτική όχθη, δηλαδή στα εδάφη που ελέγχονται από τους Παλαιστίνιους, αλλά και την εμπειρία στην αντιμετώπιση απειλών τρομοκρατίας από τις ακραίες ομάδες που δρουν στην περιοχή (δεν είναι μόνο η Χαμάς φυσικά), κατελήφθη παντελώς “στον ύπνο”, με αποτέλεσμα το Ισραήλ να μη καταβάλει την παραμικρή αντίδραση εκείνο το πρωινό έναντι των ενόπλων της Χαμας. Μια τόσο καλά οργανωμένη επίθεση αναμφίβολα απαιτούσε μήνες προετοιμασίας και συντονισμού, ενώ σίγουρα υπήρξε και η παροχή βοήθειας έξωθεν, από τρίτα κράτη ή οργανώσεις (π.χ. από Ιράν και Χεζμπολά), γεγονός που αυξάνει την ενοχή της Μοσάντ, αφού είναι απορίας άξιο το πως δεν αντελήφθη τόσο καιρό ότι ετοιμαζόταν μια τέτοια σφοδρή επίθεση στο έδαφος του Ισραήλ. Είναι βέβαιον, ότι, όταν ολοκληρωθεί ο Πόλεμος που έχει ξεσπάσει μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς, ο Νετανιάχου και οι κυβερνώντες της χώρας θα φέρουν προ των ευθυνών της την Μοσάντ, και θα δοθεί για εντολή για πληρη διερεύνηση του πως δεν αντελήφθηκαν τίποτα για την επίθεση αυτή.

3.6 Υπηρεσίες Πληροφοριών της Αιγύπτου

Εικόνα 9: Το σήμα της GIS

Το 1952, και ενώ οι μνήμες και οι πληγές από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν ακόμα νωπές για ολόκληρη την ανθρωπότητα, ήταν ένα έτος που χαρακτηρίζει την Αίγυπτο από μια βαθιά οικονομική, κοινωνική και πολιτική κρίση, ενώ δεν ήταν λίγες οι έντονες φωνές μεγάλης μερίδας πολιτών που ζητούσαν την αποαποικιοποίηση και αυτοδιάθεση από τον βρετανικό ζυγό. Έτσι, λαμβάνει χώρα η Αιγυπτιακή Επανάσταση, γνωστή και ως Επανάσταση της 23ης Ιουλίου, εναντίον του Βασιλιά Φαρούκ από το κίνημα των Ελευθέρων Αξιωματικών, που έφερε μεγάλες αλλαγές στη πολιτική σκηνή της χώρας, με πρωτεργάτες τους Μοχάμεντ Ναγκίμπ και τον Γκαμάλ Αμπνέλ Νάσερ¹²⁵, οι οποίοι, εκτός των άλλων, αποφάσισαν και να συστήσουν μια μυστική υπηρεσία, προκειμένου να θωρακίσουν το νέο καθεστώς από υποστηρικτές του βασιλιά.

Εν έτει 1954, λοιπόν, οπότε και ο Νάσερ αναλαμβάνει επίσημα τα καθήκοντά του ως Πρωθυπουργός-Αντιπρόεδρος, υπό Προεδρία Μουχάμαντ Ναγκίμπ, προχωρά στην ίδρυση της υπηρεσίας πληροφοριών της χώρας, υπό την ονομασία General Intelligence Service (εν συντομία GIS) (Gihaz El Mukhabarat στα αραβικά), η οποία κατέστη υπεύθυνη για τη διασφάλιση της εθνικής άμυνας και ασφάλειας της χώρας, αλλά και για την προάσπιση των συμφερόντων της Αιγύπτου στο εξωτερικό. Σε μια εποχή όπου η Αίγυπτος δεν είχε απεμπλακεί πλήρως από τους Βρετανούς, ενώ και το νεοσύστατο κράτος του Ισραήλ ολοένα και δυνάμωνε (είδαμε μάλιστα πιο πάνω και

¹²⁵ M. Holland, "America and Egypt: from Roosevelt to Eisenhower", publisher Praeger, 1996, pg27

τις νικηφόρες του πολεμικές νίκες έναντι της Αιγύπτου στον πρώτο αραβοισραηλινό πόλεμο), κρίθηκε ως επιτακτική η ανάγκη σύστασης μιας ισχυρής υπηρεσίας πληροφοριών.

Ο Νάσερ, όντας πλέον και επίσημα Πρόεδρος της Αιγύπτου και πανίσχυρος στο εσωτερικό, αναθέτει το 1957 τη διοίκηση της GIS στον Σαλάχ Ναसर, και υπό την ηγεσία αυτού η υπηρεσία επιδεικνύει επιτυχημένο έργο βοηθώντας διάφορα αραβικά και αφρικανικά κράτη, όπως η Αλγερία, η Υεμένη κ.α., να κερδίσουν την ανεξαρτησία τους από το δυτικό αποικιακό ζυγό, σε μια προσπάθεια της GIS και της Αιγύπτου να αναλάβει το ρόλο του κυρίαρχου αραβικού κράτους στην ευρύτερη περιοχή¹²⁶.

Εξ ιδρύσεως του κράτους του Ισραήλ, αυτό θεωρήθηκε ως ο μεγαλύτερος εχθρός της Αιγύπτου, αλλά και γενικότερα του αραβικού κόσμου, με τις πολεμικές συρράξεις, μεταξύ των δύο κρατών, που ακολούθησαν να είναι πολλαπλές και σφοδρές. Έτσι, αναγκαστικά η GIS έριξε τεράστιο βάρος του ενδιαφέροντός της και των πεδίων δράσης της έναντι του Ισραήλ και της Μοσάντ, με τις δύο υπηρεσίες να προσπαθούν εντόνως να επιβληθεί η μια της άλλης, με αποτέλεσμα οι κατασκοπευτικές αντιπαραθέσεις τους να είναι ομηρικές.

Ίσως ο πιο αμφιλεγόμενος, μέχρι και σήμερα, πράκτορας της GIS, που έχει γίνει αντικείμενο πλήθους ερευνών, είναι ο Refaat Al Gammal. Αυτός ήταν ένας πετυχημένος και μορφωμένος Αιγύπτιος επιχειρηματίας στον κλάδο του τουρισμού, ο οποίος, χάρη στην έφεση του στην εκμάθηση ξένων γλωσσών¹²⁷, κατόρθωσε και μετακόμισε και εισχώρησε στον κόσμο των τουριστικών επιχειρήσεων του Ισραήλ, ενώ σταδιακά γινόταν μέλος και των επιχειρηματικών ελίτ, ερχόμενος σε επαφή και με υψηλόβαθμους στρατιωτικούς. Ζώντας στο Ισραήλ για 18 χρόνια, οι Αιγύπτιοι, θεωρώντας τον μάλιστα ως εθνικό ήρωα, ισχυρίζονται ότι παρείχε απόρρητες και πολύ σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τις θέσεις και σχεδιασμούς του Ισραηλινού Στρατού. Όμως, λόγω της εξέλιξης του Πολέμου των Έξι Ημερών του 1967, όπου το Ισραήλ βγήκε εν τέλει αποκτώντας τον έλεγχο της Ανατολικής Ιερουσαλήμ, της Λωρίδας της Γάζας, της Δυτικής Όχθης, της χερσονήσου του Σινά και των υψίπεδων

¹²⁶ O. Sirrs, “The Egyptian Intelligence Service-a history of the Mukhabarat, 1910-2009”, publisher Routledge, 2010, pg. 33

¹²⁷ <https://www.alwatanvoice.com/arabic/news/2005/01/06/16983.html>, όπως ανακτήθηκε στις 20/1/2024

του Γκολάν, οι Ισραηλινοί ισχυρίζονται ότι ο Al Gammal ήταν διπλός πράκτορας και εν τέλει, δρούσε για τη Μοσάντ, δίδοντας ψευδείς πληροφορίες στους Αιγύπτιους¹²⁸.

Εκτός αυτού, υπήρχαν και άλλοι διπλοί πράκτορες που δρούσαν προς όφελος της Αιγύπτου και εις βάρος του Ισραήλ. Όμως, η ιστορία «έγραψε» ότι μόνο ο μεγάλος νικητής αυτών των πολέμων (Πόλεμος Έξι Ημερών, Πόλεμος Γιον Κιπούρ κ.λπ.) ήταν το Ισραήλ, αποκτώντας σημαντικά εδάφη και προκαλώντας την πεποίθηση στην Αίγυπτο και γενικότερα στον αραβικό κόσμο ότι πρόκειται για έναν πανίσχυρο «παίκτη» της περιοχής.

Το όνομα της GIS επανήλθε στο προσκήνιο της διεθνούς σκηνης πολύ πρόσφατα, δηλαδή το 2023, όταν το Ομοσπονδιακό Δικαστήριο της Νέας Υόρκης των ΗΠΑ απήγγειλε κατηγορίες στον Γερουσιαστή του Δημοκρατικού κόμματος, και γνωστό φίλο και υπέρμαχο των γεωπολιτικών συμφερόντων της Ελλάδος, Ρόμπερτ Μενέντεζ (και στη σύζυγό του), ότι, από τη θέση του Προέδρου της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων, παρείχε ευαίσθητες και απόρρητες πληροφορίες σε πράκτορες, αλλά και επιχειρηματίες της Αιγύπτου¹²⁹. Ο Γερουσιαστής κατηγορείται ότι χρησιμοποίησε την πολιτική του επιρροή υπέρ των επιχειρηματικών συμφερόντων τους, αλλά και υπέρ της κυβέρνησης της Αιγύπτου, και σε αντάλλαγμα έλαβε εκατοντάδες χιλιάδες δολάρια σε μετρητά, αλλά και ράβδους χρυσού, σε μια υπόθεση όπου αναμφίβολα το ενδιαφέρον για την ετυμηγορία του Δικαστηρίου είναι τεράστιο.

3.6.1 Πυλώνας Άμυνα/Ασφάλεια

Η εύρεση στοιχείων και λεπτομερειών σχετικά με τα οικονομικά της υπηρεσίας, δηλαδή το ετήσιο budget της ή τα κονδύλια που αυτή λαμβάνει από την αιγυπτιακή κυβέρνηση για την προάσπιση της εθνικής άμυνας και ασφάλειας, ήταν εξαιρετικά δυσχερές, αφού δεν βρέθηκαν σχετικές πηγές, ούτε καν στην αραβική γλώσσα. Επίσης, εξίσου αδύνατη ήταν και η εύρεση πηγών σχετικά με τα σύγχρονα οπτικά συστήματα και τεχνολογίες που χρησιμοποιεί η αιγυπτιακή υπηρεσία πληροφοριών, σε συνδυασμό πάντα με τον στρατό. Ως εκ τούτου, ως προς τον πυλώνα

¹²⁸ <https://english.alarabiya.net/variety/2017/03/08/Ex-intelligence-official-Egyptian-spy-Raafat-el-Haggan-didn-t-work-for-Mossad->, όπως ανακτήθηκε στις 20/1/2024

¹²⁹ <https://www.kathimerini.gr/world/562668367/menentez-nea-kategoria-gia-synomosia-me-tin-aigypto/>, όπως ανακτήθηκε στις 20/1/2024

άμυνας και ασφάλειας, θα επικεντρωθούμε στους οικονομικούς δείκτες που έχουν να κάνουν με τον αιγυπτιακό στρατό.

Ως προς το ποσοστό του ΑΕΠ που η Αίγυπτος αφιερώνει στο στρατό της, αυτό είναι αρκετά χαμηλό, αφού κυμαίνεται στο 1.2%, κατατάσσοντάς την στην 115η θέση στην παγκόσμια κατάταξη, όπως μας πληροφορεί το CIA Factbook¹³⁰, ενώ το αμυντικό ετήσιο budget που προορίζεται για την εθνική άμυνα της ανέρχεται στο ποσό των 9.4 δις δολάρια, σύμφωνα με τη μέτρηση για το προηγούμενο έτος¹³¹. Γεγονότα που αναμφίβολα προκαλούν εντύπωση, αφού η Αίγυπτος βρίσκεται σε μια περιοχή που “μυρίζει μπαρούτι”, με τις εντάσεις και τις πολεμικές συρράξεις που σημειώνονται, αλλά και δύνανται να σημειωθούν στο άμεσο μέλλον, να είναι πολλαπλές και αδιάκοπες.

Ως προς τον Δείκτη Παγκόσμιας Ισχύος (Global Firepower Index), που αποτελεί τον σημαντικότερο δείκτη συνολικής ισχύος ενός κράτους, που όπως είπαμε, αποτελείται από διάφορους παράγοντες, όπως η διαθεσιμότητα σε όπλα και ανθρώπινο δυναμικό, η οικονομική σταθερότητα και ισχύς, η παραγωγή κ.λπ., η Αίγυπτος σημειώνει ένα αξιοσημείωτο σκορ, αφού κατατάσσεται στην 15η θέση παγκοσμίως, με σκορ 0.2283, με το στρατιωτικό προσωπικό δυναμικό, συμπεριλαμβανομένων των ενεργών στρατιωτικών, των ρεζέρβων και των παραστρατιωτικών, να ανέρχεται περί τα 1.2 εκατομμύρια¹³². Αν λάβει κανείς υπόψη το γεγονός ότι πρόκειται για μια πολύ μεγάλη χώρα, συνορεύουσα με χώρες, στις οποίες μπορεί ανά πάσα ώρα και στιγμή να ξεσπάσουν πολεμικές συρράξεις (βλ. Ισραήλ-Χαμάς Πόλεμος, εμφύλιος Λιβύης κ.λπ.), είναι λογικό να είναι τόσο μεγάλος ο αριθμός του στρατιωτικού προσωπικού.

Το CIA Factbook μας παρέχει κάποιες σύντομες πληροφορίες σχετικά με τα οπικά συστήματα και την κατάσταση του αιγυπτιακού στρατού. Αυτός θεωρείται ίσως ο πιο καλά εξοπλισμένος στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και της Βόρειου Αφρικής, αφού κατέχει γύρω στα 5.000 διαφορετικά οπικά συστήματα του πυροβολικού, ενώ το Ναυτικό έχει στη διάθεσή του περίπου 20 φρεγάτες και πολεμικά

¹³⁰ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/egypt/#military-and-security>, όπως ανακτήθηκε στις 20/1/2024

¹³¹ https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=egypt, όπως ανακτήθηκε στις 20/1/2024

¹³² https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=egypt, όπως ανακτήθηκε ως άνω

πλοία, οχτώ επιθετικά υποβρύχια. Η αεροπορία δε, διαθέτει πάνω από 300 γαλλικά, ρωσικά και αμερικανικά πολεμικά αεροπλάνα, ενώ και πάνω από 100 ρωσικά και αμερικανικά πολεμικά αεροσκάφη¹³³, καθιστώντας την Αίγυπτο μια πολύ υπολογίσιμη γεωπολιτικά χώρα.

3.6.2 Πυλώνας Πολιτικής

Όπως ήδη αναφέραμε, αποστολή της GIS είναι η διασφάλιση της εθνικής άμυνας και ασφάλειας της Αιγύπτου, μέσω της συλλογής πληροφοριών στο εσωτερικό, αλλά και στο εξωτερικό. Στο δεύτερο μισό του του προηγούμενου αιώνα, τη συντριπτική πλειονότητα της δράσης της απασχόλησαν οι πόλεμοι με το Ισραήλ και η πλήξη του ισραηλινού κράτους με την τοποθέτηση πρακτόρων εκεί, αλλά και την αντικατασκοπεία στο εσωτερικό της Αιγύπτου, κυνηγώντας πράκτορες της Μοσάντ που δρούσαν εκεί. Όμως, από το 1980 και ύστερα οι σχέσεις των δύο κρατών άρχισαν και αποκαθίσταντο, ενώ τον αιώνα που διανύουμε, διανύουν την καλύτερη περίοδο με συνεργασία σε πολλούς τομείς.

Εκτός του Ισραήλ, η δράση της GIS, όπως είδαμε, αφορούσε στην παροχή βοήθειας για απελευθέρωση και απο-αποικιοποίηση πολλών αραβικών και αφρικανικών κρατών από τον βρετανικό και γαλλικό ζυγό, ενώ έχει ασχοληθεί αρκετά και με την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, που έκανε την εμφάνισή της και στην Αίγυπτο, με τον ISIS και άλλες τρομοκρατικές οργανώσεις¹³⁴, και στόχο είχαν μειονοτικές ομάδες του αχανούς της πληθυσμού. Η υπηρεσία έχει να επιδείξει έργο και στο πολιτιστικό και επικοινωνιακό κομμάτι, αφού αυτή ελέγχει πολλές ιδιωτικές εταιρείες επικοινωνίας και μέσων ενημέρωσης, μέσω της εταιρείας United Media Services, με σκοπό φυσικά την «προστασία», προάσπιση των συμφερόντων της αιγυπτιακής κυβέρνησης.

Ως προς τη δομή της Υπηρεσίας πληροφοριών της Αιγύπτου, διοικητής αυτής από τον Οκτώβρη του 2019 διατελεί ο Στρατηγός του αιγυπτιακού στρατού Abbas Kamel, ενώ υποδιοικητές είναι ο Nasser Fahmi και ο γιός του νυν προέδρου της Αιγύπτου Mahmoud El-Sisi, ενώ αυτή αποτελείται από πολλούς στρατιωτικούς, με τη

¹³³ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/egypt/#military-and-security>, όπως ανακτήθηκε στις 21/1/2024

¹³⁴ <https://www.nytimes.com/2018/11/02/world/middleeast/egypt-coptic-christians-ambush.html>, όπως ανακτήθηκε το Γενάρη του 2024

συνεργασία μεταξύ αυτής και στρατού να είναι πολύ έντονη, καθημερινή και πολυεπίπεδη¹³⁵.

Τέλος, ως προς τις προτεραιότητες και τους στόχους δράσης της Αιγύπτου και της GIS, αυτοί είναι διττοί: αφενός, η Μουσουλμανική Αδελφότητα, και αφετέρου η Λιβύη. Αναφορικά με την πρώτη, πρώτα από όλα πρέπει να τονιστεί ότι αυτή ιδρύθηκε στην Αίγυπτο το μακρινό 1928 από τον μιάμη Χασάν αλ-Μπάννα, με τη δύναμη που απέκτησε να μεγαλώνει με το πέρασμα των ετών, ενώ μόλις το 2012, λίγο μετά το ξέσπασμα της Αραβικής Άνοιξης, κατάφερε η οργάνωση αυτή να αποκτήσει τα σκήπτρα της χώρας και να αναλάβει τη διακυβέρνησή της, με πρόεδρο τον Μοχάμεντ Μόρσι¹³⁶, εν μέσω σφοδρών κινητοποιήσεων και αναταραχών στο εσωτερικό της χώρας.

Το 2013, η νέα κυβέρνηση Σίσι, πλήρως αντιτιθέμενη στην οργάνωση και τα πιστεύω της, κήρυξε τη Μουσουλμανική Αδελφότητα ως τρομοκρατική οργάνωση, και έκτοτε αυτή έχει τεθεί στο περιθώριο, κάνοντας όμως αισθητή την παρουσία της με διάφορα τρομοκρατικά χτυπήματα (για παράδειγμα το 2018), που έχουν ως αποδέκτη κυβερνητικούς στόχους, τη μειονότητα των Χριστιανών-Κοπτών της Αιγύπτου, καθώς και τον τουριστικό κλάδο της χώρας, εφορμόμενη από τις ακραίες πεποιθήσεις της και τον φανατισμό έναντι των απίστων (πολλά χαρακτηριστικά της προσομοιάζουν στον ISIS και την τζιχάντ-ιερός πόλεμος).

Με τα τωρινά δεδομένα και βάσει του γεγονότος ότι τα τρομοκρατικά αυτά χτυπήματα έχουν μειωθεί αισθητά τα τελευταία χρόνια, θα μπορούσαμε να πούμε ότι το έργο της GIS να θέσει και κρατήσει στο περιθώριο την Αδελφότητα, κρίνεται ως επιτυχημένο, για δύο σημαντικούς λόγους: πρώτον, διότι η Αίγυπτος είναι μια μουσουλμανική χώρα, και έτσι η Αδελφότητα αυτή βρίσκει ανταπόκριση και στήριξη σε διάφορα λαϊκά στρώματα, και δεύτερον και κυριότερο, ότι η Μουσουλμανική Αδελφότητα στηρίζεται και έχει ως συμμάχους δύο πανίσχυρα κράτη του μουσουλμανικού κόσμου, δηλαδή την Τουρκία και το Κατάρ, που επιθυμούν την ανάληψη της διακυβέρνησης της χώρας από τους αδελφούς Μουσουλμάνους, καθώς αυτοί θα εξυπηρετούν σαφώς πιο αποτελεσματικά τα συμφέροντα των δύο αυτών

¹³⁵ [https://en.wikipedia.org/wiki/General_Intelligence_Service_\(Egypt\)](https://en.wikipedia.org/wiki/General_Intelligence_Service_(Egypt)), όπως ανακτήθηκε ως άνω

¹³⁶ <https://odeth.eu/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%AC-%CE%B7-%CF%84%CF%8D%CF%87%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%B1%CE%B4%CE%B5%CE%BB%CF%86%CF%8E%CE%BD-%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%BC%CE%AC%CE%BD%CF%89%CE%BD-%CF%83/>, όπως ανακτήθηκε το Φλεβάρη του 2024

χωρών στην περιοχή, εν αντιθέσει με την πιο προοδευτική και ουδέτερη κυβέρνηση του Σίσι.

Τέλος, ως προς τη γειτονική τους Λιβύη, όπου η κατάσταση με τον εμφύλιο πόλεμο να μαίνεται και τις δύο κυβερνήσεις που υπάρχουν εκεί να μην έχουν σταματήσει να συγκρούονται, η Αίγυπτος και η GIS παρακολουθούν προσεκτικά τις εξελίξεις. Η κυβέρνηση Εθνικής Συμφωνίας (GNA) που υπερισχύει και έχει στενή συμμαχία με τον Ερντογάν και την Τουρκία, παρουσιάζει αλυτρωτικές τάσεις, με χαρακτηριστικότερο το παράδειγμα το τουρκο-λιβυκό μνημόνιο συνεργασίας, ενώ η τεράστια αυτή αστάθεια που επικρατεί στη χαώδη αυτή χώρα, μπορεί κάλλιστα να οδηγήσει στην εισροή στα αιγυπτιακά σύνορα και εδάφη ριζοσπαστών μαχητών Μουσουλμάνων, με σκοπό τη στήριξη της Μουσουλμανικής Αδελφότητας.

4. Γεωστρατηγική Σύνθεση

Σε αυτό το τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας θα προχωρήσουμε στην εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων, μέσω των όσων διδαχθήκαμε από τη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση, αλλά και όσων παρατέθηκαν και μελετήθηκαν σχετικά με τις Υπηρεσίες πληροφοριών και τις ένοπλες δυνάμεις των τεσσάρων κρατών. Οι αριθμητικοί δείκτες μας θα εισαχθούν σε πίνακες, για να καταστεί πιο παραστατική και ουσιαστική αυτή η εξαγωγή, αλλά και η σύγκριση των εν λόγω δυνάμεων.

Αρχικά, ακολουθεί μια συγκριτική ανάλυση του δείκτη Global Firepower Index, δηλαδή το σημαντικότερο δείκτη γεωπολιτικής ισχύος του έτους 2024 ως προς τα 4 κράτη, των οποίων τις υπηρεσίες μελετήσαμε στην εν λόγω εργασία. Να επαναληφθεί εν συντομία ότι κυριότερες παράμετροι αυτού του δείκτη μπορεί να είναι το διαθέσιμο εργατικό (και στρατιωτικό φυσικά) προσωπικό, η οικονομική σταθερότητα, οι εισαγωγές και εξαγωγές, η ποικιλία των διαθέσιμων όπλων, κ.α., ενώ δεν διαδραματίζει ρόλο στο δείκτη αυτόν το μέγεθος της κάθε χώρας.

Να τονιστεί ξανά ότι αυτός ο δείκτης είναι ιδιαίτερος, καθώς υπολογίζεται αντιστρόφως ανάλογα: δηλαδή όσο πιο χαμηλό σκορ/επίδοση στο 0 σημειώνει μια χώρα, τόσο ως πιο ισχυρή κρίνεται στο διεθνές στερέωμα ισχύος, ενώ αυτές οι επιδόσεις αφορούν στο τρέχον έτος. Στην πρώτη στήλη αναγράφονται οι τέσσερις χώρες, στη δεύτερη η θέση που αυτές καταλαμβάνουν στο παγκόσμιο στερέωμα και στην τρίτη το σκορ ισχύος που η κάθε χώρα σημειώνει.

ΕΛΛΑΔΑ	32^η	0.4349
ΤΟΥΡΚΙΑ	8^η	0.1697
ΙΣΡΑΗΛ	17^η	0.2596
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	15^η	0.2283

Αναμφίβολα, η πρώτη και σημαντικότερη εντύπωση προκαλείται από τη θέση και το σκορ της Τουρκίας ως προς τη θέση γεωπολιτικής ισχύος στο παγκόσμιο στερέωμα¹³⁷. Αυτή έρχεται όγδοη, ανταγωνιζόμενη και ξεπερνώντας κράτη-μεγαθήρια, όπως για παράδειγμα την Γαλλία που έρχεται στην εντέκατη θέση ή την Γερμανία που έρχεται στη δέκατη ένατη. Η Τουρκία γνωρίζει μια διαρκή περίοδο ανάπτυξης, με σταθερή κυβέρνηση και οικονομία διαρκώς ανθίζουσα, ενώ και η στρατιωτική της ισχύς είναι σε περίοπτη θέση, με την εγχώρια παραγωγή και βιομηχανία να εξελίσσεται, και την ίδια ώρα να έχει στενή συνεργασία και με τις ΗΠΑ και το NATO, με πολύ πρόσφατη εξέλιξη την αποδοχή αυτών για αγορά και προμήθεια της Τουρκίας με τα F-16¹³⁸. Την ίδια ώρα, η Τουρκία αποτελεί έναν από τους ισχυρότερους συμμάχους της Ρωσίας, ειδικά από την έναρξη του Ρωσοουκρανικού πολέμου, οπότε και η δεύτερη απομονώθηκε πλήρως από την Ευρώπη και Αμερική, με πολυεπίπεδη συνεργασία σε όλους τους τομείς, και με τους προέδρους των δύο κρατών να το δηλώνουν και διατυμπανίζουν με κάθε ευκαιρία¹³⁹.

Εκτός αυτών, η Τουρκία, μετά το σφοδρό πόλεμο Ισραήλ-Χαμάς που ξέσπασε στις 7 Οκτώβρη του 2023, έχει κάνει ισχυρότατο «άνοιγμα» στον αραβικό κόσμο, υιοθετώντας μια ρητορική μίσους και άκρως επιθετική πολιτική εναντίον του Ισραήλ, δίδοντας άφεση μάλιστα, κατά κάποιο τρόπο, και στην Χαμάς για τις πράξεις της, εισάγοντας τις Τουρκοισραηλινές σχέσεις στη χειρότερη φάση τους. Εκτός αυτών, είναι γνωστό τοις πάσι ότι η Τουρκία παρέχει προστασία σε υψηλόβαθμα στελέχη της Χαμάς, εξ ου και η ισχυρή προειδοποίηση αυτής, μέσω της MIT, ότι δεν θα επιτρέψει στη Μοσάντ να διεξάγει επιχειρήσεις εξουδετέρωσης παλαιστινιακών στόχων σε τουρκικό έδαφος, με το επαπειλούμενο τίμημα να είναι πολύ βαρύ¹⁴⁰.

Άξιο αναφοράς, επίσης, ως προς τον πίνακα και τον δείκτη Global Firepower Index, είναι το γεγονός ότι Ισραήλ και Αίγυπτο είναι πολύ κοντά στις επιδόσεις τους, παρότι η δεύτερη είναι χαωδώς μεγαλύτερη σε έκταση: η Αίγυπτος καταλαμβάνει 1 εκατομμύριο τετραγωνικά χιλιόμετρα, ενώ το Ισραήλ μόλις περί των 20.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, αλλά και σε πληθυσμό: η Αίγυπτος αριθμεί, σύμφωνα με

¹³⁷ <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.php>, όπως ανακτήθηκε στις 24/2/2024

¹³⁸ <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-68115978>, όπως ανακτήθηκε ως άνω

¹³⁹ <https://www.trt.net.tr/greek/tourkia/2023/12/05/o-poutin-gia-tis-roso-tourkikes-skheseis-2072758>, όπως ανακτήθηκε ως άνω

¹⁴⁰ <https://www.bloomberg.com/news/articles/2023-12-04/turkey-warns-israel-against-killing-hamas-targets-on-its-soil>, όπως ανακτήθηκε ως άνω

την επίσημη εκτίμηση για το 2023¹⁴¹, περί τα 105 εκατομμύρια ανθρώπους, ενώ το Ισραήλ περί τα 9.8 εκατομμύρια ανθρώπους¹⁴². Επιβεβαιώνεται, έτσι, αυτό που είπαμε πριν, ότι δηλαδή ρόλο στις επιδόσεις και συγκρίσεις των κρατών στον παγκόσμιο δείκτη ισχύος δεν διαδραματίζουν σχεδόν καθόλου τα εν λόγω στοιχεία του πληθυσμού και της έκτασης, αφού μια πολύ μικρή χώρα, όπως το Ισραήλ, μπορεί να ανταγωνιστεί μια πολύ μεγαλύτερη, όπως την Αίγυπτο. Το ίδιο φυσικά μπορούμε να πούμε, εν προκειμένω, και για τις μυστικές υπηρεσίες των δύο κρατών: αναμφίβολα η Μοσάντ είναι πολύ πιο ισχυρή και αποτελεσματική από El Mukhabarat.

Ως προς την Ελλάδα, η 32^η θέση σίγουρα δεν αποτελεί τιμητική θέση, τουναντίον κρίνεται ως αρνητική, αν αναλογιστεί κανείς ότι άλλες χώρες, με πολύ πιο αδύναμη γεωπολιτική σημασία και πιο αδιάφορη γεωγραφική θέση, σημειώνουν καλύτερο σκορ, όπως για παράδειγμα ο Καναδάς που καταλαμβάνει την 27^η θέση ή η Αργεντινή με την 28^η. Το σύντομο, πλην όμως ασφαλές συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί από αυτό είναι ότι οι διοικούντες τη χώρα μας, πρέπει να αναθεωρήσουν πάρα πολλά, ως προς τη σημασία που αποδίδουν στη γεωπολιτική ισχύ της.

Χώρα	Θέση	Ποσό αμυντικού budget	Θέση	Ποσοστό ΑΕΠ στον τομέα της άμυνας
ΕΛΛΑΔΑ	48^η	5,974,000,000	31^η	3%
ΤΟΥΡΚΙΑ	13^η	40,000,000,000	103^η	1.3%
ΙΣΡΑΗΛ	19^η	24,400,000,000	12^η	4.5%
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	35^η	9,400,000,000	115^η	1.2%

¹⁴¹ https://www.capmas.gov.gr/Pages/StaticPages.aspx?page_id=5035, όπως ανακτήθηκε στις 25/1/2024

¹⁴² <https://www.cbs.gov.il/he/pages/default.aspx>, όπως ανακτήθηκε στις 25/1/2024

Ο πίνακας αυτός περιέχει τη κατάταξη των 4 υπό μελέτη χωρών, ως προς το ποσό (σε αμερικανικά δολάρια) που αυτά αφιερώνουν στον αμυντικό τους προϋπολογισμό, καθώς και στο ποσοστό του ΑΕΠ επί των δαπανών στον τομέα της άμυνας και του στρατού. Τα στοιχεία αυτά αντλούνται, ως προς τα ποσά, σε δολάρια, του budget, από το επίσημο site του δείκτη Global Fire Power¹⁴³, ενώ ως το ποσοστό του ΑΕΠ που προορίζεται για τις αμυντικές δαπάνες, από το site της CIA Factbook¹⁴⁴. Να σημειωθεί ότι ως προς την Ισραήλ και την Αίγυπτο, το ποσοστό ΑΕΠ που αναφέρεται, αφορά στο έτος 2022, καθώς δεν έχουν γνωστοποιηθεί ακόμα επισήμως τα ποσοστά των δύο προηγούμενων ετών, ενώ της Ελλάδος και Τουρκίας αφορά στο έτος 2023.

Ως προς το ποσό που σπατάλησαν οι τέσσερις χώρες, η χώρα μας έρχεται στη τελευταία θέση, με μεγάλη διαφορά από την Τουρκία και το Ισραήλ, ενώ δεν διαφέρει και πολύ από την Αίγυπτο. Το εντυπωσιακό με την Αίγυπτο, λοιπόν, είναι ότι παρότι είναι μια τεράστια χώρα, σε μια περιοχή και με σύνορα, μάλιστα, με χώρες όπου ανά πάσα ώρα και στιγμή ξεσπάνε συρράξεις και πόλεμοι (π.χ. Λιβύη, Ισραήλ-Παλαιστίνη), αλλά και διάφορες τρομοκρατικές οργανώσεις που δρουν εκεί και εκτελούν συχνά τρομοκρατικά χτυπήματα, δεν αφιερώνει πολλά χρήματα για τον αμυντικό προϋπολογισμό της, ενώ αυτό φαίνεται έντονα και στο πολύ χαμηλό ποσοστό του ΑΕΠ που προορίζεται στις αμυντικές δαπάνες.

Εντύπωση προκαλεί και το πολύ χαμηλό ποσοστό της Τουρκίας, ως προς το ποσοστό του ΑΕΠ των αμυντικών δαπανών, παρότι αυτή, όπως είδαμε, αφιερώνει κάθε χρόνο τεράστια ποσά για τη λειτουργία της ΜΙΤ και τις επιχειρήσεις αυτής στο εσωτερικό της χώρας, και ανά την υφήλιο, αλλά και για την παραγωγή νέων σύγχρονων, οπλικών συστημάτων από την τουρκική βιομηχανία. Η Ελλάδα, από την άλλη, δίδει μεγάλη έμφαση στις στρατιωτικές της δαπάνες, ευρισκόμενη στο 3% του ποσοστού του ΑΕΠ, ενώ αυτό το ποσοστό θα ανέβει σημαντικά το 2024, ύστερα από τις νέες αγορές εξοπλισμών (π.χ. των γαλλικών) που προέβη η χώρα μας και σιγά σιγά παραλαμβάνονται από τις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις.

Ως προς το Ισραήλ, αυτό ξεπερνά κατά πολύ τις άλλες 3 χώρες της εργασίας μας, αφού, το έτος 2022, αφιέρωσε το 4.5% του ΑΕΠ της στις αμυντικές δαπάνες, και

¹⁴³ <https://www.globalfirepower.com/defense-spending-budget.php>, όπως ανακτήθηκε 25/1/2024

¹⁴⁴ <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>

αυτό κρίνεται ως απόλυτα λογικό, αφού από την ίδρυσή του το Ισραήλ περιβάλλεται από εχθρικά διακείμενες χώρες, που επιθυμούν την εξουδετέρωσή του. Ως εκ τούτου, η διασφάλιση της εθνικής ασφάλειας και άμυνας κρίνεται ως ο πρωταρχικός στόχος για κάθε κυβέρνηση του. Όπως είδαμε πιο αναλυτικά και στο κεφάλαιο για τη Μοσάντ και τις αμυντικές δαπάνες του Ισραήλ, μετά τον πόλεμο με τη Χαμάς του Οκτώβρη, η κυβέρνηση Νετανιάχου ανακοίνωσε μια έκτακτη και πολύ μεγάλη αύξηση των κονδυλίων για τον αμυντικό προϋπολογισμό, οπότε καταλαβαίνουμε ότι το ποσοστό αυτό του ΑΕΠ, αλλά και το ποσό σε δολάρια που το Ισραήλ αφιερώνει στο αμυντικό budget, για τα έτη 2023 και 2024, θα σημειώσει πολύ σημαντική άνοδο.

Στον παρακάτω και τελευταίο αυτό πίνακα της εργασίας, παρατίθενται και συγκρίνονται οι αριθμοί του συνολικού πληθυσμού, του συνολικού στρατιωτικού προσωπικού, του ενεργού στρατιωτικού προσωπικού, του εφεδρικού προσωπικού και του παραστρατιωτικού προσωπικού, των εν λόγω χωρών, όπως αυτοί ανευρίσκονται στην ιστοσελίδα του Global Fire Power¹⁴⁵. Εξυπακούεται ότι οι εν λόγω τιμές εκτιμώνται στο περίπου και δεν θα μπορούσαν να είναι ακριβείς.

Όπως είναι φυσικό, βλέπουμε τεράστιες αποκλίσεις ανάμεσα στην Ελλάδα, στο Ισραήλ και στην Αίγυπτο και Τουρκία, ως προς τον συνολικό αριθμό του πληθυσμού, με την Αίγυπτο να καταλαμβάνει μακράν την πρώτη θέση, ενώ και στο συνολικό στρατιωτικό προσωπικό, η δύναμη της Αιγύπτου είναι εντυπωσιακή-περίπου στα 1.3 εκατομμύρια. Αξιοσημείωτο είναι και το γεγονός ότι η Ελλάδα, παρότι έχει 1.5 εκατομμύριο πληθυσμό παραπάνω από το Ισραήλ, στο στρατιωτικό προσωπικό υστερεί σχεδόν σε όλες τις υποκατηγορίες από αυτό (και προφανώς και από τις άλλες δύο χώρες), πράγμα που δείχνει ότι πρέπει να δοθούν περισσότερα και μεγαλύτερα κίνητρα στους Έλληνες να υπηρετούν στους τομείς της άμυνας και ασφάλειας της πατρίδας μας.

Χώρα	Συνολικός Πληθυσμός	Συνολικό στρατιωτικό προσωπικό	Ενεργό στρατιωτικό προσωπικό	Εφεδρικό προσωπικό	Παρα-στρατιωτικό προσωπικό
ΕΛΛΑΔΑ	10,497,595	419,050	142,700	221,350	55,000

¹⁴⁵ <https://www.globalfirepower.com/>

ΤΟΥΡΚΙΑ	83,593,483	883,900	355,200	378,700	150,000
Α					
ΙΣΡΑΗΛ	9,043,387	670,000	170,000	465,000	35,000
ΑΙΓΥΠΤΟΣ	109,546,720	1,220,000	440,000	480,000	300,000

5. Επίλογος και συμπεράσματα.

Σε αυτό το καταληκτικό κεφάλαιο της παρούσας μελέτης θα παρατεθούν τα κυριότερα συμπεράσματα που εξήχθησαν από την περιήγηση στον κόσμο των Υπηρεσιών πληροφοριών και των ενόπλων δυνάμεων των κρατών της Ελλάδος, της Τουρκίας, του Ισραήλ και της Αιγύπτου στο γεωπολιτικό σύμπλοκο της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, με καθοδηγητή και αρωγό πάντα τη θεωρία της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης του Καθηγητή Μάζη. Την ίδια στιγμή, πάντα παραμένει «άγρυπνο» το βλέμμα και σημαίνουσα η προσοχή των υπερσυστημικών δρώντων, δηλαδή των υπερδυνάμεων της Αμερικής, της Ρωσίας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην περιοχή, αφού αυτή (η περιοχή) κρίνεται ως ύψιστης γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής σημασίας, ως προς την ισορροπία δυνάμεων στο παγκόσμιο στερέωμα ισχύος.

Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές, το διεθνές περιβάλλον ασφαλείας παραμένει μια τρομερά περίπλοκη και δυναμικά μεταβαλλόμενη πραγματικότητα, με τους συμβατικούς και υβριδικούς πολέμους, με τις ρητορικές αλυτρωτισμού, επιθετικότητας και απειλών ηγετών κρατών, καθώς και με τις διαρκείς κρίσεις να είναι καθημερινότητα. Ειδικά στην περιοχή της πατρίδας μας, τη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, οι ισορροπίες είναι πολύ λεπτές και ανά πάσα ώρα και στιγμή το φυτίλι των εκρηκτικών υλών μπορεί να ανάψει και να πυροδοτηθεί: το πιο χαρακτηριστικό και πρόσφατο παράδειγμα αυτού είναι η 7^η Οκτωβρίου (ημέρα γενεθλίων μάλιστα του γράφοντος), μια ημέρα που θα θυμάται για πάντα ένα εκ των 4 υποσυστημάτων της εργασίας, δηλαδή το Ισραήλ. Το πρωινό εκείνης της ημέρας, λοιπόν, και ενώ τίποτα δεν προδιέθετε αυτό που θα ακολουθήσει¹⁴⁶, ένοπλοι της παλαιστινιακής Χαμάς εισέβαλαν στο ισραηλινό έδαφος, από πολλά μέρη, «έπιασαν στον ύπνο» παντελώς τα συστήματα ασφαλείας και άμυνας των Ισραηλινών, σκορπίζοντας το θάνατο, αλλά και προχωρώντας σε απαγωγές Ισραηλινών πολιτών και μεταφέροντάς τους στην υπό τον έλεγχό τους λωρίδα της Γάζας. Όπως αναμενόταν, το σοκ που προκλήθηκε στο

¹⁴⁶ Οι Αιγύπτιοι βέβαια ισχυρίζονται ότι γνώριζαν, μέσω των μυστικών τους υπηρεσιών, και είχαν προειδοποιήσει σχετικά το Ισραήλ, αλλά αυτό τους αγνόησε: <https://www.viadiplomacy.gr/mystikes-ypiresies-tis-aigyptoy-eichame-proeidopoiisei-gia-kati-megalo-alla-oi-israilinoi-eichan-alloy-to-myalo-toys/>, όπως ανακτήθηκε στις 20/2/2024

παγκόσμιο στερέωμα ήταν ίσως μεγαλύτερο και από το αντίστοιχο μετά τη ρωσική εισβολή προ δύο ετών στην Ουκρανία, ενώ η Μοσάντ και οι λοιπές υπηρεσίες πληροφοριών- «φύλακες-άγγελοι» του Ισραήλ, ήταν οι πρώτοι που κατηγορήθηκαν, αφού δεν είχαν συλλέξει τις σωστές πληροφορίες περί των ετοιμασιών της Χαμάς για αυτό το χτύπημα.

Η αντίδραση του Ισραηλινού Πρωθυπουργού Νετανιάχου ήταν, όπως αναμενόταν, σφοδρή, εξαπολύοντας ένα μαζικό και ολοκληρωτικό, εξ αέρος, στεριάς και θαλάσσης, πόλεμο εναντίον της Χαμάς στη λωρίδα της Γάζας, με σκοπό την παντελή εξολόθρευσή της, αλλά και τη σωτηρία των αμάχων ομήρων που είχαν πιαστεί εξ αυτής. Τη στιγμή που γράφονται αυτά τα λόγια της εργασίας, ο πόλεμος μαίνεται ανεξέλεγκτος, αριθμώντας εκατοντάδες χιλιάδες θυμάτων (συντριπτική πλειοψηφία αυτών Παλαιστίνιοι), ενώ καμία από τις δύο πλευρές δεν δείχνει την πρόθεση να υποχωρήσει για να κηρυχθεί η παύση των εχθροπραξιών.

Λίγο πιο βόρεια, και συγκεκριμένα στη γειτονιά Ελλάδος και Τουρκίας, η κατάσταση κρίνεται σαφώς πιο ήρεμη και γαλήνια, με την Τουρκία να έχει πάψει τις υβριδικές επιχειρήσεις, ήτοι την παραβίαση των θαλασσιών και αερίων συνόρων, αλλά και την αποστολή παρανόμων μεταναστών από το έδαφός της στην Ελλάδα, αλλά αλήθεια ποιος μπορεί να εμπιστευτεί τον Ερντογάν και την τουρκική ηγεσία ότι δεν θα επιχειρήσει κάποια στιγμή να πραγματοποιήσει το όραμα της γαλάζιας πατρίδας;

Ρητορικό το προηγούμενο ερώτημα, αλλά ένα είναι βέβαιο: από την έρευνα για την εν λόγω εργασία, η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από μια αδυναμία στο να μετατρέψει την ΕΥΠ σε μια υπηρεσία φόβητρο (όπως είναι για παράδειγμα η MIT) που θα αποτελέσει το στυλοβάτη της εθνικής ασφάλειας και άμυνας αποκόπτοντας τις ορέξεις των γειτόνων, ενώ, την ίδια ώρα, θα γίνει πιο δραστήρια στο εξωτερικό, προασπίζοντας τα συμφέροντα της πατρίδας μας, όπως κάνει επιτυχώς η MIT. Όπως είδαμε, το θετικό της εποχής είναι ότι η Ελλάδα θωρακίζεται με σύγχρονα και ισχυρά όπλα, σε θάλασσα και αέρα, ενώ οι συμμαχίες που χτίζει και ενθαρρύνει τελευταία (π.χ. με την Γαλλία, την Ινδία κ.λπ.), αφήνοντας μια νότα αισιοδοξίας για την αναβάθμιση του συστήματος αποτροπής, αλλά και επιθετικής της ισχύος.

Σε ένα γεωπολιτικό κόσμο, λοιπόν, που διαρκώς μεταβάλλεται, ο νούμερο ένα πρωταρχικός στόχος, αλλά και καθήκον των κρατών, πρέπει να είναι η συνεχής στήριξη και αναβάθμιση των μυστικών τους υπηρεσιών, η επάρκεια των οικονομικών τους πόρων, και η διασφάλιση της καθημερινής συνεργασίας αυτών με τις ένοπλες

δυνάμεις, προκειμένου να εντοπίζεται κάθε πιθανός στόχος, ενδογενείς ή εξωγενείς, που απειλεί παντοiotρόπως την εθνική άμυνα και ασφάλεια του κράτους, παρέχοντας την ύψιστη προστασία στους πολίτες του και παράλληλα, διασφαλίζοντας και προάγοντας τα συμφέροντα του κράτους στο εξωτερικό. Οι υπηρεσίες πληροφοριών είναι ο βραχίονας, τα «μάτια και αυτιά» του κράτους και ως τέτοια πρέπει να αντιμετωπίζονται από αυτό.

Οι δυσκολίες του θέματος αυτού της εν λόγω εργασίας, όπως αναφέρθηκαν και στον πρόλογο, ήταν αρκετές και σε πολλές περιπτώσεις δυσχερείς: αρχικά, όπως προειδοποιεί και το όνομά τους καθαυτό, οι Υπηρεσίες πληροφοριών (secret intelligence services) αποκαλούνται έτσι, καθώς ο σκοπός τους, στις περισσότερες των περιπτώσεων, είναι να δρουν μυστικά, στο παρασκήνιο, δίχως να γίνονται αντιληπτές. Ως εκ τούτου, επιλογή τους είναι να κρατούν και απόρρητα πολλά στοιχεία ως προς τη δομή, χρηματοδότηση, επιχειρήσεις, κ.λπ., όπως είδαμε να συμβαίνει και εν προκειμένω, κυρίως με την ΕΥΠ, με αποτέλεσμα κάποια κεφάλαια της έρευνας να παραμείνουν αναγκαστικά ημιτελή. Εκτός αυτού, η ελληνική βιβλιογραφία είναι εξαιρετικά φτωχή, ως προς τις Υπηρεσίες πληροφοριών, παρότι ανέκαθεν το θέμα αυτό θεωρείται ελκυστικό και ενδιαφέρον, προς το ευρύ κοινό, οπότε αναγκαστικά το κύριο στήριγμα ήταν οι ξενόγλωσσες πηγές, και δη οι διαδικτυακές, όπου ευρέθησαν πιο εύκολα και τα στατιστικά στοιχεία και νούμερα που χρησιμοποιήθηκαν στην εργασία. Παρόλα αυτά, και με τη βοήθεια της Συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης, οδηγηθήκαμε σε σημαντικά συμπεράσματα, ως προς το πολύ σπουδαίο και ευαίσθητο ζήτημα. Το να είναι κράτος εξελιγμένο και εξοπλισμένο με όλα τα σύγχρονα μέσα, είτε αυτά είναι συμβατικά οπικά συστήματα, είτε είναι νέες τεχνολογίες, όπως π.χ. η τεχνητή νοημοσύνη και τα ρομπότ, αποτελεί τη συνταγή της επιτυχίας, για να είναι ανταγωνιστικό και να μπορεί να ανταπεξέλθει έναντι κάθε απειλής.

Βιβλιογραφία

1) Βιβλιογραφία

- E. Bezci, «Turkish Intelligence & the Cold War», publisher: I.B Tauris, 2020.
- R. Bergman, «Rise and Kill first: the secret history of Israel's Targeted Assassinations», publisher: Random House, 2018.
- U. Cizre: «Almanac Turkey 2005, Security Sector and Democratic Oversight», publisher: DCAF-TESEV, 2006.
- Gale e-books, «Encyclopedia of Espionage, Intelligence and Security», publisher: Gale, 2004.
- R. Godson, «Intelligence, an American view», publisher: Royal United Services Institute, 1987.
- M. Holland, «America and Egypt: from Roosevelt to Eisenhower», publisher: Praeger, 1996.
- R.V. Keely, «The colonel's coup and the American Embassy: a diplomat's view of the breakdown of Democracy in Cold War Greece», publisher: Penn State University Press, 2010.
- J. Le Carre, «Tinker Tailor Soldier Spy», publisher: Hodder & Stoughton, 1974.
- H.J. Mackinder, «Democratic ideas and Reality», publisher: Praeger, 1981.
- L.K. Johnson, «Strategic Intelligence: 5 Volumes», publisher: Praeger, 2000.
- P. Scharre, «Army of none: Autonomous Weapons and the Future of War», publisher: W.W. Norton & Company, 2018.

- O. Sirrs, «The Egyptian Intelligence Service- a history of the Mukhabarat 1910-2009», publisher: Routledge, 2010.
- T. Taulli, «Artificial Intelligence Basics, a non-Technical Introduction», publisher: APress, 2019.

- Π. Αποστολίδης, «Μυστική Δράση-Υπηρεσίες Πληροφοριών στην Ελλάδα», εκδόσεις: Παπαζήση, 2014.
- Κ. Γρίβας, «Η νέα στρατιωτική επανάσταση και η ελληνική αμυντική στρατηγική», εκδόσεις: Λιβάνη, 2019.
- Μ. Ηλιάδης, «Οι Τουρκικές Μυστικές Υπηρεσίες και η ΜΙΤ», εκδόσεις: Λαβύρινθος, 1998.
- Σ. Καλεντερίδης, «Παράδοση Οτζαλάν, η ώρα της αλήθειας», εκδόσεις: Ινφογνώμων, 2009.
- Ι. Κωνσταντόπουλος, «Οικονομία και Κατασκοπεία, θεωρία και πράξη», εκδόσεις: Ποιότητα, 2010.
- Ι.Ε. Κωτούλας, «Εισαγωγή στη Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση», εκδόσεις: Λειμών, 2021.
- Ι. Θ. Μάζης, «Μεταθεωρητική κριτική διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής», εκδόσεις: Παπαζήση, 2012.
- Ι. Θ. Μάζης, «Γεωπολιτική: η Θεωρία και η Πράξη», εκδόσεις: Παπαζήση, 2002.
- Ι. Θ. Μάζης, «Νεορεαλιστική προσέγγιση Θεωρίας Διεθνών Σχέσεων και Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση», εκδόσεις: Λειμών, 2017.

- Κ. Πικραμένος, «Μυστικές Υπηρεσίες στον 21ο αιώνα, Αποστολή-Δομή-Επιχειρήσεις», εκδόσεις: Ινφογνώμων, 2022.
- Κ. Πικραμένος, «MIT: Η φωλιά του τουρκικού Παρακράτους», εκδόσεις: Ινφογνώμων, 2021.
- Σ. Πλακούδας, «Ο Ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος (1946-1949)-Πεδίο μάχης του Ψυχρού Πολέμου», εκδόσεις: Επίκεντρο, 2017.
- I. Greilsammer: «Η νέα ιστορία του Ισραήλ», εκδόσεις: Καστανιώτη, 2000.

2) Δημοσιεύσεις & Ηλεκτρονικές πηγές

- Cahla, J. Miranda, «NATO Defence and Security Committee», NATO's new strategic challenge, 2015.
- I. TH. Mazis, Agis G. Digkas, «Indicative Geopolitical Indexes for use in Modern Systemic Geopolitical Analysis», Athens, 2018.
- <https://www.jewishvirtuallibrary.org/israel-intelligence-agencies>
- <https://infognomonpolitics.gr/2021/09/kostas-grivas-tourkikos-yvridikos-polemos-kata-tis-elladas/>
- <https://www.csis.org/programs/gray-zone-project>
- <https://www.cia.gov/readingroom/docs/CIA-RDP90-00806R000100650002-7.pdf>
- <https://nypost.com/2021/12/15/oswald-met-kgb-before-jfk-assassination-records-dump-shows/>

- <https://www.nis.gr/el>
- <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
- <https://www.cia.gov/static/The-Anatomy-of-Counterintel.pdf>
- <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fclass.uoa.gr%2Fmodules%2Fdocument%2Ffile.php%2FTURKMAS158%2F%25CE%259F%2520%25CE%25A1%25CE%259F%25CE%259B%25CE%259F%25CE%25A3%2520%25CE%25A4%25CE%259F%25CE%25A5%2520%25CE%259A%25CE%25A5%25CE%>
- <https://www.cfr.org/article/how-drone-war-ukraine-transforming-conflict>
- <https://www.ellinikos-stratos.com/arthra/uav>
- <https://www.britannica.com/event/Vietnam-War>
- <https://www.kathimerini.gr/world/968593/o-polemos-tis-ftoras/>
- <https://www.forbes.com/sites/vikrammittal/2024/01/27/ukrainian-drones-are-obstructing-the-new-russian-offensive/?sh=5101964a2d90>
- <https://www.economist.com/science-and-technology/2021/03/02/spy-agencies-have-big-hopes-for-ai>
- <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n21/037/72/pdf/n2103772.pdf?token=ty65XJLfaMsKsYcLRG&fe=true>
- <https://www.livescience.com/ai-drone-attack-libya.htm>
- <https://slpress.gr/amyna/i-oukrania-einai-i-arxi-to-rompotiko-tsunami-kai-i-ellada>

- <https://www.kathimerini.gr/k/100yk/1006416/o-g-kondylis-anatrepei-ton-pagkalo/>
- <https://www.in.gr/2023/05/31/stories/o-rolos-tou-theodorou-pagkalou-stin-yprothesi-otsalan>
- https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=greece
- <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/greece/#military-and-security>
- https://www.businessdaily.gr/politiki/102572_ektos-elleimματος-oi-amyntikes-dapanes-anoigei-horos-gia-exoplismoys
- <https://www.ellinikos-stratos.com/arthra/dapanes>
- <https://www.nis.gr/downloads/news/annual-report-2023.11.21-gr.pdf>
- <https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/571210-Kentro-epicheirhsewn-gia-thn%20kybernoasfaleia-apokta-h-EYP>
- https://www.mit.gov.tr/birinci_bolum_B.html#20yy
- <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/10/2023-Yili-Merkezi-Yonetim-Butce-Kanunu-Teklifi-ve-Bagli-Cetveller.pdf>
- <https://nordicmonitor.com/2023/12/turkeys-intelligence-agency-mit-secures-a-whopping-126-percent-budget-increase-for-2024/>
- <https://www.birgun.net/haber/kilicdaroglu-avrupa-nin-en-buyuk-kara-para-aklayan-ulkelerinin-basinda-turkiye-geliyor-350064>
- https://en.wikipedia.org/wiki/TAI_Anka#cite_note-auto-4

- <https://flight.com.gr/tai-anka-quick-facts/>
- <https://www.hurriyetdailynews.com/turkiye-to-eavesdrop-on-greek-waters-with-sonobuoys-177504>
- <https://www.businessinsider.com/videos-purport-to-show-ukriane-bayraktar-strikes-on-russia-vehicles-2022-3>
- <https://www.naval-technology.com/projects/tcg-ufuk-test-and-training-ship-turkey>
- <https://www.hurriyetdailynews.com/turkish-govt-takes-a-step-back-on-intel-bill-upon-harsh-criticism-62813>
- <https://www.liberal.gr/diethni-themata/poio-einai-kinima-toy-fetoyleh-gkioylen-poy-kyniga-o-erntogan>
- <https://stockholmcf.org/turkeys-intelligence-agency-confirms-abduction-of-more-than-100-people-with-alleged-links-to-gulen-movement/>
- <https://www.meforum.org/64569/turkish-intel-kidnapping-critics-in-europe>
- <https://www.mossad.gov.il/about>
- <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/israel/#military-and-security>
- https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.php?country_id=israel
- <https://www.aljazeera.com/news/2024/1/16/israels-new-15bn-war-budget-whats-it-for-and-what-gets-cut>

- <https://www.history-point.gr/quot-orgi-toy-theoy-quot-i-mosant-den-xechna-kai-ekdiketai-os-kai-25-chronia-meta>
- <https://www.thejc.com/news/world/truth-behind-killing-of-iran-scientist-dhrzqyei>
- <https://www.alwatanvoice.com/arabic/news/2005/01/06/16983.htm>
- <https://english.alarabiya.net/variety/2017/03/08/Ex-intelligence-official-Egyptian-spy-Raafat-el-Haggan-didn-t-work-for-Mossad>
- <https://www.nytimes.com/2018/11/02/world/middleeast/egypt-coptic-christians-ambush.html>
- <https://www.trt.net.tr/greek/tourkia/2023/12/05/o-poutin-gia-tis-roso-tourkikes-skheseis-2072758>
- https://www.capmas.gov.eg/Pages/StaticPages.aspx?page_id=5035
- <https://www.cbs.gov.il/he/pages/default.aspx>
- <https://www.viadiplomacy.gr/mystikes-ypiresies-tis-aigyptoy-eichame-proeidopoiisei-gia-kati-megalo-alla-oi-israilinoi-eichan-alloy-to-myalo-toys/>